

„SAMORZĄD MIEJSKI”

MIESIĘCZNIK

ORGAN ZWIĄZKU MIAST POLSKICH

POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU MIAST I SPRAWOM GOSPODARSTWA KRAJOWEGO.

Wydawca: Związek Miast Polskich.

Redaktor: Henryk Grotowski.

Redakcja i Administracja, Warszawa Miodowa 7. — Tel. 107-11.

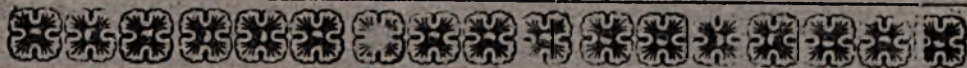
Treść zeszytu Marzec 1925 r.:

	<i>Str.</i>
1) Prof. dr. A. Suligowski „Rządy bolszewickie w Rosji”	185
2) St. Czasz „Na marginesie rządowego projektu ustawy o gminie miejskiej”	190
3) Skorowidz ustaw i rozporządzeń	198
4) Skorowidz rzeczowy druków Sejmu	214
5) Kronika. Z życia miast	228
6) Bibliografia zagraniczna	264
7) Z książek	272
8) Komunikaty:	
a) VIII Ogólne Zebranie Związku Miast Polskich	278
b) VIII Zjazd Burmistrzów Miast niewydziałonych	280
c) I Zjazd Przeciwgruźliczy i IV Zjazd Lekarzy i Działaczy Sanitarnych Miejskich	280

Prenumerata	kwartalna	Zł. 9
„	półroczna	„ 18
„	roczna	„ 36
Pojedynczy zeszyt	miesięczny	„ 3

Ceny ogłoszeń:

1 strona za tekstem	Zł. 30
1/2 strony	„ 15
1 wiersz	„ 0,50
Zewnętrzna strona okładki	„ 100
Wewnętrzna	„ 80
Ustępstwo dla miast	10%.

Biuro

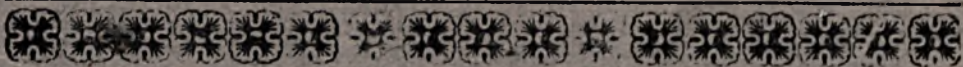
Związku Miast Polskich

Warszawa, Miodowa 7,

tel. 107-11

udziela miastom wszelkich informacji w sprawach zakupów urzędzeń i materiałów do budowy i prowadzenia przedsiębiorstw miejskich, zakładów użyteczności publicznej, biur miejskich i t. p.;

załatwia zamówienia miast na wszelkie zakupy;
pośredniczy w zawieraniu umów z przedsiębiorstwami i firmami, podejmującymi się wykonania urzędzeń miejskich;
przyjmuje zgłoszenia wakujących stanowisk w administracji miejskiej i zgłoszenia kandydatów na te stanowiska—pośredniczy w zebraniu referencji i opinii o kandydatach.

Rządy bolszewickie w Rosji.

Rosji dzieją się rzeczy niezwykle.

Garstka zwolenników komunizmu opanowała kraj, zagarnęła rządy nad nim i przeprowadza swoje eksperymenty.

Ciała prawodawcze, jakimi były tak zwana Duma Państwowa oraz Rada Państwa—zamknięte, nie ma żadnego przedstawicielstwa narodowego, i bez wysłuchania głosu narodu, bez zapytania o jego zdanie, w drodze samowolnych nakazów grupy, która przywłaszczyła sobie władzę, ogłoszono Rosję za federację republik sowieckich, pomieszano władzę wykonawczą z władzą ustawodawczą i władzą kontrolującą¹⁾, pod pretekstem oddzielenia kościoła od państwa zniesiono prawo własności, stanowiące podstawę rozwoju społecznego i uznano wszelkie majątki zdobyte trudem i wysiłkami nieraz kilku generacji, zarówno ziemię, jak budynki, maszyny i narzędzia, kosztowności i t. p. za własność ogólną, za własność państwa.

Wszystkie grupy posiadające, duchowieństwo i wogóle osoby nie żyjące z pracy najemnej usunięto od udziału we władzach sowieckich i pozbawiono prawa wyborczego zarówno czynnego jak i biernego do organizacji państwowych²⁾.

W konsekwencji stosunki społeczne zostały z gruntu zachwiane, właściciele majątków ziemskich i właściciele budynków i gruntów miejskich zostali pozbawieni swojej własności, ustawy ustalające prawo własności uchylone, nowy zaś kodeks i nowe dekrety sankcjonują najdziksze pomysły.

A w dalszej konsekwencji przyszła dezorganizacja wszystkich ekonomicznych i gospodarczych dziedzin życia.

¹⁾ Art. 31 Konstytucji Sowieckiej. Rosja Sowiecka. Tom I. Część Ia, str. 165.

²⁾ Tamże—art. 65, str. 168.

Tego rodzaju zasadnicze zmiany odbiły się przede wszystkim na rolnictwie. Właściciele większych majątków ziemskich, tak zwani obszarnicy w ogromnej ilości opuścili kraj i emigrowali, a uciekając—oddawali byle za co konie, bydło robocze i inwentarze martwe, aby tylko cośkolwiek wyciągnąć i kilka groszy mieć na pierwsze potrzeby. Ilość inwentarzy i narzędzi rolniczych uległa znakomitemu zmniejszeniu, zabrakło nawozów, zabrakło nasion do zasiewów. Dodać należy, że dwory wiejskie w znacznej części zostały spalone, budynki podobnie.

Kiedy w roku 1912 przed wojną produkcja rolna roczna w Rosji wynosiła 4.500.000.000 pudów zboża ¹⁾, taż produkcja wedle cyfr ogłoszonych przez sowiety w roku 1922 zmalała do 2.750.000.000, w roku 1923 do 2.756.000.000, a w roku 1924 z powodu nieurodzaju w niektórych okolicach do 2.130.000.000 pudów.

Rosja, która przed wojną była spichrzem, zasypującym Europę zbożem i mąką, obecnie doznaje głodu. Był głód już w roku 1922, i grozi jeszcze większy na wiosnę 1925 roku ²⁾.

Przed 30 laty, gdy tak zwana Kongresówka bywała zalana zbożem z Rosji, trzeba było walczyć przeciwko rosyjskim taryfom kolejowym zbożowym, które, ułatwiając wywóz zboża, podkopywać zaczęły rolnictwo w Kongresówce.

Znana jest wielka narada, zwołana z całego państwa rosyjskiego w 1899 roku, na której przedstawiciele rolnictwa i młynarstwa z Kongresówki domagali się zmiany taryf kolejowych dla ochrony miejscowego rolnictwa i młynarstwa od upadku. Dodać muszę, że książka moja, napisana w swoim czasie pod tytułem „Produkcja rolna i taryfy kolejowe”, była poświęcona temu przedmiotowi. Nie można pominąć, że Królestwo pruskie w owej epoce dla podtrzymania niemieckiego rolnictwa ustanowiło wysokie cło wwozowe na zboże i mąkę, przychodzące do Niemiec od strony Rosji. Tymczasem dzisiaj rządy komunistyczne doprowadziły do głodu.

Również dotkliwie dały się te zmiany odczuć w dziedzinie przemysłu. Właściciele fabryk i przedsiębiorstw przemysłowych znaleźli się w położeniu fałszywym. O nakładach fabrycznych, o nabyciu nowych maszyn i narzędzi, a nawet o koniecznym remoncie czy budynków, czy wewnętrznego urządzenia, nie mogło być mowy. W samych wielkoruskich gubernjach do roku 1924 zamknięto 950 fabryk, które stanęły i przestały działać ³⁾.

¹⁾ Pud równa się 16,4 kilogramów.

²⁾ Sokoloff. La situation de la Russie avant la Revolution et sous le regime communiste, str. 2 i 9.

³⁾ Tamże str. 4.

Rząd komunistyczny zagarnął niektóre fabryki i zaczął zaprowadzać w nich swoje porządki, gdy jednak okazało się, że przemysłem kierować i produkcję przemysłową prowadzić nie tak łatwo, pozwolono przemysłowcom prywatnym pozostać przy swoich fabrykach, ale ten przemysł prywatny został przygnieciony. Przedewszystkiem o wynagrodzeniu robotników decydują syndykaty robotnicze i dla prywatnych przedsiębiorstw stopa płacy robotniczej jest wyższą niż dla przedsiębiorstw upaństwowionych.

Dalej ustanowiono monopole opału (węgla kamiennego etc.) i surowców. Urzędy wydzielają opał i surowce z pierwszeństwem dla fabryk, opanowanych przez rząd i dopiero po ich zaspokojeniu wydzielają fabrykom prywatnych przedsiębiorców ¹⁾.

Niedość na tem, pozbawiono tych prywatnych fabrykantów wszelkich gwarancyj prawnych. Wedle § 30 kodeksu sowieckiego umowy z takimi fabrykantami mogą być zrywane jako niezgodne z interesem państwa, natomiast wedle § 130 tegoż Kod., gdy osoba prywatna lub przedsiębiorstwo prywatne nie wykonywa kontraktu, zawartego z instytucją lub przedsiębiorstwem sowieckim, ulega surowym karom dochodzącym do kary śmierci i do konfiskaty majątku ²⁾.

Zatem obowiązek wykonywania przyjętego z umowy zobowiązania istnieje dla jednej strony pod surowymi karami, strona druga może się od zobowiązania uchylić pod pretekstem interesu państwowego.

W tych warunkach przemysł prywatny jest skazany na zagładę i prędkiej czy później, na ile system rządzenia nie uległ zmianie, zginąć musi. Prowadzi to za sobą nie tylko ruinę właścicieli przemysłowców, ale nadto podkopuje byt i położenie dyrektorów i kierowników przedsiębiorstw.

Jeżeli przemysł prywatny jeszcze się kołacze i nie zaginął dotąd doszczętnie, tłumaczyć to należy tem, że ludzie łudzą się nadzieją, że rządy komunistyczne nie będą wieczne, że znikną, że upadną, a więc czekają. To przypuszczenie nasuwa się samo przez się, bo trudno sobie wystawić, aby bez nadziei na poprawę jutra mogli ci przedsiębiorcy oraz ci dyrektorowie i kierownicy pracować.

Jak te nowe porządki oddziałują na przemysł wystarczy przytoczyć, że przed wojną w roku 1912 roczna produkcja przemysłowa wynosiła w Rosji 5.700.000.000 rubli, a wedle cyfr, ogłoszonych w czasopiśmie sowieckim „Ekonomiczeskaja Żyźń”, produkcja za rok gospodarczy 1923/24 wynosiła zaledwie 1.485.000.000 rubli, czyli spadła do 1/4 części produkcji przedwojennej. Wprawdzie źródła sowieckie oceniają produkcję przedwo-

¹⁾ Tamże str. 6. ²⁾ Tamże str. 7.

jenną na 4.451.000.000 rubli, ale gdyby nawet przyjąć tę ostatnią cyfrę, to i tak zmniejszenie doszło do $\frac{1}{3}$ części dawnej produkcji.

Jednocześnie spadła ilość zatrudnionych w przemyśle robotników. W roku 1912 pracowało tam 2.931.000 osób, a w roku 1923/24 tylko 1.210.000 wedle danych, podanych w przytoczonym organie „Ekonomi-czeskaja Żyzń”.

Porządki komunistyczne nie sprzyjają też handlowi. Przed wojną bilans handlowy rosyjski był dla Rosji bardzo korzystny, wynosił on 2,7 miljarda rubli, z czego 1,5 do 1,6 miljarda przypadało na wywóz zagranicę, a 1,2 do 1,1 miljarda na przywóz z za granicy, dając przewyżkę 300 do 400 milionów rubli rocznie nad przywozem ¹⁾. Ta przewyżka powiększała majątek krajowy.

Całkiem inaczej rzecz się ma obecnie. Za dziewięć miesięcy 1923/24 roku wywóz wynosił tylko 251 milionów rubli, a przywóz 130 milionów rubli czyli razem 381 milionów, a więc wyobraża mniej niż $\frac{1}{5}$ część przedwojennego bilansu handlowego ²⁾.

Obok tego rządy bolszewickie ustanawiają taksy na produkty pierwszych potrzeb, które to taksy nie zawsze odpowiadają konjunkturom handlowym.

Pozakładane kooperatywy komunistyczne dla handlu funkcjonują źle i wykazują deficyty, ale rząd pokrywa te deficyty ze skarbu państwa. Za pierwsze sześć miesięcy 1924 r. rząd pokrył 65 milionów rubli ich strat ³⁾.

Zniesienie prawa własności zaczęło się też odbijać ujemnie na stanie miast. O jakiegokolwiek budowie domów przez osoby prywatne niema mowy, rząd i samorządy miejskie również nic nie przedsięwiorają w tym kierunku, bo ani rząd, ani samorządy nie są w stanie tego czynić. Ale co gorsza, istniejące po miastach domy skutkiem zaniedbania ulegają deterjoracji. Z chwilą odsunięcia właścicieli domów od ich własności, wydzielonych właściciele utracili wszelkie do swoich domów prawa, utworzono komitety lokatorskie dla gospodarki po domach, które popierają ideę korzystania z mieszkań prawie za darmo, a gdy się pokaże potrzeba czynienia nakładów i dokonywania remontów dla utrzymania domów w stanie zdającym do użytku—niemasz na to środków. Pokrywane są zaledwie podatki i opłaty skarbowe i miejskie, pokrywane są koszty oświetlenia, wywózki śmieci i nieczystości, utrzymania stróża, ale remonty zwłaszcza kapitalne nie są wcale wykonywane. Ilość domów zrujnowanych rośnie, a co za tem idzie—niektóre domy zaczynają się rozwalać.

¹⁾ Tamże str. 2.

²⁾ Tamże str. 13.

³⁾ Tamże str. 14.

Widząc ten upadek władze sowieckie wezwały właścicieli, aby objęli domy swoje napowrót w posiadanie z warunkiem doprowadzenia onych do porządku. Ci, którzy dali się uwieść przez to wezwanie, zostali srodze zawiedzeni. Po dokonaniu przez nich kapitalnego remontu, wsadzono im do domów lokatorów robotników, płacących komorne wedle taksy, a mianowicie 10 kopiejek miesięcznie za sażeń kwadratowy, czyli za 4¹/₂ metry kwadratowe powierzchni mieszkania, a chociaż przemysłowcy i kupcy płacą więcej, komorne nietylko nie zapewnia żadnego dochodu, ale nawet nie zapewnia możności opłacania procentów od wyłożonego na remont kapitału. Gdy zaś powstały z tego tytułu skargi ze strony właścicieli, to domy zwolnione już od municypalizacji i wyremontowane napowrót zostały zmunicypalizowane ¹⁾. To też większość właścicieli nie powraca do objęcia napowrót gospodarki w swoich dawnych domach i pozostaje głuchą na syrenie głosu komunistów. Zaznaczyć należy, że znaczna część dawnych właścicieli, nie mogąc spokojnie znosić szykan i prześladowań, opuściła kraj i przebywa zagranicą.

Jako dalszy skutek komunistycznych rządów przyszedł tak zwany w nauce etatyzm państwowy, to znaczy bezpośrednie kierownictwo rządu wszelkimi dziedzinami życia społecznego i ingerencja władzy do wszelkich spraw społecznych.

Rządowe władze regulować mają stosunki rolne.

Rządowe władze wtrącają się i biorą się do prowadzenia przemysłu, fabryk, warsztatów i t. p.

Rządowe władze chcą kierować handlem.

Niewiele brakuje, aby nie zaczęły zaglądać do garnków w każdym domu i u każdego obywatela.

Jednocześnie z tym chorobliwym etatyzmem dokonywa się konfiskowanie mienia klas zamożniejszych, bez najmniejszej ceremonji. Pod byle jakim pretekstem mają miejsce rewizje u obywateli i podczas rewizji zabiera się rzeczy cenne i wartościowe.

Otworzono i okradziono safe'y po bankach. Zabrano z nich pieniądze, papiery publiczne, klejnoty, brylanty i kosztowności, a po dokonaniu bezprawnego zaboru władze dysponują temi rzeczami jak gdyby swoją prawowitą własnością.

Jednocześnie nastąpiła odmowa pokrywania zobowiązań państwowych, obligacyj państwowych, rent państwowych i innych papierów państwowych, bo skoro prawo własności zostało uchylone, wierzyciele utracili mienie

¹⁾ Tamże str. 8.

i przestali być wierzycielami. Wszystko stało się własnością ogółu, własnością państwa ¹⁾. W ten sposób znajduje usprawiedliwienie umorzenie należności, jakie przypadały od państwa, czy to na rzecz wierzycieli zagranicznych czy wewnętrznych.

Oto do jakich absurdów doprowadziły teorie komunistyczne, stosowane w Rosji przez garstkę awanturników politycznych i społecznych.

A po nad tem wszystkim szerzy się terroryzm, skierowany przeciwko klasie posiadającej i inteligencji.

Nie mówiąc o wypadkach oporu przeciwko zarządzeniom władz komunistycznych, które to wypadki karane są śmiercią, bez szerokich dochodzeń i dociekań; proste objawy niezadowolenia, a tembardziej krytyki prowadzą za sobą rewizje po domach i areszty, oraz oskarżenia o zbrodnie zwalczania rządów rewolucyjnych i jako takie ulegają również bezprzykładnie ostrym karom. Ludzi się zabija po piwnicach i w różnych kątach z polecenia pierwszego lepszego komisarza sowieckiego, a niekiedy nawet pierwszej lepszej komunistki należącej do składu władzy sowieckiej. Pędzi się gromadnie aresztowanych, i do idących z tyłu się strzela i kładzie trupem zniecka i podstępnie.

Od emigrantów rosyjskich słyszałem, że liczba zabitych dochodzi do dwu milionów osób, licząc w to kobiety i dzieci, bo i tych nie oszczędzano i zabijano bez litości. Gdyby przyjąć tylko połowę lub trzecią część tej ilości, to już rzeź podobna budzić może największy wstręt do rządzących Rosją. Niepodobna zamilczeć, że w czasopiśmie sowieckich zastanawiano się nad potrzebą stosowania tortur przy niszczeniu burżuazji ²⁾.

Ośławionych terrorystów francuskich z wielkiej rewolucji, jak Robespierre, Marat lub Danton, nie można nawet porównywać z terrorystami, jacy grasują obecnie w Rosji. Terroryzm komuny paryskiej z roku 1871 również błędnie przy terroryzmie rosyjskim.

I rodzi się pytanie, jakim sposobem podobne rządy mogły powstać i mogły się ustalić?

Zdawałoby się, że ludność nie może znieść i nie zniesie podobnych eksperymentów. Zdawałoby się, że pozbawieni swoich majątków właściciele dóbr ziemskich i właściciele domów, że klasa przemysłowa i klasa handlowa, że inteligencja i burżuazja ruszą się i nie pozwolą gnębić siebie w tak okrutny sposób. Tymczasem słabe i odosobnione wystąpienia

¹⁾ Rosja Sowiecka. Tom I część 1-sza. Dekret o unieważnieniu pożyczek państwowych str. 197.

²⁾ Confederation internationale de la production, de l'ordre et de la paix. Paris 1924, str. 36.

wojskowe Wrangla, Kołczaka i Denikina zostały odparte, a ludność cywilna nie podniosła buntu i nie wykorzystała tych wystąpień. Trwają te rządy już siedm lat i o zmianie nie słyhać.

Co więcej, sowiety zawiązują stosunki międzynarodowe. Niemcy stoją przy Rosji, Francja wyznaczyła ambasadora, Anglja pakuje, jakkolwiek z pewną rezerwą, Włochy zawarły traktat.

I doprawdy w zdumienie wprowadza każdego myślącego człowieka to, że kraj liczący więcej jak 100 milionów ludności znosi to wszystko do tej pory.

Chcąc zrozumieć, chcąc wytłomaczyć, dla czego i jakim sposobem stało się to możliwem, trzeba sięgnąć do historii narodu rosyjskiego, do historii ustroju tego państwa.

Otóż muszę zaznaczyć, że z dawnych czasów pewien rodzaj komunizmu istniał w Rosji, oparty na legalnych podstawach, bo uświęcony przez różne ukazy, ustawy i przepisy. Komunizm ten dotyczył urządzenia włościan w Rosji.

Po niewoli tatarskiej, która przez dwa wieki dręczyła Rosję, od końca XIII do końca XV wieku, ustaliły się bardzo swoiste na niewolnictwie oparte stosunki wewnętrzne. Chłop był przykuty do ziemi, którą posiadała szlachta rosyjska w znacznej części pochodzenia tatarskiego. Posiadacz dóbr, a więc obszarnik był właścicielem nietylko ziemi, nietylko gruntów i budynków na gruntach wzniesionych, ale był właścicielem zamieszkującej po wsiach ludności, był właścicielem chłopą, sprzedawał i kupował dobra wraz z ludźmi.

Niech mi więc wolno będzie zobrazować warunki, w jakich żyło włościanstwo rosyjskie, a to tembardziej, że po rozbiorach Polski rząd rosyjski rozciągnął ówczesne przepisy rosyjskie na włościanstwo w zaokupowanych przez Rosję po trzecim rozbiorze po za obrębem b. Królestwa Kongresowego dzielnicach polskich.

Włościanin był pro prostu niewolnikiem, był rzeczą, a nie człowiekiem. Włościanina sprzedawano tak, jak się sprzedaje zboże, albo konia, albo krowę. Chłop nie był subjektem jakichkolwiek praw, chłop był tylko objektem prawa. Ziemia, którą uprawiał i z której korzystał, była własnością pana, włościanin korzystał z niej z łaski pana.

Niedość na tem, panowała wtedy w Rosji chłosta, uświęcona przez ówczesne prawa i przepisy. Ten wydziedziczony ze wszelkich praw chłop był karany przez pana, ilekroć pan uznał go za winnego pewnego przekroczenia. Kary w rodzaju stu tak zwanych „pałek” nie należały do rzadkich wypadków. Z powodu podobnej chłosty ukarany niekiedy tracił życie,

ale pan za to nie odpowiadał. Skoro podobną karę wytrzymało wielu, nie było powodu do niepokoju. Widocznie miał za słabą skórę ¹⁾.

Krótko mówiąc, włościanin był własnością pana, który mógł rozporządzać nim wedle swojej woli ²⁾.

Posiadam w mojej bibliotece akty sprzedaży chłopów z epoki stosunkowo nie tak odległej, bo z czwartego dziesiątka XIX wieku. Akty takie sporządzane były w sądzie i pod powagą sądu, ponieważ nie było wtedy w Rosji notarjuszów.

Akty, które posiadam, spisane są na papierze stemplowym wysokiej jak na owe czasy ceny, bo na papierze ze stemplem trzyrublowym.

Do jednego z tych aktów staje właściciel wsi Lew Rzązewski i sprzedaje należącego do niego chłopca Aleksandra Hajdamaczuka żonie urzędnika intendenty Marji Wojna.

Zasadniczy ustęp tego aktu brzmi w taki sposób:

„Będąc dziedzicznym właścicielem mojego dworskiego chłopca Aleksandra Hajdamaczuka sprzedałem go na wieczne i dziedziczne czasy Marji Wojna za rubli czterysta, którą to sumę od niej otrzymałem i oddaję jej rzeczony chłopca na wieczyste posiadanie”.

A więc chłop był sprzedawany na wieczne czasy, to znaczy, że i potomstwo, jakieby mógł mieć, już z góry do nabywcy należy.

Następują na końcu aktu podpisy sprzedającego i świadków oraz poświadczenie sądu powiatowego w Dubnie. Akt nosi datę 16 sierpnia 1835 roku.

Drugi akt dotyczy sprzedaży dziewczyny włościańskiej, staje do aktu Apolinary Goworow i sprzedaje siostrze swojej Aleksandrze Sorokinowej dziewczynę Aleksandrę Siemionównę za rubli sto. Akt nosi datę 5 lipca 1833 roku.

Zasługuje na uwagę ustęp, w którym sprzedający gwarantuje sprzedaż w następujący sposób:

„Rzeczona dziewczka moja przezemnie nikomu nie była sprzedaną, ani oddaną w zastaw pod jakimkolwiek tytułem, a gdyby ktokolwiek wytoczył pretensję, to przyjmuję odpowiedzialność stosownie do ukazu o karach wadjalnych z d. 29 lipca 1752 roku”.

¹⁾ W młodości mojej znałem starca byłego skazańca politycznego, któremu na Syberji wymierzono 200 pałek. Wytrzymał, ale ciało jego na tylnej stronie od szyi do kończyn po wielu latach przedstawiało powierzchnię falistą zoraną bruzdami.

²⁾ Z pod tego niewolnictwa były wyłączone ziemie małoruskie, gdzie zachowano w swojej mocy statut litewski. Na Syberji również nie było podobnego niewolnictwa.

A więc chłop mógł być nietylko sprzedawany, ale i oddawany w zastaw. Tak samo chłopka.

W końcu aktu znajduje się również poświadczenie sądu powiatowego w Małym Archangielsku.

Na tle takich stosunków powstało komunistyczne władanie ziemią przez gromadę wiejską.

Pan wydzielał dla swoich włościan pewne przestrzenie gruntów, łąk i lasów, a gromada chłopska wyznaczała rodzinom chłopskim pewne kawałki do użytkowania. Jednakże gromada nie mogła nikomu oddać ani gruntów, ani łąk, ani lasu na własność, bo sama nie była właścicielem. Rozdawała więc ziemię do chwilowego użytkowania. Co rok, a niekiedy co parę lat dzielono ziemię i rozdawano ją coraz to innym jednostkom. Wyłoniona przez gromadę delegacja dokonywała owe podziały.

Taki sposób władania ziemią w epoce niewoli miał swoją rację bytu.

W istocie włościanin pojedynczy był bezbronnym, gromada zaś, chociaż zakuta w niewolę, stanowiła pewną siłę i zaporę przeciwko kaprysom pana.

Taka niewola przetrwała w Rosji aż do 1861 roku i dopiero na mocy ukazu cesarza Aleksandra II z dnia 2 marca 1861 roku, a więc zaledwie przed 63 laty została zniesiona.

(d. c. n.).

Na marginesie rządowego projektu ustawy o gminie miejskiej ¹⁾.

Kreśląc niniejsze uwagi nie miałem zamiaru przeprowadzać krytyki poszczególnych przepisów rządowego projektu. Zajął się tem już Związek miast, który na szeregu posiedzeń poddał każde postanowienie projektu wyczerpującej dyskusji. Nie mam również zamiaru rozpatrywać projekt pod kątem widzenia całego samorządu miejskiego, gdyż przez to niniejsze uwagi urosłyby do rozmiarów obszernej rozprawy. Pragnę jedynie poddać krytyce kilka zasad projektu i rozpatrzeć je ze stanowiska miasta wyłączonego z powiatu, — powiedzmy ze stanowiska miasta Poznania.

I. Członkostwo gminy miejskiej.

Ordynacja miejska z 31 maja 1853 r. (zob. ust. 261) obowiązująca w b. dzieln. pruskiej wprowadza dwa odrębne pojęcia „mieszkańca” (Einwohner) i „obywatela” (Bürger), przyczem obywatelem t. j. mieszkańcem obdarzonym prawem obywatelskim (Bürgerrecht), były osoby, co do których zachodziły pewne kwalifikowane ustawą warunki. Dopiero w razie ich zaistnienia mieszkaniec uzyskiwał prawo obywatelskie, które w swej treści jest prawem politycznym mieszkańca miasta (patrz §§ 3 i 5 prusk. ord. miejsk.).

W b. dziel. austr. uregulowało ustawodawstwo austriackie kwestję powyższą w podobny sposób. Ustawa gminna z 3 lipca 1896 roku wprowadzająca ustawę gminną dla miast i znaczniejszych gmin postanawia:

„§ 4. Stosunki przynależności do Gminy określone są ustawą z dnia 3 grudnia 1863 Nr. 105 dz. pr. p.”

„§ 5. Obywatelami są ci, którym Gmina prawo obywatelstwa nadała. Obywatelstwo tylko przynależnym do gminy nadawane być może”.

¹⁾ Przedruk z „Kroniki m. Poznania” 11/1924 r.

W b. Kongresówce, w której za rządów rosyjskich samorząd miejski nie istniał, reguluje kwestję członkostwa dekret Naczelnika Państwa z 4-go lutego 1919 r. dz. pr. № 13:

„Art. 5. Członkami gminy są osoby przynależne do Państwa Polskiego, zamieszkałe stale w gminie od sześciu miesięcy“.

Z powyższego wynika, iż za wyjątkiem dekretu Naczelnika Państwa z d. 4/II 1919 r. tak ustawodawstwo niemieckie jak austriackie odróżniało pojęcie mieszkańca (wzgl. przynależnego) gminy od pojęcia obywatela, przyczem według prusk. ordyn. miejskiej uzyskiwał mieszkaniec prawo obywatelstwa ipso iure przez sam fakt zaistnienia kryterjów ustawą określonych, zaś w ustawodawstwie austriackim na podstawie aktu nadania obywatelstwa przez Gminę.

Projekt rządowy określa pojęcie członkostwa następująco:

„Art. 4. Członkami gminy miejskiej są: obywatele Rzeczypospolitej Polskiej, którzy w granicach gminy miejskiej mają miejsce zamieszkania.

Miejscem zamieszkania obywatela w rozumieniu niniejszej ustawy jest ta gmina miejska, w której odnośny obywatel ma faktycznie w swej mocy mieszkanie wśród okoliczności, wskazujących na zamiar zachowania tego mieszkania na stałe.

Brak jednego z wymienionych czynników, pociąga za sobą utratę członkostwa gminy miejskiej“.

Art. 10: „ Członkowie gminy miejskiej posiadający prawo wybierania, są obywatelami miejskimi, a przysługujące im prawa stanowią miejskie prawo obywatelskie“.

Projekt zatem rządowy staje na stanowisku ordynacji niemieckiej, uzależnia jednak członkostwo od pojęcia miejsca zamieszkania (art. 4-ty ustęp 2-gi projektu), które określa w sposób odmienny. Wzorów, na których projekt oparł też określenie, należy szukać w ustawodawstwie cywilnem.

§ 66 austr. normy jurysdykcyjnej przepisuje:

„Der allgemeine Gerichtsstand einer Person wird durch deren Wohnsitz bestimmt. Der Wohnsitz einer Person ist an dem Orte begründet, an welchem sie sich in der erweislichen oder aus den Umständen hervorgehenden Absicht niedergelassen hat, daselbst ihren bleibenden Aufenthalt zu nehmen“.

— oraz § 8 niemieck. ustawy cywil.

„Wer sich an einem Orte ständig niederlässt, begründet an diesem Orte seinen Wohnsitz Der Wohnsitz wird aufgehoben, wenn die Niederlassung mit dem Willen aufgehoben wird, sie aufzugeben.“

Nie ulega tedy wątpliwości, iż projekt określając „miejsce zamieszkania“ zapożycza się w ustawodawstwie cywilnem (częścią w prawie materialnem częścią procesowem). Czy takie postanowienie kwestji jest celowe?

Prawa obywatela gminy w stosunkach do tejże można zamknąć w 3-ch punktach:

- 1) miejskie prawo polityczne obywatela t. j. bierne i czynne prawo wyborcze oraz prawo piastowania urzędów,
- 2) prawo do opieki społecznej ze strony gminy,
- 3) prawo do korzystania z zakładów i urządzeń gminy.

Miejskie prawo polityczne (według projektu: „prawo obywatelskie”) nabywa obywatel nie z chwilą uzyskania członkostwa gminy, lecz po 1-no rocznym okresie zamieszkania w gminie (art. 18 projektu).

Prawo do żądania opieki społecznej ze strony gminy powstaje również nie z chwilą nabycia członkostwa, lecz „przez co najmniej roczny pobyt w gminie” (art. 8 ustawy o opiece społ. z 16/VIII 1923 r.).

A więc tylko prawo do korzystania z zakładów i urządzeń gminnych pozostaje członkowi w przeciwieństwie do nieczłonka. W praktyce jednak nie ma i tej różnicy raz dlatego, gdyż jej przeprowadzenie np. w zakładach światła i wody jest niemożliwością, powtóre: ponieważ istnieje szereg urządzeń gminnych, co do których interes miasta wymaga, by z nich w pierwszym rzędzie nieczłonkowie korzystali (np. dowóz produktów rolnych na targowiska miejskie). Wreszcie o ile się rozchodzi o korzystanie z urządzeń gminnych wchodzących w zakres opieki społecznej (szpitalnictwo) — to ustawa z d. 16/VIII 1923 r. zawiera tak rygorystyczne postanowienia, iż w rzeczywistości i tutaj zaciera się różnica między członkiem gminy a obcym? (porównaj art. 11 i 12 ust. z d. 16/VIII 1923 r.).

Nie widać tedy racji prawnej, dla której projekt wprowadza pojęcie członków gminy w przeciwstawieniu do nieczłonków,—skoro w rzeczywistości, w praktycznym życiu, różnicy tej nie będzie.

Za postanowieniem kategorii członków gminy, przemawiałby tylko wzgląd na podniesienie miejskich wpływów podatkowych, ponieważ art. 10 ustęp a) projektu nakłada na wszystkich członków gminy, a więc nie tylko na obywateli obowiązek ponoszenia w myśl ustaw publicznych ciężarów i świadczeń na rzecz gminy miejskiej. Kwestję jednak czy wzrost wpływów podatkowych, uzyskany przez obciążenie podatkami wszystkich członków gminy, będzie ekwiwalentem za wyżej wytkniętą nierealność projektu, — pozostawiam otwartą.

Natomiast z góry zastrzec się należy przeciw art. 5—8 projektu jako zupełnie zbytecznym. Przepisy te, regulujące miejsce zamieszkania osób niepełnoletnich i niewłasnowolnych, wojskowych oraz żony w stosunku do miejsca zamieszkania męża, wkraczają w ustawodawstwo cywilne w sposób niespotykany w żadnej z ustaw gminnych obowiązujących obecnie na ziemiach polskich. Przykładowo podaję, iż przepisy te tangują art. 107—110

kod. napoleon. (b. Kongresówka); §§ 70 — 73 i 75 austrjack. normy jurysdykcyjnej; §§ 8, 9, 10, 11 niemieckiej ustawy cywilnej i t. p.

Zapomniano jedynie w projekcie o określaniu siedziby towarzystw handlowych przez co uniknięto dalszych kolizyj z ustawami cywilnymi i handlowymi trzech dzielnic (patrz § 182 niem. ust. handl. co do spółek akc.). Pamięta o tem jednak Związek miast, który domaga się umieszczenia tego rodzaju postanowienia w projekcie.

Streszczam się: art. 5 — 8 projektu wkraczają niepotrzebnie w uregulowaną dziedzinę ustawodawstwa cywilnego. Pozatem nic nie uzasadnia kwestji, dlaczego miejsce zamieszkania jako źródło prawa publicznego ma być ustawowo określone inaczej, niż miejsce zamieszkania pojęte w ustawach cywilnych jako podstawa regulująca stosunki cywilne. Pozatem w praktyce może być źródłem nieporozumień, w szczególności w b. dzielnicy pruskiej w wykonywaniu sądownictwa administracyjnego. I dlatego postanowienia te należy z projektu usunąć.

II. Własny i poruczony zakres działania.

Art. 13 projektu przepisuje:

„Zadania gminy miejskiej w zakresie administracji publicznej (art. 1) są:

- 1) samorządowe tj. te samodzielne i we własnym imieniu spełniane zadania, które niniejsza lub inne ustawy czynią przedmiotem obowiązkowej działalności gminy miejskiej, lub które gmina miejska w braku prawnego zastrzeżenia ich innym związkom prawno-publicznym uczyni dobrowolnie przedmiotem swojej działalności, jako nadające się do podniesienia gospodarczego i kulturalnego rozwoju swoich członków i ogólnego dobrobytu miasta;
- 2) zlecone tj. te gminie ustawami przekazane zadania państwowe które ona spełnia jako organ wykonawczy Państwa“.

Koncepcja prawna, przeprowadzająca podział administracyjnych czynności miasta na własne t. j. samorządowe i zlecone t. j. państwowe wywodzi swój rodowód w prostej linii z ustawodawstwa austrjackiego.

Galicyska ustawa gminna (krajowa) z 12 sierpnia 1866 roku zawiera następujące postanowienia:

„§ 26. Zakres działania gminy jest:

a) własny i b) poruczony.

§ 27. Własny zakres działania, tj. zakres w którym Gmina, z zachowaniem ustaw, samodzielnie zarządzać i rozporządzać może, obejmuje wogóle wszystko, co bezpośrednio dotyczy interesu gminy, i w jej granicach własnymi jej siłami załatwionem i przeprowadzonem być może.

§ 28. Ustawy określają poruczony zakres działania Gminy, tj. jej obowiązek do współdziałania w sprawach publicznej administracji“.

Identyczne postanowienia zawiera galicyjska ustawa miejska z 3-go lipca 1896 roku.

„§ 21. Zakres działania Gminy jest:

- a) własny i
- b) poruczony.

§ 22. Własny zakres działania, tj. zakres, w którym gmina z zachowaniem ustaw samodzielnie zarządzać i rozporządzać może, obejmuje wogóle wszystko, co bezpośrednio dotyczy interesu gminy i w jej granicach własnymi jej siłami załatwionem i przeprowadzonym być może.

§ 23. Ustawy określają poruczony zakres działania Gminy tj. jej obowiązek do współdziałania w sprawach publicznej administracji“.

W prawodawstwie polskiem powyższy podział przejmuje dekret Naczelnika Państwa z 4-go lutego 1919 roku o samorządzie miejskim, stanowiący w art. 9-ym, iż zakres działania Gminy miejskiej jest własny i poruczony, zaś w art. 10-ym, iż poruczony zakres działania określają ustawy, rozporządzenia władz państwowych oraz umowy rządu z Gminą.

Ponieważ projekt ustawy o gminie miejskiej jest jedynie wykonaniem zapowiedzi zawartej w Konstytucji marcowej, rzeczą jest konieczną zbadać czy odpowiada on zasadom przez Konstytucję przyjętym.

Art. 3 ust. 4 Konstytucji postanawia:

Rzeczpospolita Polska, opierając swój ustrój na zasadzie szerokiego samorządu terytorjalnego, p r z e k a ż e przedstawicielom tego samorządu właściwy zakres ustawodawstwa, zwłaszcza z dziedziny administracji, kultury i gospodarstwa, który zostanie bliżej określony ustawami państwowemi.

Ponieważ art. 3-ci umieszczony jest w Rozdziale II Konstytucji, noszącym tytuł „Władza Ustawodawcza”, zatem z treści tegoż artykułu jak również z umieszczenia go w Konstytucji wynika, iż przekazanie, o którym mówi ustęp 4 art. 3 Konstytucji, może się odnosić jedynie do t. zw. autonomji, t. j. w danym wypadku do ustawodawstwa miejskiego, które według Konstytucji spełniać może miasto istotnie w poruczonym zakresie działania.

O ile się rozchodzi o czynności administracyjne miasta, podpadające pod pojęcie czynności wykona w c z y c h, kwestję tę reguluje rozdział III Konstytucji opatrzoney nagłówkiem „Władza Wykonawcza”, z którego to rozdziału interesujące nas postanowienia brzmią:

„Art. 65. Dla celów administracyjnych państwo polskie podzielone będzie w drodze ustawodawczej na województwa, powiaty i gminy miejskie i wiejskie, które będą równocześnie jednostkami samorządu terytorjalnego.

Jednostki samorządowe mogą się łączyć w związki dla przeprowadzenia zadań, wchodzących w zakres samorządu.

Związki takie mogą otrzymać charakter publiczno-prawny tylko na podstawie osobnej ustawy.

Art. 66. W organizacji administracji państwowej prowadzona będzie zasada dekoncentracji, przy możliwym zespalaniu organów administracji państwowej w poszczególnych jednostkach terytorjalnych — w jednym urzędzie pod jednym zwierzchnikiem oraz zasada udziału obywateli, powołanych drogą wyborów w wykonaniu zadań tych urzędów w granicach, określonych ustawami.

Art. 67. Prawo stanowienia w sprawach, należących do zakresu działania samorządu, przysługuje radom obieralnym. Czynności wykonawcze samorządu wojewódzkiego i powiatowego należą do organów utworzonych na zasadzie zespolenia kolegów, obieranych przez ciała reprezentacyjne, z przedstawicielami państwowych władz administracyjnych i pod ich przewodnictwem“.

Z powyższych postanowień wynika, że Konstytucja przewiduje przekazany zakres działania miast jedynie w dziedzinie ustawodawczej. Zapowiedź konstytucyjna art. 3 ust. 4 przeprowadza w projekcie art. 14:

„W ramach zakreślonych ustawami, gminy miejskie mają prawo wydawania miejscowych przepisów prawnych na obszar miasta, zwanych statutami miejskimi“.

Jest charakterystycznym, iż autor projektu nie zdołał tutaj wyzwolić się z pod wpływem ustawodawstwa austriackiego i nowego ustawodawstwa niemieckiego, skutkiem czego koncepcję podziału funkcji administracyjnych miasta na własne i zlecone, włącza w projekt przymocą, nie bacząc na powstałą stąd dysharmonję z zasadami konstytucji. Jeśli bowiem konstytucja w art. 4 ust. 4 zapowiada przekazanie samorządom funkcji ustawodawczych, — mógł śmiało, konstruując art. 14 projektu, nazwać ustawodawczy zakres działania miast, zakresem zleconym. Projekt jednakowoż tego nie czyni w art. 14. Co więcej: wliczając w art. 81 samorządowy tj. własny zakres działania Rad miejskich zalicza do niego i ustawodawstwo gminne (punkt 7).

Natomiast o ile się rozchodzi o władzę wykonawczą, do której należą również czynności administracji publicznej miast, — może ona być jedynie i wyłącznie państwową, gdyż art. 65 konstytucji traktujący właśnie o władzy wykonawczej zapowiada jedynie podział państwa dla celów administracyjnych na województwa, powiaty i gminy, które będą równocześnie jednostkami samorządu terytorjalnego.

Streszczam tedy krytykę problemu następująco:

1. Projekt w sposób błędny zalicza ustawodawczy zakres działania miast do funkcji samorządowych, skoro konstytucja określa go jako przekazany.
2. W sposób niezgodny z konstytucją dzieli zakres administracji publicznej miast na czynności samorządowe i zlecone, — ponieważ konstytucja tego rodzaju podziału władzy wykonawczej samorządu nie przyjmuje.

3. Podział tego rodzaju jest w swej konstrukcji nielogiczny, gdyż dopuszcza przy dedukowaniu a contrario tezę, iż miasta wykonują również czynności, które nie są państwowymi.

III. Nadzór państwowy.

Wątpię, czy autor projektu, kreśląc tak daleko idące przepisy o nadzorze państwowym nad gminą miejską, zdawał sobie sprawę, iż poza przepisami, zawartymi w każdej ustawie o miastach, regulującymi kwestję zasadniczego państwowego nadzoru — może państwo kontrolować gospodarkę samorządową przez Najwyższą Izbę Kontroli Państwa (art. 11 dekretu z 7 lutego 1919 nr. 14 dz. pr. i §§ 2 i 8 instrukcji z 13 sierpnia 1919 o zakresie kontroli tej Izby), pozatem Ministerstwo robót publicznych nadzoruje gospodarkę wodną, drogową i budowlaną samorządów (art. I i IV ustawy z 29 kwietnia 1919 nr. 39 dz. pr.), wreszcie ustawa o naprawie skarbu z 31 lipca 1924. Dz. ust. 71 poddaje gospodarkę państwową daleko więcej kontroli państwowej (art. 1 D 2 i E 3).

Mimo dotychczasowej nader ożywionej działalności ustawodawczej w dziedzinie nadzoru państwowego nad samorządem, przewiduje projekt przepisy tak daleko idące, iż w treści swej są one negacją samorządu.

A) W dziedzinie ustawodawstwa miejskiego (autonomji).

W ustawodawczym zakresie działania miast postanawia projekt:

„Art. 64. W drodze statutów miejskich mogą być uregulowane tylko takie sprawy gminy oraz tylko takie wołec niej prawa i obowiązki jej członków, jakie ustawy nakazują lub zezwalają regulować w ten sposób“.

„Art. 67. Statut miejski, jego zmiana lub uzupełnienie, wymaga zatwierdzenia przez władzę nadzorczą“.

W zestawieniu z ustawodawstwem niemieckiem, ogranicza projekt prawo autonomji miast w sposób niebywały:

§ 11 pruskiej ust. miejskiej opiewa:

„Jede Stadt ist befügt, statuarische Anordnungen zu treffen:

„1) über solche Angelegenheiten der Stadtgemeinden, sowie über solche Rechte und Pflichten ihrer Mitglieder, hinsichtlich deren das gegenwärtige Gesetz Verschiedenheiten gestattet oder keine ausdrücklichen Bestimmungen enthält ;

2) über sonstige eigenntümliche Verhältnisse und Einrichtungen, insbesondere hinsichtlich der den gewerblichen Genossenschaften bei Einteilung der stimmfähigen Bürger und bei Bildung der Wahlversammlungen und der städtischen Vertretung zu gewährenden angemessenen Berücksichtigung“.

Zaś § 13 ustawy kompetencyjnej z 1883 r.:

„Der Bezirksausschuß beschliesst über die Bestätigung von Ortsstatuten“.

W pobieżnym zestawieniu tych przepisów uderzają następujące przeciwności:

a) Ustawodawstwo niemieckie dozwalało gminie miejskiej na ustawodawczą działalność w każdej dziedzinie, nieuregulowanej ustawą, lub o ile sama ustawa państwowa dopuszczała odmienne uregulowanie zagadnienia. Projekt natomiast dozwala gminie miejskiej na wydanie statutu tylko wówczas, o ile ustawa państwowa wyraźnie nakazuje lub zezwala na tegoż wydanie.

Działalność ustawodawcza miasta z n a k a z u ustawy państwowej nie jest działalnością ustawodawczą, lecz wykonawczą i o tyle konstrukcja projektu jest wadliwą. Zaś wydawanie aktów ustawodawczych na zasadzie ustaw państwowych zezwalających na tego rodzaju czynność autonomiczną, jest wprawdzie działalnością ustawodawczą, jednak nader ograniczoną i co najważniejsza: pozbawioną najcenniejszego pierwiastka szkolenia się samorządu t. j. inicjatywy ustawodawczej.

b) Ustawodawstwo niemieckie uzależniało wartość statutu miejskiego od zatwierdzenia go przez właściwy Sąd administracyjny, który badał tegoż legalność. Projekt przewiduje zatwierdzanie statutów przez władze nadzorcze. Przepis ustawodawstwa niemieckiego był celowy, wobec szerokiego zakresu autonomji, nadanej miastom w § 11 prusk. ustawy miejskiej. Natomiast projekt, nadając miastom zaledwo cień ustawodawczych funkcji, przekazuje zatwierdzenie statutów władzy nadzorczej, przy czem nie podaje żadnych postanowień, któreby wiązały władzę nadzorczą przy zatwierdzaniu statutów,—innemi słowy: pozostawia im możność decydowania według swobodnego uznania. Tą drogą autonomiczny zakres działania miast sprowadza się do zera.

Z drugiej zaś strony, przy takim ograniczeniu ustawodawczych czynności miast, również i nadzór państwowy pod względem prawnym jest fikcją, a w praktyce zbędnym. Albowiem bez względu na to, czy władza nadzorcza zatwierdzi statut miejski lub nie, jest on pozbawiony mocy prawnej, jeśli stoi w sprzeczności z ustawą państwową.

Chcąc zachować bodaj pozór autonomji miejskiej, należy przepis projektu o zatwierdzaniu statutów miejskich przez władze nadzorcze uzupełnić postanowieniem, iż kompetencję władz nadzorczych ogranicza się w tym wypadku jedynie do badania: a) czy statut został w sposób właściwy uchwalony; b) czy oparty jest na upoważnieniu ustawy państwowej; c) czy nie jest sprzeczny z ustawodawstwem państwa, lub wyższych związków samorządu.

(d. c. n.).

S k o r o w i d z

Ustaw i rozporządzeń sporządzony na podstawie „Dziennika Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej” od № 113 do końca roku 1924.

Koleje żelazne.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28/XII—24 roku o przerachowaniu gwarantowanych przez Państwo obligacyj i akcji kolei prywatnych w b. dzielnicy austriackiej tudzież obligacyj, opartych na zobowiązaniach tych kolei.

Dz. U. R. P. № 115/24 poz. 1527.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28/XII—24 roku o przedsiębiorstwie dla eksploatacji kolei państwowych.

Dz. U. R. P. № 115/24 poz. 1534.

Rozporządzenie Ministra Kolei z d. 30/XI—24 r. wydane w porozumieniu z Ministrami: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Dóbr Państwowych, o zmianie taryfy towarowej polskich kolei żelaznych.

Dz. U. R. P. № 117/24 poz. 1061.

Rozporządzenie Rady Ministrów z d. 5/XII—24 r. o zmianach i uzupełnieniach statutu organizacyjnego Ministerstwa Kolei.

Monitor Polski № 289/24 poz. 944.

Rozporządzenie Rady Ministrów z d. 22/XII—24 r. w przedmiocie zmiany i uzupełnienia Statutu organizacyjnego Ministerstwa Kolei.

Monitor Polski № 298/24 poz. 971.

Oświecenie Publiczne i Wyznania Religijne.

Obwieszczenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z d. 4/XII—24 r. o sprostowaniu rozporządzenia z d. 9/X—24 r. w sprawie egzaminu państwowego na nauczyciela szkół średnich.

Dz. U. R. P. № 113/24 poz. 1011.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 27/XII—24 r. o zapewnieniu władzom państwowym kontroli nad gospodarką w majątkach państwowych szkół akademickich, instytutów naukowych i innych wyższych zakładów naukowych.

Dz. U. R. P. № 114/24 poz. 1016.

Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z d. 15/XI—24 r. w sprawie wprowadzenia w okręgu administracyjnym wileńskim Tymczasowych Przepisów o stosunku Rządu do Kościoła Prawosławnego w Polsce.

Monitor Polski № 271/24 poz. 867.

Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z d. 27/IX—24 r. w sprawie egzaminów magisterskich na wydziałach filozoficznych (humanistycznych i matematyczno-przyrodniczych) Uniwersytetów.

Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. № 18/24 poz. 179.

Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z d. 7/X—24 r. w sprawie organizacji studjów i egzaminów z rysunku, jako przedmiotów nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich.

Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. № 18/24 poz. 180.

Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z d. 7/X—24 r. w sprawie organizacji studjów i egzaminów z muzyki i śpiewu, jako przedmiotu nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich.

Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. № 18/24 poz. 181.

Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z d. 7/X—24 r. w sprawie studjów i egzaminów z robót ręcznych, jako przedmiotu nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich.

Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. № 18/24 poz. 182.

Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z d. 7/X—24 r. w sprawie organizacji studjów i egzaminów z ćwiczeń cielesnych, jako przedmiotu nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich.

Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. № 18/24 poz. 183.

Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z d. 7/III—24 r. w przed-

młocie organizacji Studium Wychowania Fizycznego w Uniwersytetach.

Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. № 18/24 poz. 184.

Rozporządzenie Rady Ministrów z d. 26/VI—24 r. w sprawie statutu organizacyjnego Ministerstwa W. R. i O. P.

Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. № 19/24 poz. 190.

Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z d. 22/XI—24 r. w sprawie statutu Kuratorów Okręgów Szkolnych.

Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. № 19/24 poz. 191.

Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z d. 15/IX—24 r. w sprawie utworzenia podkomisji technicznej do sprawy stosunków naukowych, literackich i szkolnych między Polską a Francją.

Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. № 19/24 poz. 192

Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z d. 19/IX—24 r. w sprawie koncesjonowania prywatnych szkół średnich i seminarjów nauczycielskich oraz zatwierdzania kierowników i nauczycieli tych szkół.

Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. № 19/24 poz. 193.

Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z d. 4/X—24 r. w sprawie zmian w administrowaniu szkolnictwem zawodowym.

Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. № 19/24 poz. 194.

Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z d. 24/III—24 r. w sprawie przepisów drugiego egzaminu dyplomowego w Politechnice Warszawskiej.

Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. № 20/24 poz. 202.

Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z d. 10/X—24 r. w sprawie ustalenia i rozmieszczenia parafji prawosławnych na terytorjum województw: Białostockiego, Poleskiego, Nowogródzkiego i Wileńskiego.

Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. № 20/24 poz. 203.

Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z d. 4/XI—24 r. w sprawie ustanowienia urzędu inspektora szkolnego w Kostopolu.

Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 20/24 poz. 204.

Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z d. 4/XI—24 r. w sprawie

zniesienia urzędu inspektora szkolnego w Ostrogu i ustanowienia urzędu inspektora szkolnego w Zdobunowie.

Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 20/24 poz. 205.

Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z d. 7/XI—24 r. w sprawie przyznawania prywatnym szkołom średnim ogólnokształcącym praw gimnazjów państwowych.

Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 20/24 poz. 206.

Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z d. 11/XI—24 r. w sprawie uzyskania stopnia doktora na wszystkich Wydziałach państwowych szkół akademickich (Uniwersytetów, Politechnik, Akademii oraz Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego).

Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 20/24 poz. 207.

Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z d. 4/XII—24 r. w sprawie utworzenia Komisji Egzaminacyjnej dla eksternów, kandydatów na czeladników.

Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 20/24 poz. 209.

Praca i Opieka Społeczna.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z d. 17/XII—24 r. w sprawie rozszerzenia działalności Okręgowego Urzędu Ubezpieczeń z siedzibą w Warszawie na województwo poleskie.

Dz. U. R. P. Nr. 113/24 poz. 1007.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z d. 14/XII—24 r. o wykazach i spisach młodocianych.

Dz. U. R. P. Nr. 114/24 poz. 1023.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 27/XII—24 r. o przerachowaniu na nową walutę i ustaleniu wartości zobowiązań wynikających z przepisów o ubezpieczeniu i odszkodowaniu z tytułu wypadków przy pracy.

Dz. U. R. P. Nr. 115/24 poz. 1029.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu oraz Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z d. 11/XI—24 r. w sprawie szczegółowego rozczłonkowania zasadniczych działów Państwowych Zakła-

dów Przemysłowo-Szkolnych dla Inwalidów w Piotrkowie na podziały przemysłowe i podziały reedukacyjno-szkolne.

Monitor Polski Nr. 287/24 poz. 937.

Zarządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z d. 20/XII — 24 r.

Monitor Polski Nr. 293/24 poz. 952.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z d. 17/XII—24 r. w sprawie zastrzeżeń co do zakresu działania dyrektora Państwowych Zakładów Przemysłowo - Szkolnych dla inwalidów w Piotrkowie.

Monitor Polski Nr. 299/24 poz. 982.

Przemysł i Handel.

Rozporządzenie Rady Ministrów z d. 17/XII—24 r. o zmianie niektórych postanowień rozporządzenia Rady Ministrów z d. 10/XI—21 r. w sprawie statystyki celnej.

Dz. U. R. P. Nr. 113/24 poz. 1003.

Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z d. 20/XII — 24 r. w sprawie zmiany niektórych opłat pocztowych w obrocie wewnętrznym.

Dz. U. R. P. Nr. 113/24 poz. 1009.

Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z d. 20/XII — 24 r. o języku państwowym i innych (macierzystych i obcych) w komunikacji pocztowej, telegraficznej i telefonicznej w obrocie wewnętrznym.

Dz. U. R. P. Nr. 113/24 poz. 1010.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 28/XII—24 r. o prawie o domach składowych.

Dz. U. R. P. Nr. 114/24 poz. 1020.

Rozporządzenie Prezydenta z d. 30/XII—24 r. o przekształcaniu spółek akcyjnych na spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

Dz. U. R. P. Nr. 118/24 poz. 1070.

Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wew. z d. 3/XI—24 r. o wydawaniu kart legitymacyjnych dla komiwojażerów polskich, działających na terytorjum Republiki Tureckiej, Królestwa Duńskiego, Republiki Finlandzkiej i na terytorjum Królestwa Serbów, Kroatów i Słoweńców.

Monitor Polski Nr. 270 poz. 862, 863, 864 i 865.

Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z d. 19/XI—24 r. o meldowaniu się kapitanów polskich statków handlowych w Konsulatach polskich zagranicą.

Monitor Polski Nr. 271 poz. 868.

Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z d. 6/XI — 24 r. Nr. 4809/5120 Pr. G. D. P. i T. w sprawie szczegółowego podziału czynności wydziałów w Generalnej Dyrekcji Poczty i Telegrafów.
Dz. Urz. Gen. Dyr. Poczty i Tel. Nr. 45/24 poz. 189.

Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z d. 10/XII — 24 r. L. 9343/VII G. D. P. T. w sprawie nadawania i doręczania przesyłek poczty lotniczej.

Dz. Urz. Gen. Dyr. Poczty i Tel. Nr. 49/24 poz. 202.

Rolnictwo i Dobra Państwowe.

Ustawa z dn. 11 XII—24 r. w przedmiocie środków ochronnych przeciw zarazie stadniczej u koni.

Dz. U. R. P. Nr. 118/24 poz. 1064.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 30/XII—24 r. o likwidacji państwowych czynszów wieczystych i dzierżaw wieczystych.

Dz. U. R. P. Nr. 118/24 poz. 1071.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 30/XII—24 r. o organizacji administracji lasów państwowych.

Dz. U. R. P. Nr. 119/24 poz. 1079.

Reforma Rolna.

Rozporządzenie Ministra Reform Rolnych z d. 20/XII—24 r. w sprawie utworzenia powiatowych urzędów ziemskich na obszarze śląskiego okręgowego urzędu ziemskiego.

Dz. U. R. P. Nr. 118/24 poz. 1078.

Roboty Publiczne.

Rozporządzenie Ministra Robót Publicznych z d. 19/XII—24 r. o organizacji Zarządu Dróg Wodnych.

Dz. U. R. P. Nr. 113/24 poz. 1008.

Zarządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 27/XII—24 r. o sprostowaniu błędu w statucie przedsiębiorstwa państwowego „Państwowe Zakłady Wodociągowe na Górnym Śląsku”.

Dz. U. R. P. Nr. 114/24 poz. 1017.

Skarbowość.

Ustawa z d. 19/XII—24 r. o prowizorjum budżetowym na czas od 1/I do 28/II—25 r.

Dz. U. R. P. Nr. 112/24 poz. 1013.

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z d. 27/XII—24 r. o opłatach stemplowych i sądowych w sprawach związanych z przerachowaniem wierzytelności prywatno i publiczno-prawnych.

Dz. U. R. P. Nr. 114/24 poz. 1015.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 28/XII—24 o warunkach wykonywania czynności bankowych i nadzorze nad temi czynnościami.

Dz. U. R. P. Nr. 114/24 poz. 1018.

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z d. 28/XII—24 r. o organizacji giełd.

Dz. U. R. P. Nr. 114/24 poz. 1019.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 28/XII—24 r. o uzupełnieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 17/III—24 r. o przerachowaniu zobowiązań Skarbu Państwa z tytułu pożyczek państwowych oraz konwersyj rzeczonych pożyczek.

Dz. U. R. P. Nr. 114/24 poz. 1021.

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z d. 27/XII—24 r. w przedmiocie rewizji uprawnień (koncesyj) na sprzedaż przedmiotów objętych monopolem skarbowym.

Dz. U. R. P. Nr. 114/24 poz. 1022.

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z d. 27/XII—24 r. o uzupełnieniu przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 14/V—24 r. o przerachowaniu zobowiązań prywatno-prawnych.

Dz. U. R. P. Nr. 115/24 poz. 1024.

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z d. 27/XII—24 r. uzupełniająca rozporządzenie z d. 14/V — 24 r. o przerachowaniu zobowiązań prywatno-prawnych w stosunku do wierzytelności z pożyczek, udzielonych przez b. rosyjskie banki ziemskie oraz b. rosyjskie towarzystwo kredytowe miejskie, których zarządy miały siedzibę prawną poza granicami Państwa Polskiego.

Dz. U. R. P. Nr. 115/24 poz. 1025.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 27/XII—24 r. o przerachowaniu zobowiązań związków samorządowych oraz obligacyj opartych na takich zobowiązaniach.

Dz. U. R. P. Nr. 115/24 poz. 1026.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 28/XII—24 r. o przerachowaniu gwarantowanych przez Państwo obligacyj i akcji kolei prywatnych w b. dzielnicy austriackiej tudzież obligacyj, opartych na zobowiązaniach tych kolei.

Dz. U. R. P. Nr. 115/24 poz. 1027.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 27/XII — 24 roku o przerachowaniu zobowiązań Skarbu Państwa Austrjackiego i Węgierskiego, tudzież zobowiązań funduszu krajowego galicyjskiego, które ciążą na Skarbie Państwa Polskiego.

Dz. U. R. P. Nr. 115/24 poz. 1028.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27/XII — 24 roku o przerachowaniu na nową walutę i ustaleniu wartości zobowiązań wynikających z przepisów o ubezpieczeniu i odszkodowaniu z tytułu wypadków przy pracy.

Dz. U. R. P. Nr. 115/24 poz. 1029.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27/XII — 24 roku o przerachowaniu należności innemi przepisami nieobjętych oraz o posiłkowem stosowaniu rozporządzenia z d. 14/V—24 r.

Dz. U. R. P. Nr. 115/24 poz. 1030.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27/XII — 24 roku o unormowaniu obiegu rosyjskich tytułów na okaziciela oraz tytułów, przenoszonych przez indos lub cesję.

Dz. U. R. P. Nr. 115/24 poz. 1031.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27/XII — 24 roku o zabezpieczeniu praw z tytułów na okaziciela, wywie-

zionych na terytorjum obecnego Związku Socjalistycznych Republik Rad, lub złożonych w instytucjach na tem terytorjum.

Dz. U. R. P. Nr. 115/24 poz. 1032.

Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów w porozumieniu z Ministrem Skarbu z d. 29/XII – 24 r. o ustanowieniu okręgowych komisji oszczędnościowych.

Dz. U. R. P. Nr. 115/24 poz. 1033.

Rozporządzenie Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych z d. 22/XII—24 r. w sprawie przerachowania na złote kary pieniężnej, ustalonej w markach polskich za naruszenie przepisów o statystyce celnej rozporządzeniem z d. 10/XI — 24 r. względnie ustawą z d. 1/VI — 23 r. o organizacji statystyki administracyjnej.

Dz. U. R. P. Nr. 116/24 poz. 1036.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z d. 27/XII — 24 r. o ustaleniu kosztów własnych spirytusu oczyszczonego, opłaty skarbowej od spirytusu wyprodukowanego wewnątrz Państwa tudzież przywożonego z zagranicy, cen sprzedażnych spirytusu i dodatkowego opodatkowania zapasów.

Dz. U. R. P. Nr. 116/24 poz. 1037.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z d. 29/XII—24 r. o wypuszczeniu serji II biletów skarbowych.

Dz. U. R. P. Nr. 116/24 poz. 1038.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z d. 29/XII—24 r. o udzieleniu poręki państwowej na listy zastawne Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego we Lwowie.

Dz. U. R. P. Nr. 116/24 poz. 1039.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z d. 29/XII—24 r. o udzieleniu poręki państwowej za zobowiązania sp. akc. Handlowo-Rolniczej „Kooprolna” w Warszawie.

Dz. U. R. P. Nr. 116/24 poz. 1040.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z d. 29/XII — 24 r. w sprawie udzielenia poręki (gwarancji) państwowej za zobowiązania Centralnej Kasy Spółek Rolniczych.

Dz. U. R. P. Nr. 116/24 poz. 1041.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z d. 29/XII—24 r. o udzieleniu poręki państwowej na listy zastawne Wileńskiego Banku Ziemskiego w Wilnie.

Dz. U. R. P. Nr. 116/24 poz. 1042.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30/XII — 24 roku o wprowadzeniu jednolitego monopolu sprzedaży soli na obszarze całej Rzeczypospolitej Polskiej.

Dz. U. R. P. Nr. 117/24 poz. 1043.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 30/XII — 24 roku o zmianie niektórych postanowień rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 3/XII — 24 roku o sposobie lokowania gotowizny bieżącej przez osoby prawa publicznego i osoby niewłasnowolne.

Dz. U. R. P. Nr. 117/24 poz. 1045.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z d. 22/XII — 24 r. o zwinięciu istniejącej poza siedzibą inspektoratu skarbowego w okręgu izby skarbowej w Krakowie kasy skarbowej w Dębicy.

Dz. U. R. P. Nr. 117/24 poz. 1062.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z d. 23/XII—24 roku w sprawie sprzedaży wyrobów tytoniowych.

Dz. U. R. P. Nr. 117/24 poz. 1063.

Ustawa z d. 19/XII—24 roku w sprawie przedłużenia mocy obowiązującej ustawy z d. 7/IV—22 r. w przedmiocie podwyższenia i zrównania stawek przy niektórych opłatach stemplowych (należytościach) oraz w sprawie uchylecia niemieckiej ustawy o opodatkowaniu przewozu osób i towarów.

Dz. U. R. P. Nr. 118/24 poz. 1065.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 30/XII — 24 roku o zaciągnięciu pożyczki zagranicznej.

Dz. U. R. P. Nr. 118/24 poz. 1066.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 30/XII — 24 roku o udzieleniu poręki państwowej.

Dz. U. R. P. Nr. 118/24 poz. 1067.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 30/XII — 24 roku w sprawie potrącania z uposażeń funkcjonariuszów

państwowych wartości, otrzymywanych ze Skarbu Państwa świadczeń w naturze.

Dz. U. R. P. Nr. 118/24 poz. 1068.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 30/XII — 24 roku o organizacji i ustaleniu statutów gminnych kas większych pożyczkowo - oszczędnościowych.

Dz. U. R. P. Nr. 118/24 poz. 1069.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 30/XII — 24 roku o dostosowaniu uposażenia członków zarządu i pracowników związków prawnopublicznych do uposażenia funkcjonariuszów państwowych.

Dz. U. R. P. Nr. 118/24 poz. 1072.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 30/XII — 24 roku o dostosowaniu uposażenia członków zarządu i pracowników związków komunalnych do uposażenia funkcjonariuszów państwowych.

Dz. U. R. P. Nr. 118/24 poz. 1073.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 20/XII — 24 roku w sprawie zaciągnięcia przez Skarb Państwa w Banku Gospodarstwa Krajowego pożyczki w kwocie 25.000.000 zł. w 8% obligacjach komunalnych.

Dz. U. R. P. Nr. 118/24 poz. 1074.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 30/XII — 24 roku o zmianie niektórych postanowień rozporządzenia z d. 27/VIII — 24 roku o wysokości odsetek prawnych.

Dz. U. R. P. Nr. 118/24 poz. 1075.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 30/XII — 24 roku o sprzedaży niektórych nieruchomości majątków państwowych.

Dz. U. R. P. Nr. 118/24 poz. 1076.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z d. 22/XII — 24 roku w sprawie utworzenia inspektoratu skarbowego i kasy skarbowej w Kostopolu, zmiany nazwy inspektoratu skarbowego w Ostrogu oraz zmian w organizacji Komisji szacunkowych do podatków dochodowego i przemysłowego w okręgu izby skarbowej w Łucku.

Dz. U. R. P. Nr. 118/24 poz. 1077.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z d. 13/XII — 24 r. w przedmiocie wykupienia 6% złotych bonów skarbowych Serji II A.
Monitor Polski Nr. 287/24 poz. 935.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z d. 9/XII — 24 roku w sprawie zmiany zarządcy państwowego nad znajdującym się w Polsce majątkiem Azowsko-Dońskiego Banku Handlowego.
Monitor Polski Nr. 287/24 poz. 936.

Sprawy Wewnętrzne.

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dn. 22/XII — 24 r. o ustanawianiu delegatów rządowych przy poszczególnych samorządach i innych związkach prawno-publicznych.
Dz. U. R. P. Nr. 113/24 poz. 1002.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 17/XII—24 r. o zmianie niektórych postanowień rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 10/XI—21 r. w sprawie statystyki celnej.
Dz. U. R. P. Nr. 113/24 poz. 1003.

Ustawa z dn. 3/XII — 24 r. w przedmiocie zmiany niektórych postanowień o pracowniczych związkach zawodowych, względnie o stowarzyszeniach i związkach, a mianowicie postanowień dotyczących zrzeszania się pracowników państwowych.
Dz. U. R. P. Nr. 114/24 poz. 1012.

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dn. 27/XII — 24 r. o reorganizacji okręgowych komend policji państwowej.
Dz. U. R. P. Nr. 114/24 poz. 1014.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 22/XII—24 r. o utworzeniu gminy miejskiej „Bełhatów” w powiecie piotrkowskim.
Dz. U. R. P. Nr. 116/24 poz. 1035.

Rozporządzenie Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych z dn. 22/XII—24 r. w sprawie przerachowania na złote kary pieniężnej, ustalonej w markach polskich za naruszenie przepisów o statystyce celnej rozporządzeniem z dn. 10/XI—21 r. względnie ustawą z dn. 1/VI — 23 r. o organizacji statystyki administracyjnej.

Dz. U. R. P. Nr. 116/24 poz. 1026.

Rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 30/XII—24 r. w sprawie zmiany granic niektórych powiatów wojew. poznańskiego.

Dz. U. R. P. Nr. 117/24 poz. 1044.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 22/XII—24 r. o rozszerzeniu granic gminy miejskiej Myślenice w powiecie myślenickim.

Dz. U. R. P. Nr. 117/24 poz. 1046.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 22/XII—24 r. o połączeniu gmin wiejskich Boguniewo i Boguniewko powiatu obornickiego w jedną samoistną gminę wiejską pod nazwą „Boguniewo”.

Dz. U. R. P. Nr. 117/24 poz. 1047.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 22/XII—24 r. o połączeniu obszaru dworskiego Kołdrąb z gminą wiejską tejże nazwy w powiecie żnińskim.

Dz. U. R. P. Nr. 117/24 poz. 1048.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 22/XII—24 r. o włączeniu osady Tartowizna i folwarku Brok do gminy miejskiej Broku w powiecie ostrowskim.

Dz. U. R. P. Nr. 117/24 poz. 1049.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 22/XII—24 r. o rozszerzeniu granic gminy miejskiej Żydaczowa w powiecie żydaczowskim.

Dz. U. R. P. Nr. 117/24 poz. 1040.

Rozporządzenie Rady Ministrów z d. 22/XII—24 r. o zniesieniu obszaru dworskiego Łązynek i wcieleniu jego terytorjum do gminy wiejskiej Łążyn w powiecie toruńskim.

Dz. U. R. R. Nr. 117/24 poz. 1051.

Rozporządzenie Rady Ministrów z d. 29/XII—24 r. o zniesieniu powiatu sejneńskiego.

Dz. U. R. P. Nr. 117/24 poz. 1052.

Rozporządzenie Rady Ministrów z d. 29/XII—24 r. o rozszerzeniu granic gminy miejskiej Krosna w powiecie krośnieńskim.

Dz. U. R. P. Nr. 117/24 poz. 1053.

Rozporządzenie Rady Ministrów z d. 29/XII—24 r. o rozszerzeniu granic gminy miejskiej Opoczna w powiecie opoczyńskim.

Dz. U. R. P. Nr. 117/24 poz. 1054.

Rozporządzenie Rady Ministrów z d. 29/XII—24 r. o połączeniu gmin wiejskich: Wiśniewko i Brzózki powiatu szubińskiego w jedną gminę wiejską pod nazwą Brzózki.

Dz. U. R. P. Nr. 117/24 poz. 1055.

Rozporządzenie Rady Ministrów z d. 29/XII—24 r. o rozszerzeniu granic gminy miejskiej Strzyżowa w powiecie strzyżowskim.

Dz. U. R. P. Nr. 117/24 poz. 1056.

Rozporządzenie Rady Ministrów z d. 29/XII—24 r. o rozszerzeniu granic gminy miejskiej Łańcuta w powiecie łańcuckim.

Dz. U. R. P. Nr. 117/24 poz. 1057.

Rozporządzenie Rady Ministrów z d. 29/XII—24 r. o włączeniu do gminy miejskiej Kałusza gmin wiejskich Bani, Zagórza i Nowego Kałusza w powiecie kałuskim.

Dz. U. R. P. Nr. 117/24 poz. 1058.

Rozporządzenie Rady Ministrów z d. 29/XII—24 r. o zniesieniu obszaru dworskiego Biskupice i wcielenia jego terytorjum do gminy wiejskiej tejże nazwy w powiecie toruńskim.

Dz. U. R. P. Nr. 117/24 poz. 1059.

Rozporządzenie Rady Ministrów z d. 29/XII—24 r. o zaliczeniu miasteczka Podgórze w powiecie toruńskim do rzędu miast.

Dz. U. R. P. Nr. 117/24 poz. 1060.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30/XII—24 roku o organizacji i ustaleniu statutów gminnych kas wiejskich pożyczkowo-oszczędnościowych.

Dz. U. R. P. Nr. 118/24 poz. 1069.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 30/XII—24 r. o dostosowaniu uposażenia członków zarządu i pracowników związków prawnopublicznych do uposażenia funkcjonarjuszów państwowych.

Dz. U. R. P. Nr. 118/24 poz. 1072.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 30/XII—24 r. o dostosowaniu uposażenia członków zarządu i pracowników związków komunalnych do uposażenia funkcjonarjuszów państwowych.

Dz. U. R. P. Nr. 118/24 poz. 1073.

Zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z d. 11/X — 24 r. wydane w porozumieniu z Ministrami: Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Przemysłu i Handlu oraz Pracy i Opieki Społecznej, w sprawie powołania członków Głównej Rady Statystycznej.

Monitor Polski Nr. 282/24 poz. 911.

Sprawiedliwość.

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dn. 22/XII — 24 r. o zwinięciu wspólnych kas sierocych.

Dz. U. R. P. Nr. 113/24 poz. 1001.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 17/XII — 24 r. o przedłużeniu terminów wekslowych w okręgu sądu apelacyjnego w Warszawie.

Dz. U. R. P. Nr. 113/24 poz. 1004.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 17/XII — 24 r. o przedłużeniu terminów wekslowych w okręgu sądu apelacyjnego w Lublinie.

Dz. U. R. P. Nr. 113/24 poz. 1005.

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dn. 27/XII — 24 r. o uzupełnieniu przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 14/V—24 r. o przerachowaniu zobowiązań prywatno-prawnych.

Dz. U. R. P. Nr. 115/24 poz. 1024.

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z d. 27/XII—24 r. uzupełniające rozporządzenie z d. 14/V—24 r. o przerachowaniu zobowiązań prywatno-prawnych w stosunku do wierzytelności z pożyczek, udzielonych przez b. rosyjskie banki ziemskie oraz b. rosyjskie towarzystwo kredytowe miejskie, których zarządy miały siedzibę prawną poza granicami Państwa Polskiego.

Dz. U. R. P. Nr. 115/24 poz. 1025.

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dn. 27/XII — 24 r. o przerachowaniu zobowiązań związków samorządowych oraz obligacyj opartych na takich zobowiązaniach.

Dz. U. R. P. Nr. 115/24 poz. 1026.

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z d. 27/XII — 24 r. o przerachowaniu zobowiązań Skarbu Państwa Austriackiego i Wę-

gierskiego, tudzież zobowiązań funduszu krajowego galicyjskiego, które ciążą na Skarbie Państwa Polskiego.

Dz. U. R. P. Nr. 115/24 poz. 1028.

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dn. 27/XII — 24 r. o przerahowaniu należności innymi przepisami nieobjętych oraz o posiłkowym stosowaniu rozporządzenia z dnia 14/V—24 r.

Dz. U. R. P. Nr. 115/24 poz. 1030.

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z d. 27/XII — 24 r. o unormowaniu obiegu rosyjskich tytułów na okaziciela oraz tytułów, przenoszonych przez indos lub cesję.

Dz. U. R. P. Nr. 115/24 poz. 1031.

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dn. 27/XII — 24 r. o zabezpieczeniu praw z tytułów na okaziciela, wywiezionych na terytorjum obecnego Związku Socjalistycznych Republik Rad, lub złożonych w instytucjach na tem terytorjum.

Dz. U. R. P. Nr. 115/24 poz. 1032.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dn. 21/XI — 24 r. o dylokacji sądów pokoju w powiecie mińsko-mazowieckim w okręgu Sądu Okręgowego w Warszawie.

Monitor Polski Nr. 276/24 poz. 884.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dn. 24/XI — 24 r. o rozmieszczeniu rewirów śledczych w mieście Łodzi w okręgu sądu okręgowego w Łodzi.

Monitor Polski Nr. 278/24 poz. 893.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dn. 24/XI—24 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z d. 27/VI—23 r. w przedmiocie wykonania rozporządzenia Rady Ministrów o utworzeniu sądu okręgowego w Równem.

Monitor Polski Nr. 280/24 poz. 902.

Sprawy Zagraniczne.

Oświadczenie Rządowe z d. 6/XII — 24 r. w sprawie przystąpienia Iraku do Światowej Konwencji Pocztowej, podpisanej w Madrycie d. 30/XI—20 r.

Dz. U. R. P. Nr. 113/24 poz. 1006.

Skorowidz rzeczowy druków Sejmu

za czas od 15/XI—24 r. do 1/I—25 r.

Koleje Żelazne.

Projekt ustawy, uzupełniającej art. 101 ustawy z d. 9/X — 23 roku o uposażeniu funkcjonariuszy państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116/23 poz. 924), wniesiony przez Ministerstwo Kolei.

Druk Sejmu Nr. 1535 z d. 20/XI—24 r.

Projekt ustawy o zamianie państwowego gruntu kolejowego przy st. Przemysł na grunt prywatny, wniesiony przez Min. Kolei.

Druk Sejmu Nr. 1551 z d. 20/XI—24 r.

Wniosek posła Łaskudy i kolegów z Klubu Związku Chłopskiego w sprawie obniżenia taryfy kolejowej o 50% od przewozu produktów rolnych pierwszej potrzeby, oraz inwentarza żywego: bydła, koni i trzody chlewnej.

Druk Sejmu Nr. 1589 z d. 5/XII—24 r.

Wniosek posłów Józefa Sanojcy, Stanisława Wrony i kol. z klubu Zw. P. S. L. „Wyzwolenie” i „Jedność Ludowa” w sprawie budowy linii kolejowej Warszawa-Lwów.

Druk Sejmu Nr. 1621 z d. 17/XII—24 r.

Wniosek posłów S. Wiszniewskiego, Wł. Ostrowskiego i kolegów z klubu P. S. L. „Piast” w sprawie budowy połączenia kolejowego Podhajce-Buczacz.

Druk Sejmu Nr. 1628 z d. 16/XII—24 r.

Projekt ustawy o zamianie gruntu kolejowego w Skierniewicach na grunt prywatny, wniesiony przez Minister. kolei.

Druk Sejmu Nr. 1636 z d. 27/XII—24 r.

Wyznania Religijne i Oświecenie Publiczne.

Wniosek posła Brzezińskiego i kol. w sprawie skonfiskowanej własności kościelnej parafji Bożego Ciała w Poznaniu przez rząd pruski.

Druk Sejmu Nr. 1554 z d. 28/XI — 24 r.

Wniosek posła Zofji Sokolnickiej i kolegów ze Związku Ludowo-Narodowego w sprawie uregulowania prawnego stanowiska Szkoły Nauk Politycznych w Warszawie w związku z akcją w kierunku dokształcania urzędników państwowych drogą kursów.

Druk Sejmu Nr. 1564 z d. 2/XII — 24 r.

Wniosek posła Zofji Sokolnickiej i kolegów ze Związku Ludowo-Narodowego w sprawie uregulowania prawnego stanowiska Państwowego Instytutu Pedagogicznego.

Druk Sejmu Nr. 1565 z d. 2/XII — 24 r.

Wniosek posłów Stefana Królikowskiego i Tomasza Prystupy z Komunistycznej Frakcji Poselskiej i tow. w sprawie upaństwowienia uniwersytetu ukraińskiego i politechniki, istniejących obecnie tajnie we Lwowie.

Druk Sejmu Nr. 1577 z d. 25/XI — 24 r.

Projekt ustawy, dotyczącej zmiany niektórych postanowień ustawy z d. 17/II—22 r. o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych, wniesiony przez Min. W. R. i O. P.

Druk Sejmu Nr. 1582 z d. 3/XII — 24 r.

Wniosek posła Zofji Sokolnickiej i kolegów ze Związku Ludowo-Narodowego w sprawie uregulowania drogą ustawodawczą dziedziny szkolnictwa zawodowego.

Druk Sejmu Nr. 1591 z d. 10/XII — 24 r.

Projekt ustawy o Zakładach Kórnickich, wniesiony przez Ministerstwo W. R. i O. P.

Druk Sejmu Nr. 1594 z d. 4/XII — 24 r.

Wniosek posła Zofji Sokolnickiej i kolegów ze Związku Ludowo-Narodowego w sprawie uregulowania w dziedzinie szkolnictwa praw mniejszości niemieckiej oraz świadczeń na jej rzecz ze strony Państwa według norm przepisanych traktatem wersalskim.

Druk Sejmu Nr. 1596 z d. 12/XII — 24 r.

Wniosek posła Franciszka Kapelińskiego i kol. z klubu Z. P. S. L. „Wyzwolenie” i „Jedność Ludowa” w sprawie niezgodnego z prawem dzia-

łania Ministerstwa W. R. i O. P. przy zatwierdzeniu uchwały o budowie kościoła w Tymienicy.

Druk Sejmu Nr. 1602 z d. 12/XII — 24 r.

Wniosek posłów z klubu Ukraińskiego w sprawie prześladowania ukraińskiego uniwersytetu i ukraińskiej politechniki we Lwowie.

Druk Sejmu Nr. 1620 z d. 16/XII — 24 r.

Praca i Opieka Społeczna.

Wniosek posłów Ziemięckiego, Szczerkowskiego i tow. ze Z. P. P. S. w sprawie zmiany ustawy z d. 18/VII—24 r. o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia. (Dz. U. R. P. Nr. 67/24 poz. 650).

Druk Sejmu Nr. 1538 z d. 25/XI—24 r.

Sprawozdanie Komisji Opieki Społecznej i Inwalidzkiej w przedmiocie ustawy o Radzie Opieki Społecznej (Druk Nr. 963).

Druk Sejmu Nr. 1550 z d. 27/XI—24 r.

Wniosek posła Zofji Sokolnickiej i kolegów ze Związku Ludowo - Narodowego w sprawie zapewnienia opieki polskim optantom, wracającym z Niemiec, w czasie przejazdu, oraz dachu nad głową i warsztatów pracy w kraju.

Druk Sejmu Nr. 1558.

Wniosek posłów Klubu Parlamentarnego N. P. R., dotyczący zmiany Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 25/XI—24 r. (Dz. U. R. P. Nr. 101 poz. 928) o dniach świątecznych.

Druk Sejmu Nr. 1561.

Wniosek posłów Herza, Faustyniaka, Milczyńskiego i kol. z klubu N. P. R. w sprawie opieki i pomocy państwowej dla optantów polskich z Niemiec.

Druk Sejmu Nr. 1569 z d. 4/XII—24 r.

Wniosek posła Brzezińskiego i kol. z klubu N. P. R. w sprawie noweli do ustawy z d. 18/VII—24 r. o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia (Dz. U. R. P. Nr. 67).

Druk Sejmu Nr. 1570 z d. 4/XII—24 r.

Wniosek posłów T. Błażejewicza, J. Chacińskiego i tow. z klubu Chrz. Dem. w sprawie uzupełnienia rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 15/XI — 24 r. o dniach świątecznych (Dz. U. R. P. Nr. 101 poz. 928).

Druk Sejmu Nr. 1571 z d. 4/XII—24 r.

Wniosek posłów Mączyńskiego i Dunina z klubu Chrz. Narodowego w sprawie wniesienia nowej ustawy uposażeniowej funkcjonariuszów państwowych, zawodowych wojskowych i emerytów.

Druk Sejmu Nr. 1575 z d. 4/XII—24 r.

Wniosek posłów J. Szymborskiego, K. Kowalewskiego, Fr. Sołtysiaka i kol. ze Związku Ludowo-Narodowego w sprawie utrzymania świętowania drugiego dnia Bożego Narodzenia i Wielkanocy.

Druk Sejmu Nr. 1576 z d. 4/XII—24 r.

Wniosek posła Ossowskiego i kol. z klubu Chrz. Narodowego w sprawie niektórych zmian rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26/VI—24 r. o zastosowaniu złotego do obliczenia wkładek, jakoteż rent i o przerachowaniu na złote dawnych zobowiązań rentowych w ubezpieczeniu na wypadek niezdolności do pracy, na starość i na korzyść pozostałych po ubezpieczonych rodzin w b. Dzielnicy Pruskiej (Dz. U. R. P. Nr. 55/24 poz. 549).

Druk Sejmu Nr. 1590 z d. 10/XII—24 r.

Wniosek posłów ze Związku Ludowo-Narodowego, klubu N. P. R., Chrześcijańskiej Demokracji, P. S. L. „Piast” i klubu Chrześcijańsko-Narodowego w sprawie wstawienia do prowizorium budżetowego na rok 1925 kwoty 1.000.000 zł. pol. pod rubryką Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej na zupełne zlikwidowanie uchodźców śląskich, pozostających na terenie województwa krakowskiego, w formie kredytów budowlanych.

Druk Sejmu Nr. 1597 z d. 12/XII—24 r.

Wniosek posła Z. Marka, Emila Bobrowskiego i tow. ze Zw. P. P. S. w sprawie przejęcia przez Rząd Polski obowiązków, wynikających z Instytutu Pensyjnego Związku austriackich kolei lokalnych i kolejek w Wiedniu dla ubezpieczonych.

Druk Sejmu Nr. 1598 z d. 12/XII—24 r.

Wniosek ks. posła Kubika oraz członków klubu Chrz. Narodowego w sprawie uwzględnienia inwalidów wojennych, obeznanych z uprawą roli przy przewidywanej parcelacji domen i równoczesnego skapitalizowania rent inwalidzkich.

Druk Sejmu Nr. 1599 z d. 12/XII—24 r.

Wniosek posłów ks. Bratkowskiego, ks. Kubika, Ossowskiego i kol. z klubu Chrz. Narodowego w sprawie zmian rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o dniach świątecznych z d. 15/XI—24 r. (Dz. U. R. P. Nr. 101/24 poz. 923).

Druk Sejmu Nr. 1604 z d. 12/XII—24 r.

Wniosek posła Tadeusza Prószyńskiego i kolegów ze Związku Ludowo-Narodowego o pokrywaniu kosztów leczenia ubogich w szpitalach publicznych.

Druk Sejmu Nr. 1614 z d. 16/XII—24 r.

Wniosek posła Pieniżka i kolegów z klubu P. S. L. w sprawie zwolnienia od wykonania przymusowego ubezpieczenia od wypadków w gospodarstwach o obszarze do 30 hektarów na terenie b. dzielnicy pruskiej.

Druk Sejmu Nr. 1617 z d. 16/XII—24 r.

Wniosek posła Kwiatkowskiego i kol. z klubu Chrześcijańskiej Demokracji w sprawie układu, zawartego w Paryżu przez przedstawicieli P. P. S. w sprawie organizowania wychodźstwa polskiego we Francji.

Druk Sejmu Nr. 1623 z d. 28/XII—23 r.

Wniosek posła Waszkiewicza i kol. z klubu N. P. R. w sprawie zabezpieczenia na wypadek bezrobocia robotników, zatrudnionych w przedsiębiorstwach i zakładach pracy państwowych i samorządowych.

Druk Sejmu Nr. 1629 z d. 18/XII—24 r.

Przemysł i Handel.

Sprawozdanie Komisji Morskiej o projekcie ustawy o powierzaniu morskich statków handlowych (Druk Nr. 1042).

Druk Sejmu Nr. 1532 z dn. 18/XI—24 r.

Projekt ustawy o wyłączności portów polskich dla wychodźstwa, wniesiony przez Min. Przemysłu i Handlu.

Druk Sejmu Nr. 1552 z dn. 26/XI—24 r.

Sprawozdanie Komisji Przemysłowo-Handlowej o projekcie ustawy o zmianach opłat, przewidzianych w ustawie z d. 5/II — 24 r. o ochronie wynalazków, wzorów i znaków towarowych (Dz. U. R. P. Nr. 31 poz. 306) (Druk Nr. 1505).

Druk Sejmu Nr. 1567 z dn. 4/XII—24 r.

Projekt ustawy o przywróceniu w m. stoł. Warszawie Zgromadzenia Majstrów Kominiarskich, wniesiony przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu.

Druk Sejmu Nr. 1586 z dn. 7/VII—24 r.

Rolnictwo i Dobra Państwowe.

Sprawozdanie Komisji Rolnej o rządowym projekcie ustawy o popieraniu kultury rolniczej i organizacyj rolniczych (Druk Nr. 1328).

Druk Sejmu Nr. 1530 z dn. 19/XI—24 r.

Wniosek posła J. Poniatońskiego i kol. z klubu Z. P. S. L. „Wyzwolenie” i „Jedność Ludowa” w sprawie wezwania Rządu do złożenia sprawozdania o dokonanych zabiegach w celu ułatwienia rolnikom zbytu produktów rolnych, a w szczególności produktów zwierzęcych.

Druk Sejmu Nr. 1572 z dn. 4/XII—24 r.

Wniosek posłów klubu P. S. L. „Piast” w sprawie wstawienia odpowiedniej sumy kredytów w budżecie na rok 1925 na cel przeprowadzenia akcji zasiewowej z wiosną roku 1925.

Druk Sejmu Nr. 1574 z dn. 4/XII—24 r.

Sprawozdanie Komisji Rolnej o projekcie ustawy o rozplodnikach i stadach zarodowych zwierząt gospodarskich z wyjątkiem koni (Druk Nr. 908), oraz o wniosku nagłym posła Jedyńaka i kolegów z klubu P. S. L. w sprawie ustawy hodowlanej (Druk Nr. 483).

Druk Sejmu Nr. 1584 z dn. 9/XII—24 r.

Sprawozdanie Komisji Rolnej o wniosku posła Poniatońskiego w sprawie reorganizacji Zarządu Lasów Państwowych (Druk Nr. 1485).

Druk Sejmu Nr. 1606 z dn. 12/XII—24 r.

Wniosek posła M. Malinowskiego i kol. z klubu Z. P. S. L. „Wyzwolenie” i „Jedność Ludowa” w sprawie odpadów leśnych w byłej puszczy Myszynieckiej na Kurpiach.

Druk Sejmu Nr. 1613 z dn. 16/XII—24 r.

Wniosek posła St. Królikowskiego z Komunistycznej Frakcji Poselskiej i tow. w sprawie udzielenia przez Państwo bezzwrotnych zapomóg dla drobnych rolników, dotkniętych klęską nieurodzaju i innymi klęskami żywiołowymi.

Druk Sejmu Nr. 1615 z dn. 16/XII—24 r.

Reforma rolna.

Projekt ustawy o zakresie mocy obowiązującej ustawy z d. 17/XII — 20 r. o przejściu na własność Państwa ziemi w niektórych powiatach Rzplitej Polskiej oraz ustawy z d. 17/XII — 20 r. o nadaniu ziemi żołnierzom Wojska Polskiego (Dz. U. R. P. Nr. 17 i 18), wniesiony przez Ministerstwo Reform Rolnych.

Druk Sejmu Nr. 1528 z d. 15/XI — 24 r.

Projekt ustawy o znoszeniu służebności, wniesiony przez Ministerstwo Reform Rolnych.

Druk Sejmu Nr. 1533 z d. 20/XI — 24 r.

Projekt ustawy w sprawie zmian i uzupełnień w ustawie z d. 31/VII — 23 r. o scalaniu gruntów, wniesiony przez Ministerstwo Reform Rolnych.

Druk Sejmu Nr. 1534 z d. 20/XI — 24 r.

Wniosek posłów ks. Kubika i kol. z Klubu Chrz. Narodowego w sprawie zamiany osad anulacyjnych na osady rentowe.

Druk Sejmu Nr. 1557 z d. 28/XI — 24 r.

Wniosek posła Błażeja Stolarskiego i kol. z klubu Z. P. S. L. „Wyzwolenie” i „Jedność Ludowa” w sprawie przekazania gruntu 8,37 ha po b. leśniczówce we wsi Żywocinie gm. Bogusławicach do rozparcelowania wśród gospodarzy rolnych wsi wspomnianej.

Druk Sejmu Nr. 1562 z d. 2/XII — 24 r.

Wniosek posła Stefana Posackiego i kolegów z klubu Związku Chłopskiego w sprawie ustawy o uporządkowaniu stanu faktycznego ze stanem tabularnym nieruchomości gruntowych.

Druk Sejmu Nr. 1593 z d. 5/XII — 24 r.

Wniosek ks. posła Kubika oraz członków Klubu Chrz. Narodowego w sprawie uwzględnienia inwalidów wojennych, obeznanych z uprawą roli przy przewidywanej parcelacji domen i równoczesnego skapitalizowania rent inwalidzkich.

Druk Sejmu Nr. 1599 z d. 12/XII — 24 r.

Wniosek posłów z klubu Polskiego Stronnictwa Ludowego „Piast” w sprawie przyspieszenia wykonywania reformy rolnej w wojew. wschodnich Rzeczypospolitej.

Druk Sejmu Nr. 1610 z d. 16/XII — 24 r.

Wniosek posła Janeczka i kolegów z Poselskiego Klubu Związku Chłopskiego w sprawie parcelacji majątku państwowego Nasiłowa w powiecie koziennickim.

Druk Sejmu Nr. 1625 z d. 17/XII — 24 r.

Skarbowość.

Projekt ustawy w sprawie przedłużenia mocy obowiązującej ustawy z d. 7/IV — 22 r. w przedmiocie podwyższenia i zrównania stawek przy niektórych opłatach stemplowych (należnościach), (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 315) oraz w sprawie uchylecia niemieckiej ustawy o opodatkowaniu przewozu osób i towarów, wniesiony przez Ministerstwo Skarbu.

Druk Sejmu Nr. 1529 z d. 15/XI — 24 r.

Sprawozdanie Komisji Budżetowej o ustawie skarbowej o dodatkowych kredytach na 1924 r.

Druk Sejmu Nr. 1536 z d. 22/XI — 24 r.

Wniosek posła Walentego Toczka i kolegów z klubu Poselskiego Związku Chłopskiego w sprawie odroczenia pobierania podatków od psów przez wydziały powiatowe, aż do uchwalenia noweli do podatku komunalnego.

Druk Sejmu Nr. 1544 z d. 25/XI — 24 r.

Projekt noweli do ustawy z d. 31/VII — 24 r. o monopolu spirytusowym, wniesiony przez Ministerstwo Skarbu.

Druk Sejmu Nr. 1560 z d. 24/XI — 24 r.

Wniosek posła Józefa Sanojcy i kol. z klubu Z. P. S. L. „Wyzwolenie” i „Jedność Ludowa” w sprawie wymiaru podatku przemysłowego (obrotowego).

Druk Sejmu Nr. 1568 z d. 4/XII — 24 r.

Projekt ustawy o prowizorium budżetowym na czas od 1/I do 31/III — 25 r., wniesiony przez Ministerstwo Skarbu.

Druk Sejmu Nr. 1580 z d. 4/XII — 24 r.

Wniosek posła Ossowskiego i kol. z Klubu Chrz. Narodowego w sprawie niektórych zmian rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 26/VI—24 r. o zastosowaniu złotego do obliczenia wkładek, jakoteż rent i o przerachowaniu na złote dawnych zobowiązań rentowych w ubezpieczeniu na wypadek niezdolności do pracy, na starość i na korzyść pozostałych po ubezpieczonych rodzin w b. Dzielnicy Pruskiej (Dz. U. R. P. Nr. 55, poz. 549).

Druk Sejmu Nr. 1590 z d. 10/XII — 24 r.

Wniosek posła Langiera i tow. z klubu Z. P. S. L. „Wyzwolenie” i „Jedność Ludowa” w sprawie szkodliwej dla Skarbu gospodarki Departamentu celnego.

Druk Sejmu Nr. 1603 z d. 12/XII — 24 r.

Projekt ustawy o opodatkowaniu wina i miodu syconego, wniesiony przez Ministerstwo Skarbu.

Druk Sejmu Nr. 1608 z d. 10/XII — 24 r.

Wniosek posła B. Łażewskiego i kolegów ze Związku Ludowo - Narodowego w sprawie wymierzania i poboru podatku państwowego od nieruchomości.

Druk Sejmu Nr. 1618 z d. 10/XII — 24 r.

Wniosek posłów Rzepeckiego, Łabędy, Urbańskiego, Redera, Fausty-
niaka, Sikory, ks. Bratkowskiego i kolegów w sprawie zmiany rozporzą-
dzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 17/III — 24 r. o przerachowaniu
pożyczek państwowych.

Druk Sejmu Nr. 1622 z d. 12/XII — 24 r.

Wniosek posłów Kuryłowicza, Smulikowskiego, Moraczewskiego, Haus-
nera i tow. w sprawie częściowej zmiany ustawy z d. 9/X — 23 r. o upo-
sążeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 52,
poz. 525 z 1924 r.).

Druk Sejmu Nr. 1626 z d. 18/XII — 24 r.

Projekt ustawy o przedłużeniu mocy obowiązującej przepisów o wy-
miarze i poborze państwowego podatku od nieruchomości miejskich oraz
od niektórych budynków w gminach wiejskich, wniesiony przez Min. Skarbu.

Druk Sejmu Nr. 1632 z d. 18/XII — 24 r.

Projekt ustawy w sprawie przedłużenia mocy obowiązującej ustawy
z d. 12/VI 24 r. w sprawie częściowej zmiany ustawy z d. 9/X 23 r. o upo-
sążeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska. (Dz. U. R. P. Nr. 52 poz. 525)
oraz ustawy z d. 12/VI 24 r. w sprawie częściowej zmiany ustawy z d.
11/XII 23 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych
i wojskowych zawodowych (Dz. U. R. P. Nr. 52 poz. 526).

Druk Sejmu Nr. 1633 z d. 19/XII — 24 r.

Projekt ustawy o państwowym monopolu wyrobu zapalek, wniesiony
przez Min. Skarbu.

Druk Sejmu Nr. 1634 z d. 17/XII — 24 r.

Sprawozdanie Komisji Skarbowej o wniosku posłów Ziemięckiego,
Waszkiewicza i tow. z Z. P. P. S. i N. P. R. w sprawie noweli do usta-
wy o monopolu tytoniowym z d. 1/VI 22 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47 z d. 29/VI 22 r.).
(Druk Nr. 1422).

(Druk Sejmu Nr. 1635 z d. 18/XII — 24 r.)

Sprawy Wewnętrzne.

Wniosek ośmiu Klubów poselskich w sprawie ordynacji wyborczej
do gminy miasta Krakowa.

Druk Sejmu Nr. 1537 z dn. 25/XI—24 r.

Wniosek posła Stefana Królikowskiego z Komunistycznej Frakcji Poselskiej i tow w sprawie gnębiącej ludność pracującą drożyzny środków utrzymania.

Druk Sejmu Nr. 1539 z dn. 25/XI—24 r.

Wniosek posłów klubu Białoruskiego w sprawie bandyckiego napadu na posła Jeremicza zorganizowanego przez władze bezpieczeństwa pow. Prużańskiego, w woj. Poleskiem.

Druk Sejmu Nr. 1540 z dn. 25/XI—24 r.

Wniosek posłów z klubu Ukraińskiego w sprawie wydzielenia przysiółka Pożeże, w pow. Buczackim, w Tarnopolskiem, z gminy Nowosiółki Jasłowieckiej i utworzenia z niego osobnej gminy samoistnej.

Druk Sejmu Nr. 1541 z dn. 25/XI—24 r.

Wniosek posła Franciszka Kapelińskiego i kol. z klubu Z. P. S. L. „Wyzwolenie” i „Jedność Ludowa” w sprawie ustalenia odpowiedzialności Państwa za szkody wyrządzone przez niezgodną z prawem działalność urzędników i funkcjonariuszów państwowych.

Druk Sejmu Nr. 1545 z dn. 25/XI—24 r.

Sprawozdanie Komisji Administracyjnej o wniosku posłów ze Związku Ludowo-Narodowego, Klubu Chrześcijańsko-Narodowego i Chrześcijańskiej Demokracji w sprawie uzgodnienia z Konstytucją prawa o stowarzyszeniach, obowiązującego na terenie b. Galicji (Druk Nr. 1310).

Druk Sejmu Nr. 1549 z dn. 26/XI—24 r.

Wniosek posła Łażewskiego i kolegów ze Związku Ludowo-Narodowego w sprawie pomocy dla m. Kalisza.

Druk Sejmu Nr. 1553 z dn. 28/XI—24 r.

Wniosek posła Ballina i tow. z klubu Niezależnej Partji Chłopskiej w sprawie wydatnej redukcji stanu liczebnego policji.

Druk Sejmu Nr. 1556 z dn. 27/XI—24 r.

Wniosek posłów klubu Z. P. S. L. „Wyzwolenie” i „Jedność Ludowa” w przedmiocie nowelizacji ustawy z dn. 24/VII—19 r. o policji państwowej.

Druk Sejmu Nr. 1563 z dn. 25/XI—24 r.

Wniosek posła Zofji Sokolnickiej ze Związku Ludowo - Narodowego z projektem zmian w 50 art. ustawy o uposażeniu funkcjonariuszy państwowych i wojska z dn. 9/X—23 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116).

Druk Sejmu Nr. 1566.

Wniosek posłów Szakuna, Hołowacza i tow. z klubu Niezależnej Partji Chłopskiej w sprawie wydzielenia gmin Pierszajskiej, Iwienieckiej, Rakowskiej z powiatu Stołpeckiego i części gminy Gródeckiej, leżącej po lewej stronie rzeki Berezy, z pow. Wilejskiego i przyłączenia ich do pow. Wołyńskiego w woj. Nowogródzkim.

Druk Sejmu Nr. 1600 z dn. 12/XII—24 r.

Wniosek posła Kapelińskiego i kol. z klubu Z. P. S. L. „Wyzwolenie” i „Jedność Ludowa” w sprawie ustanowienia taksy za sporządzanie aktów stanu cywilnego.

Druk Sejmu Nr. 1601 z dn. 12/XII—24 r.

Projekt ustawy o uzupełnieniu ustawy konstytucyjnej z dn. 15/VII — 20 r., zawierający statut organiczny Województwa Śląskiego (Dz. U. R. P. Nr. 73 poz. 497), wniesiony przez Prezydium Rady Ministrów.

Druk Sejmu Nr. 1607 z dn. 12/XII—24 r.

Wniosek posła Ballina i tow. z klubu Niezależnej Partji Chłopskiej w sprawie zniesienia obowiązku paszportowego, względnie poruczenia obowiązku wydawania paszportów gminom.

Druk Sejmu Nr. 1611 z dn. 16/XII—24 r.

Wniosek posła Ballina i tow. z klubu Niezależnej Partji Chłopskiej w sprawie nowelizacji ustawy z dn. 24/VII — 19 r. o policji państwowej (Dz. U. R. P. Nr. 61 poz. 363).

Druk Sejmu Nr. 1612 z dn. 16/XII—24 r.

Wniosek posła Bagińskiego i kol. z klubu Z. P. S. L. „Wyzwolenie” i „Jedność Ludowa” w sprawie nieuzasadnionego masowego sporządzania protokółów (doniesień) przez policję państwową na wsi.

Druk Sejmu Nr. 1616 z dn. 16/XII—24 r.

Wniosek posłów Hellera, Silberscheina, Lewinsona i tow. w sprawie ustanowienia sankcji karnej na wypadek naruszenia pokoju zewnętrznego (zbrodnia propagandy wojennej).

Druk Sejmu Nr. 1630 z dn. 19/XII—24 r.

Sprawiedliwość.

Wniosek posła Franciszka Kapelińskiego i kol. z klubu Z. P. S. L. „Wyzwolenie” i „Jedność Ludowa” w sprawie odpowiedzialności Państwa za szkody, wyrządzone obywatelom, skazanym niesłusznie przez sądy.

Druk Sejmu Nr. 1548 z d. 25/XI — 24 r.

Wniosek posła Ballina i tow. z klubu Niezależnej Partji Chłopskiej w sprawie zniesienia kary śmierci.

Druk Sejmu Nr. 1555 z d. 28/XI — 24 r.

Wniosek posła Sommerstejna i tow. z Koła Żydowskiego w sprawie ulepszenia techniki ustawodawczej i zapobieżenia wydawaniu ustaw, sprzecznych z Konstytucją i obowiązującymi ustawami, bądź urągających terminologii prawniczej a nawet prawidłom językowym.

Druk Sejmu Nr. 1573 z d. 4/XII — 24 r.

Sprawozdanie Komisji Prawniczej o projekcie ustawy w przedmiocie wznowienia zaginionych lub zniszczonych ksiąg hipotecznych (Druk Nr. 734).

Druk Sejmu Nr. 1581 z d. 9/XII—24 r.

Sprawozdanie Komisji dla rozpatrzenia wniosku pp. Antoniego Pączka, Jędrzeja Moraczewskiego, Kazimierza Bartla i innych w sprawie pociągnięcia do odpowiedzialności konstytucyjnej przed Trybunałem stanu b. ministra Przemysłu i Handlu p. Władysława Kucharskiego (Druk Nr. 1109).

Druk Sejmu Nr. 1585 z d. 10/XII — 24 r.

Wniosek posła Kazimierza Pużaka i tow. ze Z. P. P. S. w sprawie ustawy o więziennictwie.

Druk Sejmu Nr. 1592 z d. 10/XII—24 r.

Wniosek posła J. Posackiego i kolegów z klubu Związku Chłopskiego w sprawie ustawy o uporządkowaniu stanu faktycznego ze stanem tabularnym nieruchomości gruntowych.

Druk Sejmu Nr. 1593 z d. 5/XII — 24 r.

Sprawozdanie Komisji Prawniczej o projekcie ustawy w sprawie zmiany § 6 ustawy z d. 6/VII 1868 r. Nr. 96 Dz. p. p. o adwokaturze w b. zaborze austriackim (Druk Nr. 1194).

Druk Sejmu Nr. 1605 z d. 12/XII — 24 r.

Sprawozdanie Komisji Prawniczej o projekcie ustawy o djetach i kosztach podróży lekarzy, jako znawców sądowych, w Górnośląskiej części województwa Śląskiego (Druk Nr. 1446).

Druk Sejmu Nr. 1609 z d. 11/XII — 24 r.

Sprawy Wojskowe.

Dodatkowe sprawozdanie Komisji Prawniczej i Wojskowej w przedmiocie projektu ustawy o zakwaterowaniu wojska (Druk Nr. 992 i 1209).

Druk Sejmu Nr. 1531 z d. 19/XI — 24 r.

Sprawozdanie Komisji Wojskowej w przedmiocie projektu ustawy o gołębiach pocztowych (Druk Nr. 921).

Druk Sejmu Nr. 1578 z d. 5/XII — 24 r.

Sprawozdanie Komisji Wojskowej o rządowym projekcie ustawy o potrąceniach z uposażenia osób wojskowych (Druk Nr. 663).

Druk Sejmu Nr. 1579 z d. 6/XII — 24 r.

Sprawozdanie Komisji Wojskowej o projekcie ustawy w przedmiocie przymusowego wycofania mienia prywatnego z zagrożonych działaniami wojennymi obszarów Państwa.

Druk Sejmu Nr. 1587 z d. 10/XII — 24 r.

Sprawy zagraniczne.

Projekt ustawy w sprawie przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Międzynarodowej Konwencji Metrycznej, podpisanej w Paryżu d. 20/V—1875 r. wraz z odnośnym regulaminem, i do Konwencji dodatkowej Metrycznej, podpisanej w Sèvres d. 6/X — 1921 r., — wniesiony przez Min. Spraw Zagranicznych.

Druk Sejmu Nr. 1583 z d. 5/XII — 24 r.

Wniosek posłów Silberscheina, Hellera, Lewinsona, Schwarza i tow. w sprawie utrudnień, czynionych obywatelom palestyńskim przy wjeździe do Polski.

Druk Sejmu Nr. 1588 z d. 4/XII — 24 r.

Wniosek posła B. Ziemięckiego i tow. ze Z. P. P. S. w sprawie przekroczenia pełnomocnictw przez delegatów Rządu Polskiego p. p. Wolnego i Kałużniackiego, którzy, biorąc udział z ramienia Rządu w Komisji dla poprawienia omyłek drukarskich w polsko-niemieckiej Konwencji Górnośląskiej z d. 15/V — 22 r., zgodzili się na skreślenie całego ustępu drugiego art. 208 Konwencji, czem narazili Skarb Rzeczypospolitej Polskiej na stratę kilkudziesięciu milionów złotych.

Druk Sejmu Nr. 1624 z d. 18/XII — 24 r.

Wniosek posłów Kozłowskiego, Bednarczyka, Holeksy i innych w sprawie sprostowania wadliwie wytyczonej granicy między Polską a Czechosłowacją na odcinku gminy Lipnicy Wielkiej na Orawie.

Druk Sejmu Nr. 1627 z d. 18/XII — 24 r.

Wniosek posła E. Rudzińskiego i tow. z klubu Z. P. S. L. „Wyzwolenie” i „Jedność Ludowa” o wezwanie Pana Ministra Spraw Zagranicznych

do złożenia wyjaśnień Sejmowi w sprawie kroków, jakie Rząd Rzeczypospolitej podjął do zaprotestowania przeciwko zamachowi na postanowienia Traktatu Wersalskiego o stosunku prawnopañstwowym Gdańska do Polski— w związku z orzeczeniami Wysokiego Komisarza Rady Ligi w Gdańsku z d. 9/XI i z d. 20/XI r. b.

Druk Sejmu Nr. 1631 z d. 19/XII — 24 r.

R ó ż n e.

Wniosek posła Toczka i kolegów z klubu Poselskiego Związku Chłopskiego w sprawie pobierania podatku na rzece Sanie od gospodarzy, którzy posiadają czołna dla swego użytku.

Druk Sejmu Nr. 1542 z d. 25/XI—24 r.

Wniosek posła Toczka i kolegów z klubu Poselskiego Związku Chłopskiego w sprawie zniesienia zarządzeń ubierania psów medalami, wydanych przez starostwa.

Druk Sejmu Nr. 1543 z d. 25/XI—24 r.

Wniosek posła Franciszka Kapelińskiego i kol. z klubu Z. P. S. L. „Wyzwolenie“ i „Jedność Ludowa“ w sprawie oznaczania na naczyniach ze spirytusem i napojami spirytusowymi cen w sprzedaży detalicznej.

Druk Sejmu Nr. 1546 z d. 25/XI—24 r.

Wniosek posła Franciszka Kapelińskiego i kol. z klubu Z. P. S. L. „Wyzwolenie“ i „Jedność Ludowa“ w sprawie oznaczania na paczkach i pudełkach z wyrobami tytoniowymi ceny sprzedażnej.

Druk Sejmu Nr. 1547 z d. 25/XI—24 r.

Wniosek posłów klubu Polskiego Stron. Lud. „Piast“ w sprawie gospodarki w puszczy Białowieskiej.

Druk Sejmu Nr. 1559 z d. 25/XI—24 r.

Wniosek posła Z. Marka i tow. ze Zw. P. P. S. w sprawie dokończenia inwestycji, rozpoczętych na kopalni soli w Bochni.

Druk Sejmu Nr. 1595 z d. 12/XII—24 r.

Wniosek posłów z klubu Polskiego Stronnictwa Ludowego „Piast“ w sprawie wzniesienia mogiły dla bezimiennego żołnierza polskiego, poległego w walkach o niepodległość i zjednoczenie ziem polskich.

Druk Sejmu Nr. 1619 z d. 16/XII—24 r.

KRONIKA.

Z ŻYCIA MIĄST.

Szkolnictwo i oświata.

Białystok. Rada Miejska dn. 1/XII — 1924 r. została zawiadomiona przez p. Prezydenta o podpisaniu przez p. Jerzego Lubomirskiego aktu darowizny placu około 1 ha, na którym ma być wzniesiony gmach szkoły powszechnej. Budulcu na szkołę ma również dostarczyć p. Lubomirski.

Brześć
n/d Bugiem.

Uchwalono na posiedzeniu Rady Miejskiej z dn. 18/XI — 1924 r. wyasygnować dla szkół z sum dyspozycyjnych Rady Miejskiej, następujące kwoty:

1) szkole średniej dla dorosłych P. M. S. . . .	Zł.	1.000
2) Rosyjskiemu T-wu Dobroczyńności na pokrycie deficytu szkoły powszechnej	„	1.740
3) 7 kl. szkole powsz. im. Peretza	„	510
4) 7 kl. szkole powsz. „Hatechija”.	„	500
5) 3-ej Żydowskiej szkole powszechnej	„	560
6) Zarządowi Gminy Izraelickiej na utrzymanie szkoły „Hachaim”	„	752
7) 6 kl. szkole powsz. „Tejł-Chaj”	„	480

Celem uczczenia Wielkiego Pisarza H. Sienkiewicza, i w związku ze sprowadzeniem Jego zwłok do kraju, Rada miejska postanowiła uchwalić stypendjum miesięczne im. H. Sienkiewicza, w rozmiarach odpowiadających uposażeniu XI kat. płac urzędników państwowych. Stypendjum to przeznac-

czono Wydziałowi Filologicznemu Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, z pierwszeństwem dla akademików brzeszczan.

Na wniosek Magistratu, Rada Miejska jednomyślnie uchwaliła dnia 2/XII — 1924 r. udzielić Oddz. Brzeskiemu Stow. Pomocy Studentom - Żydom jednorazową zapomogę w sumie zł. 750, pod warunkiem, iż zapomoga ta będzie użytą na wpisy dla niezamożnych studentów - żydów, pochodzących z Brześcia.

Brześć
n/d Buglęm.

Na posiedzeniu Rady M. dn. 11/IX—1924 roku zatwierdzono uchwałę Magistratu, ustanawiającą fundusz stypendjalny w wysokości zł. 375 z tem, iż suma ta ma być użytą dla jednego z akademików z Chełmna.

Chełmno.

W zrozumieniu doniosłości szkół polskich w Gdańsku, Rada M. na posiedzeniu w dn. 23/X — 1924 r. postanowiła wstąpić jako osoba prawna na członka założyciela Macierzy Szkolnej w Gdańsku i wpłacić jednorazową składkę zł. 200.

Ciechanów.

Jednocześnie w celu przyjęcia z pomocą młodzieży akademickiej, uchwalono urządzić kwiatek na rzecz akademika.

Rada Miejska w dn. 13/XI — 1924 r. uchwaliła jednomyślnie udzielić Magistratowi kredytu na kupno i remont 2 baraków na cele szkolnictwa oraz na dzierżawę lub kupno placów pod tymiż barakami; postanowiono na te cele wyasygnować sumę do 16.000 zł.

Częstochowa.

W dn. 1/XII — 1925 r. Rada Miejska poleciła Magistratowi poczynić kroki prawne celem wywłaszczenia gruntu pod szkołę i przytułek dla bezdomnych. Jednocześnie wybrano komisję, która łącznie z Magistratem zdecyduje o rozmiarach gruntu mającego ulec wywłaszczeniu.

„

Uchwalono na posiedzeniu Rady M. z dn. 29/X—1924 r. oddać T-wu Przyjaciół Oświaty i Kultury w Kole, pod zarząd i opiekę gimnazjum matematyczno-przyrodnicze w temże mieście, bez żadnych zastrzeżeń co do wyznania uczniów.

Koto.

Wyznaczono na posiedzeniu Rady Miejskiej z dn. 24/X — 1924 roku jednorazowe subsydjum na Macierz Szkolną w Gdańsku, w wysokości zł. 250.

„

Rada Miejska dn. 6/XII — 1924 r. uchwaliła nadbudować piętro w szkole oraz zbudować nową szkołę 4-o wydziałową.

„

- Końskie. Postanowiono na posiedzeniu Rady Miejskiej z dn. 20/XI — 1924 r., przejąć z rąk prywatnych gimnazjum żeńskie oraz zakupić wszystkie utensylla szkolne, — w tym celu wybraną została specjalna komisja.
- „ Rada Miejska w dn. 10/XII — 1924 r. powzięła uchwałę, mocą której zasadniczo przejmuje Gimnazjum żeńskie, które w przyszłości ma być przekształcone na szkołę zawodową. Na prowadzenie gimnazjum i przejęcie tegoż wstawiono do budżetu sumę zł. 13.000.
- Lubartów. Rada Miejska w dn. 29/XII — 1924 r. postanowiła przyznać zapomogę w sumie 1.000 zł. na kursa rzemieślnicze.
- Łódź. Rada Miejska w dn. 30/X — 1924 r. postanowiła udzielić subsydjum w sumie 1.000 zł. dla młodzieży polskiej uczęszczającej na Politechnikę w Gdańsku.
- Łomża. Jednogłośnie uchwalono na posiedzeniu Rady Miejskiej z d. 21/XI — 1924 r. rozpocząć starania o kupno nieruchomości po starem wzięciu, jako najodpowiedniejszej na szkoły powszechne.
- Łódź. W dn. 20/XI — 24 r. odbyło się uroczyste poświęcenie 3 miejskich ochron-przedszkoli, na którym byli obecni przedstawiciele Rady Miejskiej, Kuratorjum okręgu szkolnego i zaproszeni goście.
- „ W dn. 31/XII — 1924 r. poświęcono kamień węgielny pod gmach szkoły powsz. Jestto 9 zrzędu gmach szkoły powszechnej.
- „ Dziennik Zarządu m. Łodzi № 4 i 5/25 zamieszcza obszernie sprawozdanie z działalności Państwowej Szkoły Włókienniczej w Łodzi. Ze sprawozdania tego podajemy najogólniejsze dane, dotyczące się charakteru szkoły i rozwoju za 6 lat działalności.
- Szkoła o 4 wydziałach: przędzalniczym, tkackim, farbiarsko-wykończalniczym i mechanicznym otworzona została 15/X — 1919 r. Do szkoły są przyjmowani kandydaci posiadający świadectwa z ukończenia 7 oddz. szkoły powsz., lub 4 klasy szkoły średniej, przyczem kandydaci egzaminowani są z języka polskiego, hist. Polski, matematyki i rysunków odręcznych.
- Nauka w szkole trwa 4 lata na wydz. mechanicznym, zaś 3 lata na pozostałych wydziałach, przyczem nacisk się kładzie na wykształcenie praktyczne.
- „ Po ukończeniu kursu i zdaniu egzaminów, uczeń otrzymuje świadectwo tymczasowe, poczem po 2 latach pracy fabrycznej składa sprawozdanie

z pracy zawodowej, wraz za świadectwem zarządu fabryki, po złożeniu egzaminu otrzymuje świadectwo ostateczne.

Uczniom kończącym szkołę przysługuje prawo skróconej służby wojskowej.

O rozwoju szkoły świadczą następujące cyfry:

	uczni przyjętych,	promowanych:
1919/20 r.	60	39
1920/21 „	75 (uczęszczało 114)	72
1921/22 „	79 („ 153)	74
1922/23 „	77 („ 193)	102
1923/24 „	115 („ 225)	116
1924/25 „	132 („ 253)	—

Wszyscy absolwenci Szkoły pracują w przemyśle, wielu zajmuje dobre stanowiska.

Szkoła rozwija się pomyślnie, Państwo nie szczędzi kosztów na jej rozbudowę i na wyposażenie jej w stosowne laboratorja i potrzebne maszyny.

Należy zaznaczyć, że przy szkole istnieją Kursy wieczorowe doszkalcające, dla pracowników fabrycznych.

Szkoła zdołała pozyskać jako nauczycieli wybitnych zawodowców z zakresu włókiennictwa.

W sprawozdaniu z pracy Mag. za czas od 1/XII 1923 — 1/XII 1924 r. znajdujemy następujące dane dotyczące oświaty:

1) Nadbudowano i odnowiono budynek na Zamku, przeznaczając go na szkołę im. Jachowicza.

2) Udzielono subwencji na 1924 r. Seminarjum Nauczycielskiemu, by zapewnić mu utrzymanie na rok szkolny 1924/25. Z nauki korzysta około 60 osób.

3) Przyjęto na etat Magistratu jednego instruktora stolarskiego i dostarczono części materiału na budującą się bursę P. M. S.

4) Przystąpiono do organizacji szkoły żydowskiej, z językiem wykładowym polskim.

5) Oddano 5 ha ziemi na pobudowanie sierocińca; pierwszeństwo mają sieroty łuckie.

W dniu 15/XII — 1924 r. Rada Miejska uchwaliła zorganizowanie opieki lekarskiej w szkołach.

Rada M. dn. 17/XI 1924 postanowiła przyznać Centralnemu Biuru Kursów dla Dorosłych subsydjum w wysokości zł. 100, na 1925 r.

Łuck.

Ostrów
(Wielkop.)

Płock.

Na temże posiedzeniu uchwalono przyznać Redakcji „Głos Wschodu“ subsydjum zł. 100—na cele kulturalno-oświatowe w Gruzji.

Na posiedzeniu z dn. 22/XII—1924 r. Rada M. uchwaliła wyasygnować z budżetu na 1925 r. subsydjum zł. 750—na stypendjum dla akademika z Płocka, studującego nauki handlowe i ekonomiczne.

Płock. Rada M. dn. 17/XI—1924 r. uchwaliła zapisać się na członka założyciela Macierzy Szkolnej w Gdańsku, z jednorazową składką zł. 200.

„ Na posiedzeniu Rady Miej. dn. 28/I—1925 r. uchwalono 5 stypendjów po 400 zł. dla maturzystów szkół powszechnych, z tem, iż stypendystów kwalifikować będzie Magistrat, na przedstawienie Rad Pedagogicznych i Opiek Szkolnych.

Radom. Rada M. w dn. 3/X — 1924 r. uchwaliła utworzyć w państw. szkole technicznej kolejowej w Radomiu wydział chemiczno-garbarski.

„ Magistrat m. Radomia w dn. 17/X—1924 r. uchwalił powiększyć fundusz stypendjalny akademicki o 750 zł.

„ W dn. 8/XI—1924 r. Magistrat uchwalił jednorazowe subsydjum w sumie zł. 200 dla Macierzy Szkolnej w Gdańsku.

Rypin. Dn. 12/XI—1924 Rada M. uchwaliła nabyć pod budowę szkół powszechnych plac o przestrzeni 5 morgów, za sumę 1.500 dolarów, oraz wypłacić z funduszków miejskich Dyrekcji Gimnazjum: zł. 2000 na wpisy dla niezamożnych uczni i zł. 1000—na pomoce naukowe.

Sandomierz. Rada M. w dn. 1/X—1924 zatwierdziła wniosek Magistratu, by pieniądze otrzymane ze sprzedaży wojskowości gruntu w sumie zł. 111.720 użyć na budowę szkół.

Starogard. Postanowiono na posiedzeniu Rady M. dn. 10/XI — 1924 r. zapisać miasto na członka Macierzy Szkolnej w Gdańsku i wpłacić jednorazową składkę zł. 200.

Warszawa. Rada M. w dn. 16/X—1924 r. postanowiła wezwać Magistrat do pozycynienia kroków, celem rozszerzenia szkoły powsz. przy ul. Zagórnej.

„ Rada M. w dn. 4/XII — 24 r. uchwaliła wypuścić obligacyjną pożyczkę miejską w sumie zł. 20.000.000 p. n. „10% szkolna pożyczka m. st. Warszawy”.

Jednomyślnie uchwalono na posiedzeniu Rady M. z dn. 4/IX—1924 r. przyjąć od Skarbu Państwa pożyczkę zł. 100.000 na budowę 2 szkół powszechnych miejskich i mieszkań dla nauczycieli.

Włocławek

Na tymże posiedzeniu upoważniono Magistrat do zaciągnięcia pożyczki na dokończenie budowy domu dla kierowników i nauczycieli szkół powszechnych, przy ul. Łęgskiej, na warunkach ustalonych przez Bank Gospodarstwa Krajowego.

Na posiedzeniu Rady M. z dn. 19/IX — 1924 r. uchwalono przyznać następujące składki: Gimnazjum Polskiemu w Gdańsku tytułem składki za 1924 r. zł. 200.

"

T-wu Skarbu Pracy Oświatowo-Kulturalnej w Warszawie, ul. Wspólna 23, składkę członkowską za 1924 r. zł. 30.

Zarządowi Stow. Auxilium Academicum, w Warszawie tytułem subsydjum zł. 500.

Kasie im. Mianowskiego, tytułem subsydjum zł. 200.

W dn. 14/XII — 24 r. poświęcono gmach szkoły powszechnej, której plan został zatwierdzony w 1921 r. Budynek obliczony jest na 630 dzieci, zakrojony pod każdym względem na większą skalę, zastosowany do wszelkich wymagań nowoczesnych, pedagogicznych i higienicznych.

Zgierz.

Kultura i sztuka.

Rada Miejska, pragnąc rozwoju kulturalno-oświatowego dla miasta i okolicy, postanowiła na posiedzeniu w dn. 11/XI—1924 r. urządzać widowiska, odczyty i zebrania towarzyskie w szopie strażackiej, którą w tym celu ma się przerobić i ogrzać odpowiednio.

Garwolin.

Uchwalono na posiedzeniu Rady M. w dn. 10/XII — 1924 r. podnieść zasiłek dla bibliotek publicznych z 300 zł. na 1000 zł.

Końskie.

Magistrat na posiedzeniu w dn. 31/X—1924 r. uchwalił udzielić subwencję w sumie zł. 305 gr. 10 Tow. Filharmonicznemu w Lublinie, i uwolnić to T-wo od podatku widowiskowego do dn. 3/XII — 1924 r. włącznie.

Lublin.

Według sprawozdania Wydz. Oświaty i Kultury, Teatr M. w październiku 1924 r. dał 39 przedstawień, frekwencja publiczności wynosiła 13640 osób.

Łódź.

W m-cu październiku 1924 r., korzystało z Biblioteki Publ. ogółem 4058 osób, przeczytano 7634 dzieł. Największą poczytnością cieszył się

"

dział literatury—2854 dzieł, następnie historia i geografia—1068 dzieł, nauki społeczne 896 dzieł, przyroda i matematyka 839 dzieł, filozofia 767, sztuki piękne 471, nauka stosowana 407, religia 165, filologia 145, dział ogólny 24 dzieł.

Łuck. Mag. m. Łucka w r. 1924 założył teatr im. Słowackiego, chcąc dać miastu kulturalną rozrywkę; teatr rozwija się pomyślnie, czego dowodem jest że w pierwszych 2 tygodniach przyniósł 6000 zł. brutto.

Zakupiono nowy dom dla ogrodnika przy szkółce drzew owocowych; zasadzono 300 drzew owocowych, oraz zadrzewiono w mieście kilka ulic.

Wydzierżawiono i przeprowadzono remont domu, w którym obecnie powstał Dom Stowarzyszeń Polskich.

Płock Rada Miejska na posiedzeniu w dn. 28/II—1925 r. uchwaliła przyznać Zrzeszeniu Artystów Polskich subsydjum w sumie zł. 1500, oraz zwolnić widowiska teatralne zrzeszenia od wszelkich opłat miejskich.

Siedlce. Według zestawienia statystyki Biblioteki miejskiej w m-cach październiku, listopadzie i grudniu 1924 r. była następująca frekwencja osób czytających:

	czytelników	chrześcijan	żydów	książek
październik	2812	2132	670	3128
listopad	2638	2041	597	3003
grudzień	2748	2039	709	3048

Toruń. W dn. 14/XII—1924 r. została otwarta wystawa pomorskiego przemysłu ludowego, obejmująca cenne eksponaty z działu haftów, ceramiki, kilimów. Wystawa powyższa zostanie odesłana do Warszawy, skąd pojedzie do Paryża, na wystawę sztuki dekoracyjnej.

Warszawa. Rada M. w dn. 15/XII—1924 r. uchwaliła przeznaczyć 1000 zł. nagrody im. Rady Miejskiej, na wystawę artystów plastyków przy ul. Siennej 16.

Łódź. Według danych Wydziału Oświaty i Kultury, teatr miejski w listopadzie 1924 r. dał ogółem 44 przedstawień; na te przedstawienia złożyły się: 4 premiery, 22 zwykłych przedstawień, 7 zrzeszeniowych, 4 robotnicze, 3 uczniowskie i 4 poranki literackie. Ogólna frekwencja w listopadzie wynosiła 20.387 osób.

„ Według danych Wydz. Oświaty i Kultury, frekwencja w Miejskiej Bibliotece Publicznej wynosiła w listopadzie 1924 r. 3752 osób. Biblioteka była czynna 24 dni.

Podług zawodów uczęszczający dzielili się: 2.696 uczniów, 265 studentów, 62 urzędników państw. i komunaln., 553 pracowników biurowych i handlowych, 342 nauczycieli, 53 zawodów wyzwolonych, 83 robotników i rzemieślników, 7 przemysłowców i 293 inne zawody. Ogółem korzystano z 7.137 książek. Według poczytności pierwsze miejsce zajmuje dział literatury — 2.505, następnie historia i geografia — 1.251, nauki społeczne — 257, przyroda i matematyka — 778, filozofja — 708, nauki stosowane — 325, sztuki piękne — 307, religja — 165, filologia — 157, dział ogólny 33 dzieł. („Kurjer Łódzki z dn. 13/XII — 1924 r.).

W dn. 1/XII — 24 r. Łódź obchodziła uroczystość 25-iego lecie Pogotowia; połączona była ta uroczystość z jubileuszem 25-iej pracy w Pogotowiu dr. W. Pinkusa. Łódź

Rada Miejska w dn. 4/XII — 24 r. postanowiła wnieść do budżetu sumę zł. 1.963 — na wybudowanie prowizorycznego teatru letniego w Parku im. Staszica. „

W dn. 31/XII — 1924 r. staraniem Wydziału Oświecenia i Kultury, otwarto I miejską Czytelnię i wypożyczalnię książek dla dorosłych. „

Sprawy Sanitarne, higiena i wychowanie fizyczne.

Na posiedzeniu Rady z dnia 18/XI—24 roku uchwalono wyasygnować z sum dyspozycyjnych Rady Miejskiej, jednorazowo zł. 1000 — dla Zarządu Pol. Czerw. Krz., z tem iż zasilek ten będzie ostateczny do d. 31/XII—r. b. Brześć
n/d Bugiem

Uchwalono udzielić Polskiemu Żołobnemu Krzyżowi w Brześciu jednorazowo zł. 250 na rzecz opieki nad grobami.

Na posiedzeniu z d. 23/XII — 1924 r. Rada Miejska uchwaliła akceptować wniosek Magistratu w sprawie wszczęcia niezwłocznych starań o przekazanie gminie miejskiej Szpitala Państwowego, do czego gmina ma pewne prawo, gdyż w swoim czasie dała pod budowę gmachu plac miejski. „

W dniu 27/XI — 1924 r. Rada Miejska uchwaliła przejąć na własność od Min. Spr. Wewn. instalację łaźniową zakładu kąpielowo-dezynfekcyjnego, dostarczoną przez b. Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarjat do walk z epidemjami. Będzin.

Kielecka Rada Miejska na posiedzeniu z d. 31/XII—1924 r. uchwaliła polecić Magistratowi ogłosić konkurs na asenizację miasta. Kielce.

- Lubartów. Postanowiono na posiedzeniu Rady Miejskiej w d. 29/XII — 1924 r. zaangażować miejskiego lekarza - dentystę z obowiązkiem leczenia dzieci szkół powszechnych.
- Lublin. Na posiedzeniu w d. 3/XII—1924 r. Mag. uchwalił wstawić do budżetu sumę zł. 5.000 — jako udział miasta w Stowarzyszeniu p. n. „Kolonja Lecznicza Dziecięca im. d-ra Brudzińskiego w Busku.
- „ W dniu 24/IX — 1924 r. Magistrat uchwalił ustanowić nagrodę im. m. Lublina dla zwycięzców w turnieju tenisowym, urządzanym przez Klub Sportowy „Lublinianka” w d. 20 i 21/IX — 1924 r., w postaci 2 srebrnych przedmiotów z odpowiednimi napisami.
- Łódź. Wydział Opieki Społecznej w 1924 r. urządził półkolonje letnie w parku 3 maja. Z półkolonji tych skorzystało ogółem 4893 dzieci, które były pod opieką 25 higienistek i stałą opieką lekarską. Posiłek dzieci otrzymywały 3 razy dziennie. Rezultaty półkolonji wyraziły się w dość znacznym przyroście wagi, pozatem dały dobre wyniki pod względem wychowawczym.
- „ W związku z zamierzoną budową wodociągu Tomaszów — Łódź dokonane zostały przez Państwowy Zakład Badania Żywności w Łodzi—jak podaje „Dziennik Zarządu m. Łodzi” Nr. 49/1924 r. — badania wody. Celem tych badań było wyświetlenie, czy zaszły jakie zmiany zasadnicze w składzie chem. wód tomaszowskich a następnie porównanie tych wód z wodą używaną w Łodzi. Na zasadzie tych badań ustalono, że woda z okolic Tomaszowa, może być uważaną za idealną dla celów wodociągowych, zaś woda ze studzien płytkich w Łodzi jest fatalną, wobec czego sprawa budowy wodociągu, jest dla Łodzi sprawą palącą.
- W sprawie powyższej Prezydja Rady M. i Magistratu skierowały do pp. posłów i senatorów memoriał z wnioskiem o upoważnienie Min. Skarbu do przelania na okres 5 lat całkowitego wpływu z podatku od nieruchomości, pobranego na terenie m. Łodzi do kasy tegoż miasta na prowadzenie robót kanalizacyjnych.
- „ Zamieszczone w „Dzienniku Zarządu m. Łodzi” Nr. 50 z 1924 r. zestawienia wyników badań Wydziału Statystycznego, rzucają ciekawe światło na zagadnienia nasilenia gruźlicy, wśród grup wyznaniowych w Łodzi.

Zmarło na gruźlicę:

	<i>Liczby absolutne:</i>		<i>Liczby względne:</i>	
	zmarło wogóle:		na 100 zgonów wogóle wypada zgonów z gruźlicy:	
	chrześcijan	żydów	u chrześcijan	u żydów
1918 r.	5.828	3.043	32.5	28.9
1919 „	6.896	2.677	27.2	24.6
1920 „	7.102	2.467	17.8	14.6
1921 „	5.595	2.024	17.6	13.0
1922 „	6.111	1.716	19.6	12.4
1923 „	6.627	1.872	18.8	12.4

W ostatnich 2 latach (1922/23) wśród ludności chrześcijańskiej każdy piąty zgon był spowodowany gruźlicą, wśród ludności żydowskiej — każdy ósmy.

W dn. 8/XII — 1924 r. odbyło się otwarcie i poświęcenie I-go miejskiego zakładu kąpielowego.

Łódź.

Magistrat m. Łodzi, mając na celu dobro moralne i zdrowotne miasta i wychodząc z założeń państwowo-socjalnych, postanowił podjąć zdecydowaną walkę z alkoholizmem, przez założenie autonomicznej Sekcji przy Wydz. Opieki Społ. Statut Sekcji zatwierdzony został przez Magistrat d. 3/X — 1924 r. zaś d. 30/XII — 1924 r. odbyło się uroczyste posiedzenie Rady Sekcji, na którym wybrano Prezydium i nakreślono plan działania.

„

Posiedzenie zagał p. prezydent m. Łodzi, wskazując na skutki klęski alkoholizmu, omawiając środki zaradcze oraz zakres działania Sekcji.

Na wniosek p. prezydenta postanowiono nawiązać kontakt z wojewódzką komisją antyalkoholową i takąż Komisją przy Komisarjacie Rządu m. Łodzi, oraz zawiadomić o utworzeniu się Sekcji Międzynarodowe Biuro Walki z Alkoholizmem w Lozannie, i redakcję „Świt” w Poznaniu. Przyjęto też wniosek zaproszenia do udziału w pracy, wybitnych działaczy antyalkoholowych z Warszawy, Krakowa i Poznania. W końcu postanowiono, by policja prowadziła kartki statystyczne osób, zatrzymanych za pijaństwo, uzupełniane adresami tychże osób.

W ciągu roku 1924 Mag. Łucka otworzył jedyne na Wołyniu laboratorjum chemiczno-bakterjologiczne oraz przeniósł na miejsce bardziej dostępne ambulatorjum miejskie, które urządzono według wymagań leczniczych.

Łuck.

Uchwalono jednogłośnie na posiedzeniu Rady M. w dn. 13/XII—24 r. przeznaczyć plac pod budowę szpitala dla chorób zakaźnych, o ile Sejmik

Ozorków.

Łęczycki zgodzi się na budowę takowego w Ozorkowie. Jednocześnie postanowiono przedłożyć Sejmikowi uzasadnienie potrzeby pozostawienia w Ozorkowie obecnego szpitala.

Płock. Na posiedzeniu Rady Miejskiej w dn. 28/I—1925 r., uchwalono udzielić Zarządowi Związku Sportowego w Polsce, bezprocentowej pożyczki w wysokości zł. 2.000—płatnej do dnia 1/XI—1925 r.

Starogard. W celu zwalczania gruźlicy, Rada M. w dn. 10/XI—1924 r. uchwaliła wyasygnować zł. 200—na jeden kwartał.

Toruń. W dniu 30/X — 1924 r. odbyła się w Najwyższym Trybunale Admin. rozprawa z powodu zaskarżenia przez Magistrat m. Torunia, orzeczenia Wyższego Urzędu Ubezpieczeń, z dn. 19/XII—1923 r. w przedmiocie ubezpieczenia na wypadek choroby urzędników etatowych Magistratu. Trybunał po wysłuchaniu stron, uchyla zaskarżone orzeczenie, jako niezgodne z ustawą. Powody tej sprawy były następujące: w dn. 1/VI — 1923 r. Magistrat m. Torunia, wymeldował z Kasy Chorych swych etatowych pracowników, wobec tego Zarząd Kasy Chorych wezwał Magistrat do powtórnego zameldowania, czemu Magistrat nie uczynił zadość. Na wniosek Kasy Chorych Urząd Ubezpieczeń w Toruniu orzekł, że wszyscy urzędnicy Magistratu podlegają ubezpieczeniu, a Magistrat musi zapłacić składki zaległe od dn. 1/VI—1923 r. Na orzeczenie to Magistrat wniósł skargę do Najwyż. Trybunału Admin. z wnioskiem uchylenia uchwały, powołując się iż reskrypt Rady Regencyjnej z dn. 11/VI—1918 r., na który powołuje się Urząd Ubezpieczeń, nigdy nie obowiązywał na terenie b. Dzielnicy Pruskiej, oraz że urzędnicy miejscy są mianowanymi urzędnikami państwowymi, o charakterze publiczno-prawnym, wobec czego nie może być do nich stosowanym art. 4 ust. 2 ustawy z dn. 19/V—1920 r. D. U. poz. 272. Najwyższy Trybunał Administr. powołując się na uzasadnienie w sprawie L. R. 1038/23 rozważył, że ustawa z 19/V—1923 r. (D. U. poz. 272 art. 3 i 4) dzieli osoby zajęte w służbie państwowej na 2 kategorie, t. j. na urzędników państwowych powołanych na mocy umowy pracy, i urzędników powołanych przez nominację. Ustawa z dn. 19/V—1923 r. wyklucza urzędników powołanych przez nominację od obowiązku ubezpieczenia na wypadek choroby.

Wychodząc z tego założenia zaznacza Najw. Tryb. Adm. co do ubezpieczenia etatowych urzędników miejskich na terenie b. dzielnicy pruskiej, co następuje. Na zasadzie par. 56. 1. o ordynacji miejskiej z 1853 r. Magistrat ma obowiązek wykonywania ustaw i zleceń władzy zwierzchniej z drugiej strony przysługuje mu prawo wykonywania funkcji państwowych, jak wynika z ustawy o zarządzie kraju z dn. 30/VII—1883 r. Jako władza

samorządowa, Magistrat po wysłuchaniu Rady Miejskiej według ustawy z 30/VII—1899 r. powołuje urzędników miejskich, etatowych, i to na stanowiska zasadniczo dożywotnie, aktem nadającym powołanemu charakter urzędnika czy nominacją. Ustawa o Kasach Chorych zastała w b. dzielnicy pruskiej prócz bezpośrednich także i pośrednich urzędników państwowych, do których w myśl ustawy z dn. 30/VII—1899 r. zalicza się urzędników miejskich: z powołania tychże urzędników ustawowo, na etatowe stanowiska wynika, że urzędnicy ci odpowiadają wymaganiom art. 4. ustawy z 19/V—1920 r. Skoro ta ustawa w art. 4 wyklucza od obowiązku ubezpieczenia na wypadek choroby wszystkich urzędników państw. powołanych na urząd przez nominację, tem samem wykluczyła z pod tego obowiązku i pośrednich urzędników państw., a ponieważ ustawodawstwo polskie nie zniosło na obszarze b. dzielnicy pruskiej ani ust. z 30/VII — 1899 r. ani przepisów par. 69 ogólnego prawa odnośnie mianowania pośrednich urzędników państw., więc przepisy ustawy z dn. 17/II—1922 r. poz. 164 Dz. U., mające zastosowanie do bezpośrednich urzędników państw., nie są w danym wypadku rozstrzygające przy określeniu charakteru urzędnika, w myśl art. 4 ustawy z dn. 19/V—1920 r. o Kasie Chorych.

Z tych powodów, Najw. Tryb. Admin. uchylił zaskarżoną uchwałę Wyższego Urzędu Ubezpieczeń jako niezgodną z ustawą na zasadzie art. 26 ustawy z 3/VIII—1922 r. poz. 600, Dz. U.

Opieka Społeczna.

Na posiedzeniu Rady Miejskiej z dn. 17/XII — 24 r. upoważniono Magistrat do zaciągnięcia w Banku Gospodarstwa Krajowego pożyczki w sumie zł. 200.000 na pokrycie pożyczki z Min. Skarbu udzielonej na zażegnanie bezrobocia.

Białystok.

Na rzecz Związku Inwalidów Wojennych przekazano sumę zł. 435 gr. 49 z podatku od widowisk w 2 kinach od obrazów wyświetlanych dn. 7 i 8/XII.

Brześć
n/d Bugiem.

Rada M. w dn. 21/II — 1925 r. uchwaliła zaciągnąć pożyczkę w sumie zł. 70.000 na wybudowanie baraków dla bezdomnych.

„

Na temże posiedzeniu postanowiono udzielić Kasie Przeworności pracowników miejskich placu pod budowę gmachu własnego.

W m-cu grudniu 1924 r. wydała Kuchnia Ludowa następującą ilość obiadów:

Bydgoszcz.

w Kuchni Ludowej	20.860
na przedmieściu	5.059
w Domu Ubogich	785

- Głochanów.** Na skutek prośby Koła Zw. Inwalidów, wyasygnowano jednorazowo zasiłek w sumie zł. 100 na posiedzeniu Rady M. z dn. 15/IX—1924 r.
- Częstochowa.** Rada miejska uchwaliła na posiedzeniu z dn. 15/XII—1924 r. pobierać 10⁰/₀ od sumy biletów wstępu na widowiska i zabawy od dn. 15—30 grudnia na gwiazdkę dla żołnierza, oraz 15⁰/₀ w noc sylwestrową z r-ków w restauracjach, cukierniach i miejscach zabaw, przeznaczając dochód na biedne dzieci.
- Gąbin.** W dniu 30/XII—24 r. na posiedzeniu Rady M. i Magistratu, postanowiono zwrócić się do Wydziału Powiatowego o utworzenie przytułku dla starców i sierot w m. Gąbinie.
- Lublin.** Magistrat m. Lublina na posiedzeniu z dn. 2/XII — 1924 r. uchwalił wstawić do budżetu na 1925 r. kwotę zł. 38.513 na pokrycie deficytu zakładów opiekuńczych lubelskich instytucyj społecznych. W związku z przyznaną pow. subwencją, Magistrat polecił Wydziałowi Opieki Społ., opracowanie projektów kontroli administr. w tych zakładach, które mają korzystać z subwencji miejskich.
- „ Magistrat na posiedzeniu w dniu 23/XII—1924 r. przyznał subsydjum z racji świąt Bożego Narodzenia w sumie zł. 1.000 — 11 zakładom dobroczynnym.
- Łomża.** Rada M. w d. 26/I — 1925 r. postanowiła asygnować na luty i marzec 1925 r. sumę zł. 2.733 gr. 40 na dożywkę dla dzieci szkół powszechnych, gdyż według orzeczeń lekarza, na 2.482 dzieci uczęszczających do szkół, około 20% jest zagrożonych gruźlicą, przyczyną zaś tego stanu jest złe odżywianie.
- Płock.** Rada M. d. 29/X — 1924 r. uchwaliła wstawić do budżetu na 1925 r. sumę zł. 2.190 — na utrzymanie w Sanatorjum w Zakopanem jednego łóżka dla chorych akademików, z tem zastrzeżeniem, iż jest przeznaczone dla akademika mieszkańca Płocka.
- Radom.** Postanowiono na posiedzeniu Rady Miejskiej w d. 7 i 8/XI — 1924 r. wypłacić gminie żydowskiej zł. 1.000 — jako zapomogę na budowę baraku dla bezdomnych żydów.

Rada Miejska w d. 25/XI — 1924 r. uchwaliła pożyczkę otrzymaną od Rządu w marcu 1924 r. w sumie zł. 11.111 gr. 12 (20 miliardów marek) wydać na pomoc dla bezrobotnych. Radom.

Magistrat na posiedzeniu w d. 5/XII — 1924 r. postanowił asygnować zł. 500 — na zakup odzieży i obuwia dla najuboższych dzieci szkół powszechnych. „

Magistrat w dn. 23/XII — 1924 r. uchwalił wypłacić Kołu Inwalidów Wojennych w Radomiu, sumę zł. 1.500. „

Na temże posiedzeniu postanowiono kupić cegielkę za sumę zł. 1.000 na wzniesienie Instytutu Radowego w Warszawie, oraz inicjatywę utworzenia lokalnego Komitetu „Daru Narodowego” dla M. Curie-Skłodowskiej, oddać w ręce Magistratu.

Na posiedzeniu Rady M. w dn. 15/I — 1925 r. przeznaczono sumę zł. 7.000 — na dożywianie dzieci w szkołach powszechnych i na zaopatrzenie najbiedniejszych w odzież i obuwie. Suwałki.

W dniu 1/XII—1924 r. Rada M. uchwaliła przyznać Magistratowi kredyt w sumie zł. 10.000 — na przytułek dla starców. Zgorzeł.

Celem przyścia z pomocą prawną niezamożnej ludności, utworzony został w grudniu 1924 r. przy Magistracie Patronat Prawny, który udziela pomocy prawnej osobom, mającym zaświadczenie od Magistratu uprawniające do korzystania z tej pomocy. „

Rozbudowa miast i kwestja mieszkaniowa.

Rada Miejska w dn. 30/XII — 1924 r. uchwaliła protest przeciwko ustawie o rek wizycji mieszkań na potrzeby wojska. Będzin.

Na posiedzeniu Rady M. z dn. 16/I — 1925 r. postanowiono ogłosić protest przeciwko ustawie o zakwaterowaniu wojsk. Białystok.

Rada Miejska postanowiła dn. 10/XI — 1924 r. wystąpić do władz odnośnych z wnioskiem o utworzeniu urzędu rozjemczego dla Brześcia; jednocześnie ustanowiono listę kandydatów na członków, z pośród mieszkańców miasta, po 2 z każdego zawodu. Brześć Kujawski.

- Ciechanów.** Zarządzono w dn. 15/IX — 1924 r. na posiedzeniu Rady Miejskiej ponowne wybory do Urzędu Rozjemczego, powołując na członków przedstawicieli od właścic. nieruchomości, lokatorów, rzemieślników, przemysłowców.
- Częstochowa.** Rada Miejska w dn. 8/I — 1925 r. jednomyślnie uchwaliła protest przeciwko ustawie o zakwaterowaniu wojska.
- Inowrocław.** Min. Reform Rolnych zatwierdziło dn. 13/XI — 1924 r. wniosek Magistratu o rozszerzeniu sfery interesów miasta Inowrocławia na obszary i gminy okoliczne. (Dziennik Kujawski z dn. 7/XII — 1924 r.).
- Kraków.** Magistrat w czasie od września do grudnia 1924 r. udzielił następujących zezwoleń budowlanych:
- 28 na budowę domów mieszkalnych,
 - 36 na przebudowę domów i przeróbki,
 - 18 na budowę piętér i oficyn,
 - 28 na budynki gospodarcze i in. budowle.
- Radom.** Magistrat m. Radomia na posiedzeniach od 10/X do 31/XII — 1924 r. udzielił zezwoleń na następujące roboty budowlane:
- 3 pozwolenia na przebudowy domów,
 - 6 pozwoleń na wzniesienie nowych budowli,
- Postanowiono wezwać 2 właścicieli do remontów domów.
- W dn. 19/III — 1924 r. postanowił Magistrat udzielić koncesji na budowę i eksploatację gazowni na przeciąg 35 lat.
- W dn. 11/XI — 1924 r. Magistrat uchwalił, w związku z mającą się zaciągnąć pożyczką na cele inwestycyjne, zakomunikować Zarządowi Zw. Miast Polskich, że dla Radomia pożądane są: 10 gmachów szkolnych, 10 domów mieszkalnych dla nauczycieli, 3 gmachy na instytucje opieki społecznej.
- Na temże posiedzeniu udzielono zezwolenia na remont domu.
- Sandomierz.** Miejska Komisja Budowlana od dn. 22/IX do 22/XI — 1924 r. wydała następującą ilość zezwoleń budowlanych:
- 4 pozwolenia na domy mieszkalne,
 - 1 na warsztat mechaniczny wraz z szopą,
 - 2 na przebudowę,
 - 1 na budynek gospodarczy.
- „ Magistrat na posiedzeniu w dn. 25/XI — 1924 r. postanowił zorganizować Komisję budowy rzeźni miejskiej.

Na mocy uchwały Rady wojennej rejonu forteczne w obrębie W. Krakowa zostały zniesione, wobec czego usunięto przeszkody w rozbudowie miasta. (Goniec Śląski z dn. 15/XII — 1924 r.).

Kraków

Inspekcja Budowlana m. Lublina, wydała w 1924 r. następujące zezwolenia:

Lublin.

- 17 na budowę nowych domów,
- 10 na nadbudowy i inne przeróbki,
- 38 na przebudowy,
- 2 na budynki gospodarcze i 1 na budowę hali murowanej,
- 141 na drobny remont.

Na posiedzeniu Rady M. z dn. 25/IX—1924 r. akceptowano kupno dla m. Lublina 55 morgów gruntu i postanowiono wyasygnować na ten cel 55.000 zł.

"

Następnie upoważniono Magistrat do sprzedaży lub zamiany gruntów leżących poza obrębem miasta, z tem, iż Magistrat nabędzie w obrębie Lublina kolonję rolną odpowiednią dla celów gospodarczych.

Sprawa budowy gmachów miejskich w Łodzi—w/g sprawozdania zamieszczonego w Nr. 2/1925 r. „Dziennika Zarządu m. Łodzi”—przedstawia się w sposób następujący: w 1924 r. biuro budowy gmachów miejskich wydało na cele inwestycyjne 1.413, 807 zł.

Łódź.

Gmachów szkolnych 2 oddano do użytku w 1924 r. Szkoły te są urządzone według najnowszych wymagań.

Pozatem 4 szkoły się buduje oraz pod jedną na przedmieściu położono kamień węgielny.

W ten sposób w niedalekiej przyszłości Łódź będzie miała 148 sal szkolnych we własnych budynkach.

Następnie przeprowadzono inne jeszcze roboty budowlane: rozbudowano Galerję Sztuki w parku im Sienkiewicza, przeprowadzono rozbudowę II p. Magistratu i nadbudowę III i IV p., oraz rozbudowę Kasy miejskiej.

Oprócz tego rozpoczął Magistrat budowę dużego domu wychowawczego i otwarto nowowubudowany Zakład kąpielowy.

Zarząd Miasta od dn. 10/XI — 1924 r. do dn. 9/II — 1925 r. wydał następujące pozwolenia budowlane:

Sosnowiec.

- 3 na domy mieszkalne,
- 1 na budowę oficyny,
- 1 na sklep murowany,
- 1 na budowę oficyn,
- 1 na nadbudowę,

- 2 na remont i przeróbki,
- 2 na budynki gospodarskie.

- Sosnowiec.** Na posiedzeniu Rady M. w dn. 2/I — 1925 r. przyjęto do wykonania opinię Rady Szkolnej o potrzebie budowy gmachu szkoły w śródmieściu.
- Warszawa.** Na posiedzeniach Rady Miejskiej z dn. 16 i 30/X — 24 r. uchwalono zatwierdzić następujące projekty: regulacji części terenu Targówka, projekt portu lotniczego wojskowo-cywilnego, regulacji ul. Kopernika od Krak.-Przedm. do hotelu „Helvetia”, oraz rozplanowanie i rozszczenie 5 terenów miejskich.
- Na temże posiedzeniu z dn. 30/X — 24 r. upoważniono Magistrat do nabycia nieruchomości od T-wa Wulkan.
- Włocławek.** Na wniosek Magistratu, Rada Miejska dn. 4/IX — 1924 r. uchwaliła jednomyślnie upoważnić Magistrat do zaciągnięcia pożyczki na budowę kolonji robotniczej, na warunkach ustalonych przez Bank Gospodarstwa Krajowego, w porozumieniu z Magistratem Włocławka.
- Wałkowsk.** Przyjęto do wiadomości na posiedzeniu Rady Miejskiej z dn. 10/II—1924 r. wniosek w sprawie sporządzenia przez Magistrat planu miasta.

Inwestycje i przedsiębiorstwa miejskie.

- Będzin.** W dn. 27/XI — 1924 r. na posiedzeniu Rady Miejskiej przyjęto do wiadomości akt rejentalny w sprawie zawarcia S-ki „Wodociągi Zagłębia Dąbrowskiego” sp. z ogr. odp., założonej przez miasta i gminy Zagł. Dąbrowskiego oraz Sejmik Powiatowy w Będzinie, celem pozyskania projektu wodociągu i sfinansowania tegoż, zapewnienia monopolu wody do picia w miastach i gminach, które przystąpiły do S-ki, uzyskania ochrony przed zanieczyszczaniem wód Białej Przemszy powyżej ujścia, pozyskania prawa wywłaszczenia gruntów pod objekty i rurociągi wodociągowe, zorganizowania w następstwie S-ki Akc. z odpowiednim kapitałem w celu budowy i eksploatacji wodociągu i t. d.
- Białystok.** Na wniosek Komisji Wodociągowej i Magistratu, Rada Miejska w dn. 23/XII — 1924 r. uchwaliła przedstawić Urzędowi Likwidacyjnemu w Warszawie, jako kandydata na zarządcę państwowego nad majątkiem T-wa Wodociągu Białostockiego, Magistrat m. Białegostoku.
- Brześć n/d Buglem.** Rada Miejska w dn. 21/I—1925 r. uchwaliła budowę elektrowni miejskiej, i w tym celu zatwierdziła umowy z firmą Polskie Zakłady Siemens i S-ka

na wykonanie instalacji, oraz umowę z firmą „Adler Diesel” w Sztokholmie na dostawę silników.

Na temże posiedzeniu uchwalono budowę wodociągów systemu wiercenia studzien artezyjskich, i zatwierdzono umowę Magistratu, co do wykonania takiej studni artezyjskiej.

W dn. 11/IX—1924 r. Rada Miejska przyjęła do wiadomości i zgodziła się na umowę zawartą dn. 22/VIII—24 r. z firmą „Danziger Siemensges.,” oddz. w Grudziądzu, dotyczącą wybudowania sieci elektrycznej w mieście.

Chełmno.

Rada Miejska w dn. 30/IX—24 r. zatwierdziła zaciągnięcie pożyczki amortyzacyjnej zł. 25.000 dla Komisji Elektryfikacyjnej, od Administracji Kameralnej, po 6°/_o rocznie.

„

Również zatwierdzono zaciągnięcie pożyczki w Banku Gosp. Krajowego w sumie zł. 60.000—po 12°/_o rocznie, na wybudowanie sieci elektrycznej, i odnowienie pieców w gazowni, oraz uchwalono zakupić 69 masztów betonowych, by zamienić stojące już maszty drewniane na betonowe.

W dniu 14/XI—1924 r. Rada Miejska postanowiła pożyczkę uzyskaną w Banku Gospod. Krajowego w sumie zł. 20.000—w połowie przeznaczyć na rozbudowę sieci elektrycznej, w połowie na reparację pieców w Gazowni.

„

Na temże posiedzeniu zgodzono się na oddanie Urzędowi Tamowemu 703 mtr.² ziemi, na rozszerzenie rowów odpływowych.

Przewodniczący Rady M. na posiedzeniu z dn. 23/X—1924 r. przedstawił stan budowy elektrowni miejskiej, która jest na ukończeniu.

Ciechanów.

Uchwalono w dn. 10/XII—1924 r. na posiedzeniu Rady M. zawrzeć umowę z T-wem Ulen i C-o—na wykonanie robót wodociągowych i kanalizacyjnych, wg. projektu podpisanego przez powyższe T-wo i prezydenta Częstochowy dn. 25/XI—1924 r.

Częstochowa.

Na cele tej umowy postanowiono zaciągnąć pożyczkę w Banku Gospodarstwa Krajowego, w wysokości 2.571.000—nominalnie dolarów, na warunkach zawartych w umowie pomiędzy Bankiem Gosp. Kraj. a T-wem Ulen i C-o, z tem, iż m. Częstochowa przyjmie na siebie w stosunku do Banku Gosp. Krajowego proporcjonalnie do wysokości pożyczki, wszystkie zobowiązania, jakie Bank Gospod. Krajowego przyjął w stosunku do T-wa Ulen & C-o, — a nadto, że należności Banku Gosp. Kraj. nie przekroczą 1°/_o sumy pożyczki.

Rada M. upoważniła p. prezydenta i ławnika, do zawarcia i podpisania umowy pożyczki.

Na temże posiedzeniu, Rada M. uchwaliła wniosek Magistratu w sprawie urządzenia rynku dodatkowego na Zawodziu i na ten cel uchwaliła kredyt w wysokości zł. 17.429 gr. 75.

Częstochowa.

Celem pokrycia annuitetów i procentów od pożyczki na kanalizację i wodociągi, Rada Miejska w dn. 18/I—1925 r. uchwaliła 50% dodatku do państwowego podatku od nieruchomości.

Garwolin.

W sprawie oświetlenia Garwolina, Rada M. dn. 11/XI—1924 r. zawarła umowę ze współwłaścicielką młyna, na prawo eksploataowania i prowadzenia elektrowni w Garwolinie na przeciąg lat 12, z tem iż cenę za kilowat-godzinę regulować ma prawo Rada M. co rok, w dniu 1 Listopada, według cen bieżących.

Kielce.

Wybrano na posiedzeniu Rady M. w dniu 24/XI—1924 r. Komisję złożoną z 7 osób, któraby się zajęła sprawą budowy wodociągów, kanalizacji i rzeźni miejskiej.

„

Rada M. w dn. 1/XII—1924 r. uchwaliła zacząć starania o zaciągnięcie w P. K. O. w Warszawie możliwie najdogodniejszej pożyczki w sumie zł. 500.000—na budowę elektrowni w Kielcach.

Koło.

Celem zakupienia silniejszego motoru do elektrowni miejskiej, Rada M. w dn. 6/XII—1924 r. uchwaliła wstawić do budżetu sumę zł. 75.000.

Kołomyja.

Rada przyboczna w Kołomyji w dn. 10/XI—1924 r. postanowiła zaciągnąć pożyczkę w P. K. O. zł. 50.000—na ukończenie robót wewnętrznych w rzeźni miejskiej.

W dn. 3/XII—1924 r. Rada przyboczna w Kołomyji uchwaliła przejąć elektrownię, będącą pod zarządem prywatnym i prowadzić ją we własnym zarządzie.

Krasnystaw.

Na posiedzeniu z dn. 11/XII—1924 r. Rada Miejska uchwaliła zasadniczo kupić motor do elektrowni, z tem, iż motor musi być kupiony za gotówkę, o ile Magistrat na ten cel uzyska długoterminową pożyczkę.

Lubartów.

Uchwalono na posiedzeniu Rady M. z dn. 30/XI—1924 r. jaknajprędzej przystąpić do elektryfikacji miasta. Celem uzyskania na to pieniędzy zezwolono Magistratowi na oddanie w dzierżawę placu około 2500 mtr.²

Rada M. na posiedzeniu z dn. 13/XI — 1924 r. upoważniła Magistrat do zainicjowania „Spółki Wodnej”, dla pokrycia 50% wydatków, związanych z regulacją rzeki, w granicach miasta.

Lublin.

Zarząd Gazowni miejskiej w Łodzi, z funduszu przeznaczzonego w lutym 1924 roku przez Radę Miejską w kwocie 12.000 złotych, przeprowadził w ciągu 1924 r. naprawę rur tam, gdzie wadliwie paliły się latarnie oraz gdzie było słabe ciśnienie gazu; pozatem wymieniono rury cienkie na grubsze, a wszystkie dopływy z rur kutych, wymieniono na rury lane, trwałe. Pozatem zrewidowano rurociągi na długości 13.000 mtr. i wymieniono 2.660 mtr. rur lanych o wymiarach $1\frac{1}{2}$ — 3 cali na grubsze o wymiarach 4 — 8 cali oraz założono nowy rurociąg dług. 310 mtr. i 7 nowych latarni ulicznych.

Łódź.

W „Dzienniku Zarządu m. Łodzi” ogłoszono ankietę, w sprawie typu bruków, rezultatem ankiety było, że dla arterji o liczny i szybkim ruchu, najlepszym jest bruk z asfaltu tłoczonego, który do naszych warunków doskonale się nadaje, gdyż wytrzymuje różnice temperatury, jest niewsiąkliwy, nie ściera się, ani ugniata, wreszcie łatwo daje się naprawić, wytrzymałość zaś sięga lat 18. Bruki z kostki kamiennej są mniej wytrzymałe, i uciążliwe w naprawie.

„

(Kurjer Łódzki z dn. 9/XII—1924 r.).

Mag. Łucka w r. 1924 przeprowadził następujące roboty inwestycyjne: pobudowano 2 hale targowe, zremontowano rzeźnię miejską, wywiercono 4 studnie. Zgodnie z kontraktem z dzierżawcami jatek, Magistrat zmusił ich do otwarcia 7 jatek miejskich, które regulują ceny mięsa.

Łuck.

Rada Miejska w dn. 15/XII—1924 r. przyjęła do wiadomości oświadczenie p. burmistrza, iż wszczęto starania o długoterminową pożyczkę na cele inwestycyjne: budowy elektrowni, szkoły i domów mieszkalnych.

Ostrów
(Wielkop.)

Celem wykończenia przebudowy elektrowni miejskiej, Rada M. w dn. 24/IX—24 r. uchwaliła zaciągnąć pożyczkę w sumie zł. 100.000—w Banku Gosp. Kraj. lub w bankach prywatnych. Również uchwaliła Rada M. zawrzeć umowę z Polskim T-wem Gazowniczym w Warszawie, celem przebudowania Gazowni w Siedlcach.

Siedlca.

Postanowiono na posiedzeniu Rady M. w dn. 2/XII—1924 r. wszcząć energiczne kroki w celu uzyskania u odnośnych władz zgody na wyłączną eksploatację i dostarczanie prądu elektrycznego gminie m. Staszowa, nad-

Staszów.

mieniając że Rada M. nie jest skłonna udzielić komukolwiek koncesji i praw pod tym względem.

Jednocześnie upoważniono p. burmistrza do porozumienia się z władzami i Bankiem Gospodarstwa Krajowego o zaciągnięcie pożyczki na budowę filtrów i ewentualnie wodociągów.

Staszów. Rada Miejska w dn. 20/XII—1924 r. postanowiła przystąpić do uruchomienia własnej elektrowni.

Jednocześnie uchwaliła upoważnić p. burmistrza do poczynienia wszelkich kroków do uzyskania pożyczki w Banku Gosp. Krajowego lub w B-ku Komunalnym na cele inwestycyjne, zaś w Min. Wyzn. Rel. i Ośw. Publ. na kupno domu na szkołę powszechną.

Warszawa. Magistrat w grudniu 1924 r. polecił inspekcji elektrycznej wzmocnić oświetlenie miasta od Nowego Roku. Oświetlenie już raz wzmocniono, doprowadzając je do 75°/_o przedwojennego.

„ Magistrat m. st. Warszawy zamierza w 1925 r. przeprowadzić między innymi następujące inwestycje: na Rakowcu będą urządzone wodociągi, ogród Saski i park Skaryszewski dostaną nowe ogrodzenie oraz będą wykończone roboty ziemne w parku na stokach Cytadeli, zaś na szczycie wieży ratuszowej umieszczony będzie drut radiostacji.

Włocławek. Rada Miejska dn. 4/IX—1924 r. upoważniła Magistrat do nabycia zabudowań potartacznych wraz z ogrodzeniem, postawionych na dzierżawionych od gminy m. Włocławka gruntach, za sumę zł. 5.555,55.

Wołkowysk. Na posiedzeniu Rady Miejskiej z dn. 3/I—1925 r. uchwalono przekazać do Banku Gospod. Krajowego sumę zł. 15.000—celem pokrycia pożyczki zaciągniętej w tymże Banku na kupno dla elektrowni motoru Diesla, na co uchwalono przekazać wpływy z dodatków do podatku od spożycia i zużycia.

Komunikacja.

Białystok. Rada Miejska dn. 10/XI—1924 r. na wiosek Magistratu uchwaliła sprawę uruchomienia tramwaju elektrycznego powierzyć Komisji do spraw elektrowni wspólnie z Komisją Tramwajową Rady Miejskiej, przy udziale przedstawicieli Zw. Lokatorów, Zw. Właścicieli Nieruchomości, Zw. Kupców, Zw. Wielkiego Przemysłu oraz Województwa.

„ Rada Miejska w dn. 22/XII—1924 r. upoważniła Magistrat do zawarcia umowy na przeprowadzenie kolejki wązkotorowej do młyna, z tem iż

właściciel młyna będzie uiszczal na rzecz miasta po 7,50 zł. od każdego dostarczonego mu do młyna wagonu zboża.

Na posiedzeniu dn. 6/XII — 1924 r. uchwalono wystąpić do Wydziału Drogowego z propozycją rozpoczęcia budowy szosy Gostynin — Suserz, z tem, że o ile Wydział Drogowy zgodzi się na tę propozycję, kamienie niezbędne do budowy szosy na odcinku między Gostyninem a lasem miejskim będą zwiezione w połowie przez posiadaczy środków przewozowych w mieście i ciągnących korzyści z dróg bitych, a w połowie na koszt Kasy miejskiej.

Gostynin.

W dniu 8/XI—1924 r. Rada M. powzięła uchwałę w sprawie budowy wiaduktu przez tor kolejowy, gdyż tor pow. dzieli miasto i tamuje komunikację. Otóż celem szybszego zbudowania tegoż, co jest obowiązkiem władz kolejowych, Rada M. przyjmuje obowiązek zabrukowania i ułożenia chodnika na całej długości wiaduktu. W tym celu została wybrana Komisja złożona z przedstawicieli Rady i inżynierów.

Kielce.

W dn. 29/XI — 1924 r. odbyło się uroczyste przejęcie przez Komisję miejską objazdowej linii tramwajowej.

Łódź

Mag. m. Łucka w 1924 r. wykonał następujące roboty, celem poprawienia komunikacji w mieście: przebrukowano i wybrukowano z górą 11.250 m. kw. ulic, pobudowano stały most objazdowy, oraz odbudowano nowy most żelazno-betonowy, na miejsce zniszczonego podczas wojny mostu drewnianego.

Łuck.

Postanowiono na posiedzeniu Rady M. z dn. 15/XII — 1924 r. wyznaczyć zł. 30.000 kredytu, na zakupienie kamienia celem wybrukowania nowych ulic.

Ostrów
(Wielk.)

Zarząd m. Sosnowca uchwalił na posiedzeniu z dn. 12/XI — 1924 r. następujące roboty: regulację i zabrukowanie ul. 3-go Maja, zabrukowanie najwięcej zaniedbanych ulic, budowę, względnie remont, szos na przestrzeni 4 klm.

Sosnowiec.

W dn. 20/XI — 1924 r. otworzono linię telefoniczną Łódź — Toruń. W związku z tem połączeniem Łódź uzyskała możliwość prowadzenia rozmów z Bydgoszczą, Grudziądzem, Inowrocławiem i inn. mającymi połączenie z Toruniem.

Toruń.

Rada Miejska na posiedzeniu w dn. 16/X — 24 r. uchwaliła wezwać Magistrat do wprowadzenia komunikacji tramwajowej na przedm. Grochów.

Warszawa.

Polityka aprowizacyjna

- Gąbin.** W dn. 22/XI — 1924 r. Rada M. postanowiła upoważnić Magistrat do regulowania cen na wszystkie artykuły, oraz do zaprowadzenia przy sklepie miejskim działu mącznego, a w razie potrzeby i innych działów, celem zaopatrywania ludności w artykuły pierwszej potrzeby.
- Ostrów (Wielkop.)** Rada Miejska na posiedzeniu z dn. 15/XII — 1924 r. postanowiła dążyć energicznie do potanienia artykułów pierwszej potrzeby, a głównie chleba i mięsa.
- Będzin.** Celem zapobieżenia wyższości cen mąki, Rada M. w dn. 19/XII—1924 r. postanowiła zwrócić się do Min. Skarbu, o zasiłek zwrotny w sumie zł. 15.000.
- Sosnowiec.** Rada Miejska, uznając potrzebę stworzenia rezerw zbożowych, dla zapobieżenia wyższości cen i brakowi chleba, postanowiła w dn. 11/XII—1924 r. upoważnić Magistrat do wydatkowania na ten cel sumy 20.000 zł.
- " Na posiedzeniu Rady M. w dn. 14/I — 1925 r. przyjęto do wiadomości warunki, na jakich Syndykat Rolniczy w Kielcach podjął się aprowizacji miast na terenie Województwa. Postanowiono wpłacić na rachunek Syndykatu zł. 20.000 na zakup zboża.

Skarbowość miast

(Budżety).

- Białystok.** Rada Miejska na posiedzeniu 16/XII — 1924 r. uchwaliła jednogłośnie przedłożony przez Magistrat budżet miasta na r. 1925 w następującym zestawieniu.

Wydatki:

Tyt.	I Koszty administracji . . .	Zł.	340.601 t. j.	13,3 ^o / _o	wydatków ogółem
"	II Bezpieczeństwo publiczne . . .	"	190.647 "	7,5 ^o / _o	" "
"	III Utrzymanie porządku w mieście	"	98.379 "	3,8 ^o / _o	" "
"	IV Szkolnictwo i oświata. . .	"	148.089 "	5,8 ^o / _o	" "
"	V Cele kulturalne	"	62.136 "	2,4 ^o / _o	" "
"	VI Koszty utrzymania majątku miejskiego	"	107.985 "	4,2 ^o / _o	" "
"	VII Koszty administracji przedsiębiorstw miejskich . . .	"	244.739 "	9,6 ^o / _o	" "

Tyt. VIII Szpitalnictwo	„	446.745	„	17,5 ⁰ / ₀	„	„
„ IX Zdrowotność	„	75.117	„	2,8 ⁰ / ₀	„	„
„ X Opieka społeczna	„	278.343	„	11,2 ⁰ / ₀	„	„
„ XI Budownictwo miejskie	„	271.301	„	10,6 ⁰ / ₀	„	„
„ XII Wydatki różne	„	50.000	„	1,9 ⁰ / ₀	„	„
„ XIII Sumy przejściowe	„	240.000	„	9,4 ⁰ / ₀	„	„
„ XIV Pożyczki, zapomogi i wydatki jednorazowe	„	—	„	—	„	„
„ XV Zakup nieruchomości	„	—	„	—	„	„
„ XVI Inwestycje	„	—	„	—	„	„
Razem		Zł. 2.554.085	t. j.	100 ⁰ / ₀	wydatków ogółem	

Dochody.

A. Budżet zwyczajny.

Tyt. I Opłaty	Zł.	224.802	t. j.	8,8 ⁰ / ₀	dochodów ogółem
„ II Dodatki do podatków	„	669.074	„	25,2 ⁰ / ₀	„
„ III Udział w podatku państwowych	„	110.000	„	4,3 ⁰ / ₀	„
„ IV Podatki samoistne	„	1.043.362	„	41,0 ⁰ / ₀	„
„ V Kary	„	12.201	„	0,5 ⁰ / ₀	„
„ VI Dochody z własnego majątku	„	108.109	„	4,2 ⁰ / ₀	„
„ VII Dochody z przedsiębiorstw miejskich	„	284.530	„	11,1 ⁰ / ₀	„
„ VIII Zapomogi ze strony państwa i innych instytucyj	„	8.769	„	0,3 ⁰ / ₀	„
„ IX Zwroty	„	92.967	„	3,6 ⁰ / ₀	„
„ X Dochody różne	„	409	„	—	„
„ XI Sumy przejściowe	„	6	„	—	„
„ XII Dochody nadzwyczajne	„	—	„	—	„
Razem		Zł. 2.554.229	t. j.	100 ⁰ / ₀	dochodów ogółem

Budżet przewiduje nadwyżkę dochodów w sumie Zł. 144. Charakterystyczną cechą budżetu jest to, że nie zawiera pozycyj wydatków na cele inwestycyjne.

Rada Miejska na posiedzeniu 15/XII—1924 r. uchwaliła budżet zwyczajny i nadzwyczajny miasta na rok 1925. Częstochowa

Poszczególne działy budżetu przedstawiają się następująco:

Wydatki.

A. Budżet zwyczajny.					
Dz.	I. Zarząd Gł.	Zł.	205.050 t. j.	15,1 ⁰ / ₀ budż. zw. i	7,0 ⁰ / ₀ budż. ogółem
"	II. Gospodarczy	"	302.330 " "	27,1 ⁰ / ₀ " "	10,3 ⁰ / ₀ " "
"	III. Finansowy	"	125.800 " "	9,2 ⁰ / ₀ " "	4,3 ⁰ / ₀ " "
"	IV. Szkol. i ośw.	"	244.050 " "	17,9 ⁰ / ₀ " "	8,4 ⁰ / ₀ " "
"	V. Szpitalnictwo				
	i zdrow. publ.	"	366.220 " "	26,9 ⁰ / ₀ " "	12,5 ⁰ / ₀ " "
"	VI. Opieka społ.	"	74.900 " "	5,5 ⁰ / ₀ " "	2,6 ⁰ / ₀ " "
"	VII. Statystyczny	"	44.650 " "	3,3 ⁰ / ₀ " "	1,5 ⁰ / ₀ " "
<hr/>					
Razem Zł. 1.363.000 t. j. 100 ⁰ / ₀ budż. zw. i 46,6 ⁰ / ₀ budż. ogółem					

B. Budżet nadzwyczajny.

a)	Wodociągi i kanalizacja	Zł.	600.000 t. j.	20,6 ⁰ / ₀ budż. ogółem
b)	Inne	"	959.000 " "	32,8 ⁰ / ₀ " "
<hr/>				
Razem Zł. 1.559.000 t. j. 53,4 ⁰ / ₀ budż. ogółem				

A.	Budżet zwyczajny	Zł.	1.363.000	co stanowi	46,6 ⁰ / ₀ wydatków ogółem
B.	Budżet nadwycz.	"	1.559.000	" "	53,4 ⁰ / ₀ " "

Wydatki ogółem Zł. 2.922.000 co stanowi 100,0⁰/₀ wydatków ogółem

Dochody.

A. Budżet zwyczajny.					
Dz.	I. Zarząd Gł.	Zł.	3.600 t. j.	0,2 ⁰ / ₀ doch. zw.	0,1 ⁰ / ₀ doch. ogółem
"	II. Gospod.	"	83.260 " "	5,1 ⁰ / ₀ " "	2,9 ⁰ / ₀ " "
"	III. Finansow.	"	1.179.000 " "	72 ⁰ / ₀ " "	40,4 ⁰ / ₀ " "
"	IV. Szkol. i ośw.	"	14.000 " "	0,9 ⁰ / ₀ " "	0,5 ⁰ / ₀ " "
"	V. Szpitaln. i				
	zdrow. publ.	"	320.640 " "	19,6 ⁰ / ₀ " "	10,9 ⁰ / ₀ " "
"	VI. Opieka społ.	"	15.500 " "	0,9 ⁰ / ₀ " "	0,5 ⁰ / ₀ " "
"	VII. Statystycz.	"	21.000 " "	1/3 ⁰ / ₀ " "	0,7 ⁰ / ₀ " "
<hr/>					
Razem Zł. 1.637.000 t. j. 100 ⁰ / ₀ doch. zw. 56,0 ⁰ / ₀ doch. ogółem					

B. Budżet nadzwyczajny.

a)	Podatki przeznaczone przez Państwo na koszt budowy kanalizacji i wodociągów	Zł.	500.000 t. j.	17,1 ⁰ / ₀ doch. ogółem
b)	Inne wpływy nadzwyczajne	"	785.000 " "	26,9 ⁰ / ₀ " "
<hr/>				
Razem Zł. 1.285.000 t. j. 44,0 ⁰ / ₀ doch. ogółem				

A.	Budżet zwyczajny	Zł.	1.637.000	co stanowi	56,0 ⁰ / ₀ doch. ogółem
B.	Budżet nadzwyczajny	"	1.285.000	" "	44,0 ⁰ / ₀ " "

Dochody ogółem Zł. 2.922.000

Część dochodów zwyczajnych w sumie Zł. 274.000, co stanowi 9,4% od sumy budżetowej zostanie użyta na częściowe pokrycie wydatków nadzwyczajnych.

Rada Miejska na posiedzeniu dn. 12/XI — 1924 r. uchwaliła budżet Krasnystaw.
miasta na rok 1925.

Ze względu na brak źródeł dochodowych, któreby pozwoliły na pokrycie wydatków nadzwyczajnych, budżet na rok 1925 obejmuje tylko wydatki i dochody zwyczajne.

Budżet według tytułów przedstawia się następująco:

Wydatki.

A. Wydatki zwyczajne.

Tyt.	I Koszty administracyjne	Zł.	42.899,—	t. j.	28,8%	wydatków
"	II Eksploatacja majątków gospodarczych i zakładów przemysłowych . . .	"	29.078,70	"	19,5%	"
"	III Szkolnictwo i oświata . . .	"	26.071,—	"	17,5%	"
"	IV Urzymanie zakładów dobroczynnych . . .	"	10.901,15	"	7,3%	"
"	V Zdrowotność . . .	"	10.367,—	"	6,9%	"
"	VI Środki przeciwpożarowe . . .	"	3.000,—	"	2,0%	"
"	VII Utrzymanie mostków, ulic, skwerów, i t. p. . .	"	12.436,—	"	8,5%	"
"	VIII Różne . . .	"	14.042,—	"	9,5%	"
	Razem . . .	Zł.	148.794,85	t. j.	100%	"

Dochody.

A. Dochody zwyczajne.

Tyt.	I Opłaty i specjalne dopłaty	Zł.	12.900,—	t. j.	8,7%	dochodów
"	II Eksploatacja majątków własnych	"	59.199,85	"	39,8%	"
"	III Podatki	"	73.272,—	"	49,2%	"
"	IV Różne	"	3.423,—	"	2,3%	"
	Razem dochody . . .	Zł.	148.794,85	t. j.	100%	dochodów

Budżet miasta na rok 1925 uchwalony został na posiedzeniach Rady Lublin.
Miejskiej w dniu 29 i 30 grudnia 1924 roku.

Wobec uzyskania pożyczki amerykańskiej, Magistrat miasta na posiedzeniu 8/I—1925 r. postanowił wstawić do budżetu miasta na rok 1925:

1. w rozchodach — w rozdziale III — Zł. 650.000 na spłatę % i rat amortyzacyjnych pożyczki od Tow. Ulen & Company na budowę kanalizacji, wodociągów, rzeźni i hal targowych,

2. w dochodach—w rozdziale III—Zł. 641.278,

Na wstawioną sumę dochodów składają się:

a) przekazany na rzecz m. Lublina wpływ z państwowego podatku od nieruchomości w wysokości—Zł. 350.000,

b) 50% dodatek do państwowego podatku od nieruchomości Zł. 175.000,

c) przewidziane powiększenie z wpływu z dodatku do państwowego podatku od spożycia, zużycia względnie produkcji—Zł. 116,278.

Budżet miasta z uwzględnieniem omówionych wyżej zmian przedstawia się następująco:

A. Budżet administracyjny:

Wydatki.

Rozdz.	I. Zarząd główny	Zł. — 232.862	co stanowi	8,5%	wydat. ogółem		
„	II. Szkolnictw. i cele kult. oświat. i społ. . . . „	— 254.396	„	9,3%	„	„	„
„	III. Wydz. finansow. „	— 745.200	„	27,1%	„	„	„
„	IV. „ gospod. „	— 458.502	„	16,7%	„	„	„
„	V. „ budow. „	— 430.456	„	15,7%	„	„	„
„	VI. „ zdr. publ. „	— 258.564	„	9,4%	„	„	„
„	VII. „ opieki sp. „	— 240.369	„	8,8%	„	„	„
„	VIII. „ adm.przem. „	— 53.743	„	1,9%	„	„	„
„	IX. „ statyst. „	— 6.019	„	0,2%	„	„	„
„	X. Urz. rozjem. dla spraw najmu . „	— 2.712	„	0,1%	„	„	„
„	XI. Cele ogól.-pań. „	— 62.224	„	2,3%	„	„	„

Wydatki ogółem Zł.—2.745.047 co stanowi 100% wydat. ogółem

Dochody.

Rozdz.	I. Zarząd główny .	Zł.— 1.782	co stanowi	0,1%	doch. ogółem		
„	II. Szkoln. i cele kulturalno - oświatowe i społecz. . „	— 41.211	„	1,5%	„	„	„
„	III. Wydz. finansowy „	— 1.904.451	„	69,4%	„	„	„
„	IV. „ gospodarczy „	— 353.679	„	12,8%	„	„	„

Rozdz. V.	"	budownict.	"	—	56.252	"	2,0 ⁰ / ₀	"
"	VI.	"	zdr. publ.	"	181.322	"	6,6 ⁰ / ₀	"
"	VII.	"	opieki społ.	"	174.238	"	6,4 ⁰ / ₀	"
"	VIII.	"	adm.przem.	"	29.400	"	1,1 ⁰ / ₀	"
"	XI.	"	statystycz.	"	—	"	—	"
"	X.	Urząd rozjem. dla spraw najmu . . .	"	—	2.712	"	0,1 ⁰ / ₀	"
"	XI.	Cele ogól.-państw.	"	—	—	"	—	"

Dochody ogółem Zł.—2.745.047 co stanowi 100⁰/₀ doch. ogółem.

B. Budżet przedsiębiorstw miejskich zamyka się w wydatkach i dochodach sumą Zł. 554.501.

Preliminarz budżetu administracyjnego miasta na rok 1925 przyjęty został na posiedzeniu Magistratu w dn. 29 grudnia r. b.

Radom.

Preliminarz zawiera następujące działy:

Wydatki.

A. Budżet zwyczajny.

Dz. I	Zarząd główny . . .	Zł.	125.423,23	t. j.	14,6%	wyd. zwycz. i	6,8%	wyd. ogółem
"	II Wydz. administracyjny	"	95.042,88	"	11,0%	"	5,2%	"
"	III " skarbowy . . .	"	116.182,42	"	13,5%	"	6,3%	"
"	IV " gospodarczy . . .	"	63.165,46	"	7,3%	"	3,4%	"
"	V " budownictwa . . .	"	127.030,68	"	14,7%	"	6,9%	"
"	VI " oświatowy . . .	"	188 370,15	"	21,8%	"	10,2%	"
"	VII " zdrowia publicz- nego i opieki spo- łecznej	"	147.211,26	"	17,1%	"	17,1%	"

Razem . . . Zł. 862.426,08 t. j. 100% wyd. zwycz. i 46,8% wyd. ogółem

B. Budżet nadzwyczajny.

Tyt. I	Budowa kanalizacji, wodo- ciągów i rzeźni	Zł.	753.532,38	40,9 ⁰ / ₀	wyd. ogółem
"	II Roboty inwestycyjne	"	209.112,02	11,3 ⁰ / ₀	"
"	III Pomnożenie majątku miej- skiego	"	1.000,—	0,1 ⁰ / ₀	"
"	IV Różne wydatki	"	15.250,—	0,9 ⁰ / ₀	"
Razem		Zł.	978.894,40	53,2 ⁰ / ₀	wyd. ogółem

A.	Budżet zwyczajny	Zł.	862.426,08	co stanowi	46,8%	wydatków ogółem
B.	" nadzwyczajny	"	978.894,40	"	53,2%	"
Wydatki ogółem		Zł.	1.841.320,48	co stanowi	100%	wydatków ogółem

Dochody.

A. Budżet zwyczajny.

Dz. I	Zarząd Główny . . . Zł.	5.600,— t. j.	0,4% doch. zwycz. i	0,3% doch. ogółem
" II	Wydział administracyjny "	837,— " 0,1%	" " 0,1%	" "
" III	Wydział skarbowy "	1.253.913,80 " 89,8%	" " 68,1%	" "
" IV	" gospodarczy "	90.426,88 " 6,3%	" " 4,9%	" "
" V	" budownictwa "	2.857,— " 0,2%	" " 2,3%	" "
" VI	" oświatowy "	42.622,80 " 3,0%	" " 2,3%	" "
" VII	" zdrowia publicznego i opieki społecznej "	2 470,— " 0,2%	" " 0,1%	" "
Razem . . . Zł.		1.398.720,48	100% doch. zwycz. i	76,0% doch. ogółem

B. Budżet nadzwyczajny.

Tyt. I	Budowa wodociągów, kanalizacji i rzeźni Zł.	402.600	21,8% doch. ogółem
" II	Różne wpływy "	40.000	2,2% " "
Razem . . . Zł.		442.600	24,0% doch. ogółem

A.	Budżet zwyczajny Zł.	1.398.720,48	co stanowi 76,0% doch. ogółem
B.	" nadzwyczajny "	442.600,—	" 24,0% " "
Dochody ogółem . . . Zł.		1.841 320,48	co stanowi 100% doch. ogółem

Preliminarz budżetu przedsiębiorstw komunalnych przewiduje w dochodach i wydatkach Zł. 314.700.

Jak wynika z powyższego zestawienia działów preliminarza, część wydatków nadzwyczajnych w sumie Zł. 536.294,40, co stanowi 29,1% ogólnej sumy budżetowej, będzie pokryta z dochodów zwyczajnych.

Wołkowysk

Uchwalony przez Radę Miejską na posiedzeniu 29/XI 1924 r. budżet miasta na rok 1925 przewiduje w wydatkach — Zł. 203.684,44, w dochodach Zł. 204.450. Nadwyżka dochodów wynosi: Zł. 765,56.

Budżet zawiera następujące pozycje według tytułów:

Wydatki.

A. Wydatki zwyczajne:

Tyt. I	Koszty administracji Zł.	45.926,40 t. j.	24,1% wyd. zwycz. i	22,6% wyd. ogółem
" II	Utrzymanie majątku miejskiego "	5.700,— " 3,0%	" " " 2,8%	" "
" III	Utrzymanie przedsiębiorstw miejskich "	86.258,04 " 45,2%	" " " 42,3%	" "

„ IV Komunikacja . . .	Zł. 10.000,—	„ „ 5,3%	„ „ „ 4,9%	„ „
„ V Utrzymanie porządku w mieście . . .	„ 4.900,—	„ „ 2,6%	„ „ „ 2,4%	„ „
„ VI Zdrowotność i szpitalnictwo	„ 5.500,—	„ „ 3,4%	„ „ „ 3,2%	„ „
„ VII Opieka społeczna . . .	„ 11.400,—	„ „ 6,0%	„ „ „ 5,6%	„ „
„ VIII Szkolnictwo i oświata	„ 6.000,—	„ „ 3,1%	„ „ „ 2,9%	„ „
„ IX Cele kulturalne . . .	—			
„ X Bezpieczeństwo publiczne	„ 13.000,—	„ „ 6,8%	„ „ „ 6,4%	„ „
„ XI Wydatki nieprzewidziane	„ 1.000,—	„ „ 0,5%	„ „ „ 0,5%	„ „
Razem	Zł. 190.684,44	„ „ 100%	„ „ „ 93,6%	„ „

B. Wydatki nadzwyczajne.

„ XII Pożyczki, zapomogi i wydatki jednorazowe	—			
„ XIII Zamiejs. nieruchomości	—			
„ XIV Inwestycje	„ 13.000,—	„ „ 6,4%	„ „ „	„ „
Razem	„ 13.000,—	„ „ 6,3%	„ „ „	„ „

A. Wydatki zwyczajne . . .	190.684,44	co stanowi 93,6%	wyd. ogółem
B. „ „ nadzwyczajne . . .	13.000,—	„ „ 6,4%	„ „ „
Wydatki ogółem Zł. 203.684,—		co stanowi 100%	wyd. ogółem

Dochody.

A. Dochody zwyczajne:

Tyt. I Z majątku miejskiego . . .	Zł. 2.250 t. j.	1,1%	dochodów
„ II Z przedsiębiorstw miejskich	„ 80.000	„ „ 39,2%	„
„ III Zapomogi ze strony Państwa	„ —		
„ IV Dodatki do pod. państwowych	„ 55.000	„ „ 26,9%	„
„ V Samodzielne podatki	„ 39.800	„ „ 19,4%	„
„ VI Udział w podatkach	„ 10.000	„ „ 4,9%	„
„ VII Opłaty	„ 16.900	„ „ 8,3%	„
„ VIII Zwroty	„ —		
„ IX Kary	„ 500	„ „ 0,2%	„
„ X Dochody nieprzewidziane	„ —		
Razem	Zł. 204.450	„ „ 100%	„

B. Dochody nadzwyczajne

Dochody ogółem Zł. 204.450.

Wydatki nadzwyczajne zostaną pokryte z dochodów zwyczajnych.

Majątek miejski.

Kielca. W dn. 24/XI — 1924 r. Rada M. postanowiła nieruchomy majątek m. Kielc przeszacować na sumę zł. 5.063.970.

Ostrów (Wielkop.) Rada Miejska w dn. 15/XII — 1924 r. ustaliła wysokość majątku miejskiego, po odtrąceniu długów, na sumę zł. 4.786.190.

Ustawa miejska.

Częstochowa. Na posiedzeniu w dn. 9/XII — 1924 r. Rada M. uchwaliła domagać się niezwłocznie wydania ustawy, normującej we wszystkich zaborach Statutu Miejskie.

Sosnowiec Rada M. dn. 6/XI — 1924 r. uchwaliła wniosek domagający się od Rządu i Sejmu ustawy normującej wszystkie statuty miejskie, oraz ordynację wyborczą do Rad Miejskich, na zasadach powszechnego, równego, tajnego, bezpośredniego, i proporcjonalnego prawa głosowania.

Statystyka.

Bydgoszcz. Według Statystyki z dn. 31/X—24 r. liczba mieszkańców m. Bydgoszczy przedstawia się następująco:

polaków	niemców	żydów	innych	razem
85.813	15.815	941	542	103.111
(83.23 ^{0/0})	(15.34 ^{0/0})	(0.91 ^{0/0})	(0.52 ^{0/0})	

Łódź W dn. 24/XI—24 r. obradowała pod przewodnictwem p. prezydenta miejska delegacja statystyczna. Omówiono reorganizację sposobu opracowania ruchu naturalnego ludności, przekazując Kancelarjom parafjalnym oraz Urzędowi Stanu Cywilnego wypełnianie kart indywidualnych. Następnie postanowiono dokonać lustracji mieszkań dozorców domowych, celem zestawienia warunków obecnych z przedwojennymi, wreszcie wysunięto sprawę podatków państw., płaconych przez Łódź, mianowicie kwestję ustalenia wysokości opodatkowania ludności m. Łodzi na rzecz państwa i wydajności poszczególnych źródeł podatkowych. Dla dokonania statystyki postanowiono podjąć starania w Izbie Skarbowej o uzyskanie odpowiednich danych.

Według danych statystycznych, zamieszczonych w „Dzienniku Zarz. m. Łodzi” Nr. 51 z dn. 16/XII—1924 r., rozwój zaludnienia w Łodzi przedstawia się następująco:

Łódź.

rok 1827—	939	mieszkańców
„ 1832—	5.140	„
„ 1837—	10.645	„
„ 1844—	14.028	„
„ 1860—	32.639	„
„ 1884—	113.146	„
„ 1899—	314.020	„
„ 1907—	328.383	„
„ 1913—	506.000	„
„ 1915—	341.500	„
„ 1919—	433.472	„
„ 1923—	505.944	„

W zestawieniu powyższem uderza ubytek ludności w 1915 r., który wynosił około 150.000, ubytek ten był wywołany masową emigracją: 1) do Rosji, 2) na wieś po zarobki, 3) wzmożoną śmiertelnością.

W czerwcu 1924 r. liczba ludności m. Łodzi wyniosła 519.739 mieszk.

Według wykazu statystycznego biura meldunkowego za grudzień 1924 roku zameldowało się w Toruniu 536 osób, wymeldowano 227, przemeldowano 497 osób. Przyrost ludności w grudniu wyniósł 309 osób. Przypuszczalny stan ludności, zameldowanej w dn. 31/XI—24 r., wynosi 42.850 osób.

Toruń.

R ó ż n e

Na posiedzeniu Rady Miejskiej z dn. 27/XI — 1924 r. postanowiono poprzeć zabiegi kupiectwa, w sprawie otworzenia w Będzinie Oddziału Banku Polskiego lub jego agentury.

Będzin.

Na temże posiedzeniu uchwalono na rzecz Ligi Obrony Powietrznej Państwa jednorazową subwencję w wysokości zł. 500.

Rada Miejska w dn. 30/XII — 1924 r. postanowiła przeznaczyć kredyt w sumie zł. 1.445, czyli równowartość 280 dolarów, jako udział w wydawnictwie propagandowem T-wa Akc. „International Lloyd Co“, mającego za zadanie zaznajomienie społeczeństw: amerykańskiego i angielskiego ze stanem gospodarczym Polski. W tym celu ma być wydana ilustrowana monografia miast polskich.

„

Białystok.

Postanowiono na posiedzeniu Rady M. z dn. 1/XII — 1924 r. wstawić do budżetu na rok 1925 zł. 200 jako subsydjum dla Instytutu Geologicznego w Warszawie, do badań torfowisk.

Brześć
n/d Bugłom.

Rada Miejska w dn. 2/XII — 1924 r. uchwaliła stosownie do wniosku Magistratu, przekazać na cele Ligi Obrony Powietrznej Państwa, następujące sumy: cały podatek widowiskowy z dn. 12/X — 1924 r. w sumie zł. 259 gr. 95 oraz z sum dyspozycyjnych Rady M. także kwotę. Razem przekazano L. O. P. P. zł. 519 gr. 90.

Brześć
n/d Bugłom.

Na posiedzeniu Rady M. w dniu 2/XII—24 r. uchwalono cały podatek widowiskowy z dn. 12/X—1924 r.: w sumie 259 zł. 95 gr., oraz także samą sumę z funduszu dyspozycyjnego Rady M. przeznaczyć na cele Ligi Obrony Powietrznej Państwa. Ponadto jednomyślnie postanowiono ufundować sztandar stacjonującemu w Brześciu pułkowi saperów.

„

Na posiedzeniu Rady Miejskiej w dn. 22/XII—24 r. przeznaczono sumę zł. 500 na cele propagandy wyzwolenia walczącej Gruzji.

Bydgoszcz.

Za zgodą Magistratu zostały opodatkowane na czas kwesty listopadowej 1924 r. na rzecz pomocy akademickiej bilety tramwajowe dla osób dorosłych po 5 gr. od biletu.

Chełmno.

Na posiedzeniu Rady M. w dn. 11/IX—24 r. zatwierdzono następujące premje za stawienie pierwszych koni do sikawek w razie pożaru:

w czasie nocnym od godz. 22 do 6:

od pierwszego zaprzęgu za konie	zł. 4,	dla woźnicy	zł. 6,
„ drugiego	„ „ „ zł. 3	„ „	zł. 4,
„ trzeciego	„ „ „ zł. 2	„ „	zł. 3;

w czasie od godz. 6 do 22:

jak wyżej—od 1 zaprzęgu	zł. 2.—	wzgl. zł. 4.—,
„ 2	„ zł. 1.50	„ zł. 2.50,
„ 3	„ zł. 1.—	„ zł. 2.—.

Stawkę za uwolnienie się członka przymusowej straży pożarnej od wypełnienia służby przy pożarach podwyższa się na zł. 5 kwartalnie.

Chełmno.

W dniu 14/XI 1924 r. uchwalono przyznać następujące subwencje: zł. 100 na budowę polskiego kościoła katolickiego w Gdańsku, zł. 50 dla Związku Ociemniałych Wojaków w Bydgoszczy, oraz zatwierdzono wstawienie do budżetu na 1925 r. zł. 1.200 na walkę z gruźlicą.

Rada Miejska uchwaliła na posiedzeniu d. 13/XI—1924 r. nabyć 150 sztuk akcji T-wa „Drogi Wodne w Polsce“.

Na posiedzeniu dn. 9/XII — 1924 r. uchwalono wniosek, treści następującej: „W związku z wypadkami w Gruzji, która w bohaterskim zmaganiu się z najazdem moskiewskim złożyła na ołtarzu swojej wolności dziesiątki tysięcy ofiar na polu walki i w kazamatach czerezwyczajki — niżej podpisani proponują Radzie uchwalenie 1.000 zł. na rzecz Gruzińskiego Czerwonego Krzyża“.

W d. 17/I—1925 r. Rada Miejska postanowiła upoważnić Magistrat do wytoczenia powództwa państwu niemieckiemu o zwrot poniesionych strat wojennych.

Celem uczczenia Wielkiego Pisarza, Rada przyboczna m. Kołomyji uchwaliła d. 3/XII — 1924 r.:

- 1) Nazwać jedną z ulic imieniem H. Sienkiewicza.
- 2) Wmurować na jednym z okazalszych budynków tablicę pamiątkową ku czci H. Sienkiewicza.
- 3) Wypłacić zł. 500.— na pomnik Sienkiewicza w Warszawie.

Magistrat w porozumieniu z miejską komisją artystyczną, opracowuje projekt usunięcia szyldów i gablotek, celem odsłonięcia pięknych fasad kamienia. Reklamy i nazwy firm będą zastąpione tablicami opisowymi.
(Czas. z d. 19/I — 1925 r.).

Rada Miejska w d. 29/XII—1925 r. uchwaliła wstawić do budżetu na 1925 r. zł. 800.— na założenie stacji radio—odbiorczej, z prawem korzystania z niej i słuchania produkcji radjofonicznych.

Rada M. w dn. 25/IX — 1924 r. uchwaliła wyasygnować 1000 zł. na pomoc dla ofiar powstania w Gruzji.

Rada M. w dn. 16/X — 1924 r. uchwaliła następujące subsydia:

dla T-wa Uniwersytetu Robotniczego	zł. 5.000
dla Kursów dla Dorosłych przy Lubelskiem Stow. Spożyców	„ 5.000
dla Biblioteki przy Radzie Zw. Klasowych Związków Zawod. obsługujących robotników żydów.	„ 500

- Lublin** Rada M. na posiedzeniu w dn. 13/XI 1924 r. uchwaliła wyrazić gminie m. Vevey najserdeczniejszą wdzięczność za opiekę roztoczoną nad śmiertelnymi szczątkami H. Sienkiewicza.
- Na temże posiedzeniu uchwalono, udzielić następujących subwencji: 200 zł. na cele kulturalno-oświatowe Komitetowi Obchodu 100-ej rocznicy zgonu Staszica, 450 zł. Komitetowi Odbudowy cmentarza polsko-unickiego, oraz podnieść sumę przewidzianą w budżecie na cele kulturalno-oświatowe do zł. 14.000.
- Następnie uchwalono nabyć akcje 6-ej emisji Polskiego Banku Komunalnego.
- Łódź.** Magistrat Łodzi, na wniosek Wydziału Gospodarczego w porozumieniu z Oddz. Zabudowy Miasta, korzystając ze sprzyjającej pogody zadrzewił jesienią 1924 roku 5 ulic.
- " Rada M. w dn. 26/X — 1924 r. odbyła w Łodzi uroczyste posiedzenie połączone z Akademią ku uczczeniu sprowadzenia do kraju zwłok H. Sienkiewicza.
- " Rada Miejska w dn. 4/XII -- 24 r. przyznała Lidze Obrony Powietrznej Państwa jednorazową subwencję w sumie 25.000 zł.
- Poznań.** Komisja handlowa w dn. 19/II — 1924 r. wybrała Komisję, która wypracowała warunki konkursu na premiowanie okien wystawowych, które odbyło się w czasie IV Targu Poznańskiego. W konkursie wzięły udział 52 firmy, nagród udzielono: 1— I nagrodę, 1— II, I — III, oraz 10 żetonów.
- Sandomierz.** Z powodu rozwiązania się Rady Miejskiej w d. 17/X—1924 r., Magistrat na posiedzeniu z dn. 20/X—1924 przejął funkcje Rady Miejskiej.
- Siedlce.** W d. 24/XI — 1924 r. Rada Miejska odbyła uroczyste posiedzenie na uczczenie pamięci H. Sienkiewicza. Postanowiono nazwać jedną z ulic ulicą „Sienkiewicza“.
- Sosnowiec.** Rada Miejska w d. 6/XI — 1924 r. uchwaliła wyasygnować zł. 1.000.— na wydatki związane z urządzeniem wystawy przeciwgazowej w Sosnowcu.
- W związku z walką Gruzji z najeźdźcami, Rada Miejska, jako protest przeciwko srogości moskiewskiej, a w dowód uznania dla bohaterów, składa na Czerwony Krzyż gruziński zł 1 000.

Rada Miejska w Toruniu w listopadzie 1924 r. przyznała następujące subwencje:

Toruń.

T-wu Opieki Kulturalnej im. Adama Mickiewicza	100 zł.
Na zakup nagród w Toruniu podczas zawodów strzeleckich	300 „
Komitetowi budowy pomnika poległych na ulicach Krakowa	
w d. 6/XI — 1923 r.	50 „
Na budowę pomnika ś. p. dr. Stefana Łaszewskiego . . .	1.398 „

Na skutek apelu Prezydenta Miasta, miasto Toruń w d. 18/I—1925 r. obchodziło uroczystości rocznicę wkroczenia wojsk polskich. W obchodzie brały udział przedstawicielstwa władz i urzędów, cechy, towarzystwa i delegacje. Wojsko było powitane piękną przemową p. prezydenta, następnie odbyła się defilada na Rynek-Staromiejski, gdzie w podniosłych słowach przemówił do zebranych p. Wojewoda Pomorski dr. Wachowiak. Uroczystość zakończyła Msza św. u P. Marji.

„

Rada Miejska w d. 2/X—1924 r. przeznaczyła sumę zł. 20.000, do rozporządzenia Komitetu Głównego sprowadzenia zwłok Sienkiewicza i utworzenia fundacji jego imienia.

Warszawa.

W d. 27/XI—1924 r. Rada Miejska m. Warszawy przyznała Komitetowi obchodu 150 letniej rocznicy rzezi Pragi subsydjum w sumie zł. 1.500.

„

Magistrat na posiedzeniu w dn. 9/X—1924 r. ustalił, iż składka przy zapisywaniu się Magistratu na członków dożywotnich Ligi Obrony Powietrznej ustala się na zł. 100.

Włocławek

W d. 30/X—1924 r. Magistrat uchwalił założyć plantację wikliny na nieużytkach miejskich.

Bibliografja zagraniczna.

TABLICE DOKUMENTÓW MIEJSKICH.

Bibliografja analityczna studjów i informacji, tyjących się spraw miejskich. Wydawnictwo Międzynarodowego Związku Miast. Bruksella ul. Régence Nr. 3-bis. (Tablettes Documentaires Municipales. Bibliographie analytique des études et informations relatives aux questions municipales. Publication de l'Union Internationale des Villes. Bruxelles, 3-bis, rue de la Régence). — Przegląd dwutygodniowy (Revue bimensuelle).

Nr. 20 — 21, 15 i 31 marca 1924 r. (15 et 31 mars 1924).

I. Rozbudowa miast (Urbanisation).

Wypolaszczenie w celach użyteczności publicznej (Expropriations d'utilité publique). — *Francja* (France). „Rozbudowa miast i prawodawstwo we Francji”. [G. Bechmann. „Où en est l'Urbanisme en France et à l'Étranger?”. (Strasbourg 1923), Léon Eyrolles, éditeur, Paris, p. 35—42]. — *Gruntowe odszkodowania nadwyżkowe* (Indemnité de plus — value foncière). — *Francja* (France). „Odszkodowanie nadwyżkowe obowiązujące za nieruchomości graniczne z terenami publicznymi” („L'indemnité de plus-value due pour les immeubles voisins d'ouvrages publics). [A. Jacquemont. „Où en est l'Urbanisme en France et à l'Étranger?” (Strasbourg 1923), Léon Eyrolles, éditeur, Paris, p. 51 — 58]. — *Rozbudowa miast* (Urbanisme). — „Rozbudowa i jej stosunek do geografji ludzkiej” („L'urbanisme dans ses rapports avec la géographie humaine”). [Scrive - Loyer. „Où en est l'Urbanisme en France et à l'Étranger?”, (Strasbourg 1923) Léon Eyrolles, éditeur, Paris, p. 109 — 119]. — *Rozbudowa* (Urbanisme) „Gospodarka i rozbudowa miast” (Economie et l'Urbanisme). [Wirtschaft und Staedtebau”. Berlin, Die Volkswohnung, 24 novembre 1923. Nr. 22, p. 271 — 272. (Extrait du „Journal Rheinisch Westfaelische Zeitung” Nr. 659 du 15 no-

vembre 1923]. — *Rozbudowa (Urbanisme)*. „Rozbudowa w epoce Renesansu” („L'Urbanisme de l'époque de la Renaissance”). [„Renaissance Town Planning”. London, The Architect, 30 novembre 1923. Nr. 2867.]. — *Rozbudowa (Urbanisme)*. „Rozbudowa i rozwój miast” („L'urbanisme et le développement des villes”). [Adshead, Prof. „Town Planning and Town Development”. Volume publié par Mm. Methuen et Cie Ltd. Prix: 10 sh. net.]. — *Rozbudowa (Urbanisme)*. — *Ruch międzynarodowy (Mouvement international)* „Konferencja międzynarodowa na temat rozbudowy miast w Gotemburgu w Szwecji” (La conférence internationale de l'Urbanisme à Gothembourg en Suède). [C. W. Eliot. „The International City Planning Conference at Gothenburg, Sweden”. New-York, The American City Magazine novembre 1923, p. 516 — 518, 2 ill.]. — *Rozbudowa miast i architektura (Urbanisme et architecture)*. — *Londyn, Anglja (Londres, Angleterre)*. „Wystawa planów miast” (Exposition d'urbanisme). [„Town Planning Exhibition”. London The Architect, 30 novembre 1923. Nr. 2867.]. — *Rozbudowa miast (Urbanisation)*. *Zdejmowanie planów (Levés de plans)*. — *Alzacja, Francja (Alsace. France)*. „Odnowienie planu miasta Strasburga” („Le renouvellement du plan de la ville de Strasbourg”). [Pauli, Président de l'Association des Géomètres diplômés d'Alsace — Lorraine. Paris, Journal des Géomètres experts français, octobre 1923. Nr. 36, p. 478 — 490.]. — *Rozbudowa miast. Instytut. (Urbanisme. Institut)*. „Instytut rozbudowy miast w Kanadzie” (L'Institut d'Urbanisme du Canada”). [„Town Planning Institute (of Canada) incorporated”. Ottawa, Journal of the Town Planning Institute of Canada, novembre 1923, Nr. 6.]. — *Okręgowa rozbudowa miast (Urbanisation régionale)*. — *Departament Var, Francja. (Var. France)*. „Zrzeszenie się w syndykat, celem wspólnych studjów, gmin nadbrzeżnych departamentu Var” („Groupement en syndicat des communes du littoral du Département du Var pour une étude d'ensemble”). [R. Tavernier. „Où en est l'Urbanisme en France et à l'Etranger?”, (Strasbourg, 1923), Léon Eyrolles, éditeur, Paris, p. 120 — 123]. — *Urządzenie miast. (Aménagement de villes)*. — *Departament Nord, Francja. (Nord. France)* „Skupienie się ludności w mieście Lille. Badania nad urządzeniem i rozwojem”. („L'agglomération Lilloise. Etude d'aménagement et d'extension”). [Jules Scrive — Loyer. Paris, La Vie Urbaine. 15 décembre 1923. Nr. 23, p. 415 à 441] — *Rozbudowa miast (Urbanisation)*. *Afryka (Afrique)*. „Rozbudowa miast w Afryce Centralnej”. („L'Urbanisme en Afrique noire”) [G. Joseph. „Où en est l'Urbanisme en France et à l'Etranger?”, (Strasbourg 1923), Léon Eyrolles, éditeur, Paris, p. 212 — 215]. — *Urządzenie miast. Przenoszenie gmachów. (Aménagement des Villes. Déplacement des Edifices)*. — *Stany Zjednoczone (Etats-Unis)*. „Przenoszenie budowli z cegieł (Déplace-

ment de bâtiments en briques"). [Versetzen von Gebaeduden aus Backstein". Berlin, Deutsche Bauzeitung, 18 août 1923, Nr. 66 — 67, p. 308]. — *Ba-dania nad miastami* (Etudes sur les villes). — *Calvados. Francja* (France). „Caen. Uwagi o ewolucji czynności miejskich” Caen. Notes sur l'évolution de la fonction urbaine). [J. Levain—Ville. Paris, La Vie Urbaine, 15 août—35 octobre 1923. Nr. 21—22, p. 233—278, 1 plan, 1 graphique]. — *Wioski. Ruch przenoszenia* (Villages. Mouvements de translation). Stany Zjednoczone (Etats-Unis). „Wioska przeniesiona na odległość” (Un village transporté à distance). [„Een dorp verrold”. Amsterdam De Bouwwereld, 24 octobre 1923, p. 344] — *Miasto — Ogród.* (Cité — Jardin). *Departament Seine. Francja* (Scine-France). „Miasto-ogród Suresnes” („La cité-jardin de Suresnes) [Léandre Vaillat. Paris, Bâtiment et Travaux Publics, 14 octobre 1923. Nr. 82, p. 1]. — *Osiedla* (Colonies d'Habitations). *Hamburg. Niemcy* (Hambourg. Allemagne). „Budowanie mieszkań przez hamburskich architektów” (Construction d'habitations par les architectes de la Ville de Hambourg”). [„Staatliche Wohnbauten der Hamburger Stadthaumeister”. Hannover, 12 octobre 1923. Nr. 21, p. 204]. — *Osiedla* (Colonies d'Habitations). *Loire — Inférieure. Francja* (France). „Kolonja robotnicza w Penhonet Saint — Nazaire” (La cité ouvrière de Penhonet Saint—Nazaire”). [Paris, Bulletin de la Société française des habitations à bon marché, 1923. Nr. 4, p. 308—309]. — *Drugi. Urządzenie* (Voirie — Aménagement). „Budowa dróg rządowych i ulic zwyczajnych. — Ujednostajnienie” („Construction de routes gouvernementales et de rues ordinaires. Standardisation”). [Willis, Edward. „Estate Road and Private Street Construction and Standardisation”. London, Journal of the Institution of Municipal and County Engineers, 18 décembre 1923, Nr. 13, p. 621 — 644].

II. Mieszkania (Habitation).

Habitations (Mieszkania). — *Francja* (France). „Nadbudowa” (La surélévation). [Paris, „La Construction Moderne, 6 janvier 1924, Nr. 14, p. 159 — 161]. — *Mieszkania* (Habitations). — *Francja* (France). „Liczna rodzina i mieszkanie” („La famille nombreuse et l'habitation”). [P. de Saint-Maurice. „Où en est l'Urbanisme en France et à l'Etranger?” (Strasbourg 1923), Leon Eyrolles, editeur, Paris, p. 449 — 456]. — *Tanie mieszkania* (Habitations à bon marché. Enquête). — *Belgja* (Belgique). „Ankieta belgijska na temat tanich mieszkań”. („Une enquête à travers la Belgique sur les habitations à bon marché). [Jean Paton. Bruxelles, L'action provinciale et communale, octobre 1923, Nr. 10, p. 199 — 200; novembre 1923. Nr. 11, p. 213 — 214; décembre 1923. Nr. 12, p. 229 — 231, 3 ill]. — *Kryzys mieszkaniowy. Algier.* (Crise du logement. Algérie). „Kryzys mieszkaniowy w Algierze. Raport przedstawiony Komitetowi opieki nad departa-

mentem Algieru" („La crise du logement à Alger. Rapport présenté au Comité de Patronage du Département d'Alger"). [Barthelet. Paris, Bulletin de la Société française d'habitations à bon marché, 1923. Nr. 4, p. 266 à 274]. — *Komorne*. (Loyers). — *Europa* (Europe). „Ochrona lokatorów w krajach europejskich. („La protection des locataires dans les pays d'Europe"). [„Der Mieterschutz in den Laendern Europas". Berlin, Deutsche Bauzeitung, 22 novembre 1923. Nr. 92 — 94, p. 384 — 385]. — *Komorne*. (Loyers). *Francja* (France). „Kryzys mieszkaniowy" („La crise du logement"). [Félix Mignon, Avoué. „Où en est l'Urbanisme en France et à l'Etranger?", (Strasbourg 1923), Léon Eyrolles, Editeur, Paris, p. 421 — 426]. — *Wytknice i wybranie ulic. Ustawy*. (Trace des rues et lotissements. Réglemens). *Stany Zjednoczone* (Etats-Unis). „Prawa i ustawy, dotyczące wyboru terenów w Stanach Zjednoczonych oraz stosunek tych praw i ustaw do terenów, przeznaczonych na budowę mieszkań" („Les lois et réglemens sur les lotissements des terrains aux Etats—Unis dans leurs effets sur les terrains à bâtir des habitations"). [Tracy Baldwin Augur. „The laws and regulations relating to platting of land in the United States as effecting the desirability of lots for dwelling purposes". Cambridge (Massachusetts), Landscape Architecture, octobre 1923, p. 15 — 26]. — *Higiena mieszkań* (Hygiène de l'habitation). *Francja* (France). „Nowe metody uzdrowotnienia budowli i mieszkań niezdrowych przez usuwanie wilgoci i zgęszczonego powietrza" („Nouvelles méthodes d'assainissement des constructios et des logements insalubres par la suppression des ravages de l'humidité et de l'air confiné). [A. Knapen. Paris, Revue d'Hygiène, décembre 1923. № 12, janvier 1924. № 1, p. 95—122; février 1924. № 2, p. 185—219, 24 illustrations, dont 23 dessins et 1 photographie]. *Mieszkania*. Zaoszczędzanie pracy w gospodarstwie domowem (Habitation. Economie domestique). „Higiena i zaoszczędzanie pracy w gospodarstwie domowem" (L'Hygiène et l'économie de besogne d'interieur). [Miss Sydney M. Bushell. „Hygiene and the Labour Saving House". London, The Journal of the Royal Sanitary Institute, décembre 1923. № 7, p. 260 à 263]. *Elektryfikacja domów* (Électrification de la maison). „Wpływ elektryczności na architekturę domów" („L'influence de l'électricité sur l'architecture domestique"). [„The Effect of Electricity on Domestic Architecture", London, The Electrician, 28 septembre 1923, p. 324—325]. — *Elektryfikacja domów. Architektura*. (Électrification de la maison. Et architecture). „Błąd architekta" („La faute de l'architecte"). [The Faillure of the Architect". London, The Electrical Contractor, septembre 1923, p. 469—470]. — *Cegły* (Briques). „Wypalanie cegieł w piecu" („Cuisson des briques en fours de campagne). [Paul Razons, Paris, Bâtiments et Travaux publics, 9 septembre 1923,

p. 2]. — *Cegły* (Briques). *Stany Zjednoczone* (Etats-Unis). „Cegły do wykładania o jednostajnej wielkości“ (Briques de parements de dimensions standardisées“). [„Standard dimensions for facebricks“. San Francisco, The Architect and Engineer, juin 1923, p. 71]. — *Metody budowlane* (Methodes de construction). „Wymogi chwili obecnej“ (Les exigences du temps présent“). [Stegemann. „Forderungen der Zeit“. Muenster, Westfaelisches Baublatt, septembre 1923, № 9, p. 87—90]. — *Metody budowlane* (Methodes de construction). „Sposoby w budowlach kombinowanych, cegły z ubitej ziemi, system Weltza“ („Procédé de construction combinée, brique—pisé, système Weltz“). [„Kombinierte Stein—Lehmbauweise, System Weltz“. Berlin, Deutsche Bauzeitung, 3 novembre 1923. № 88—89, p. 375, 4 ill.]. — *Materjały budowlane* (Materiaux de construction). „Materjały drugorzędne przemysłu metalurgicznego, używane w budowlach“ („Sous—produits de l'industrie métallurgique, utilisés en construction“). [Paul Razons, Paris, Bâtiment et Travaux publics, 9 septembre 1923, p. 2]. — *Budowle z żelazobetonu* (construction en beton armé). *Francja* (France). „Tanie budowle w przyszłości“ („La construction économique de demain) [J. Pillet. „Où en est l'urbanisme et France et à l'Etranger“. (Strasbourg 1923), Léon Eyrolles, Editeur, Paris, p. 417—464, ill.]. — *Osiedla* (Colonies d'habitations). *Austrja* (Autriche). „Budowa osiedli w Austrii“ (La construction de colonies en Autriche). [H. Kampfmeyer. „De Vostenvijksche „Siedlungsbewegung“. Amsterdam, Tijdschrift voor Volks huisvesting, 15 novembre 1923, p. 297—301, 2 ill.]. — *Domy mieszkalne* (Maisons à appartements). *Departament Seine—Francja* (France). „Domy amfiteatralnie wznoszone“ („Les maisons à gradins“). [Vaillat, Léandre. Paris, Bâtiment et Travaux publics, 22 juillet 1923, p. 1]. — *Architektura* (Architecture). *Domy mieszkalne* (Maisons a appartements) *Holandja* (Hollande). „Budowa osiedli w Sneeuwbalstraat, w La Haye“ („Construction d'habitations dans le Sneeuwbalstraat, à La Haye“). [„Woningbouw in de Snneeuwbalstraat te's Gravenhage“. Nimègue, Klei, 1 juillet 1923, Nr. 13, p. 140—151, 4 ill.]. — *Budowle wiejskie* (Habitations rurales). *Francja* (France). „Domek w górach“ („Le châlet“). [Vaillat, Léandre. Paris, Bâtiment et Travaux publics, 19 août 1923, p. 1].

III. Wody, ścieki, śmietniki. (Eaux, Egouts, Immondices).

Siła pociągowa, wydobywana z gazów ściekowych. (Force motrice tirée des gaz d'égouts). — *Anglja i Australja* (Angleterre et Australie). „Siła pociągowa z wody ściekowej“ (Force motrice de l'eau d'égout“). [„Power from Sewage“. London, Municipal Engineering and the Sanitary Record, 24 janvier 1924, 22 lignes.]. — *Służba wodna* (Service des eaux). „Kilka

zagadnień finansowych związanych z miejską siecią wodociągową" (Quelques problèmes financiers importants pour les distributions d'eau appartenant à des municipalités"). [George C. Mathews. „Some accounting problems in municipally owned water works". Indianapolis, Municipal und County Engineering, août 1923, p. 75-80, 9½ colonnes]. — *Wody pijałne* (Eaux alimentaires). — *Rhône. Francja* (France). „Zaopatrzenie Lugdunu w wodę" („Alimentation en eau de la ville de Lyon"). [Chalumeau, Camille Paris, Librairie de l'Enseignement technique. Léon Eyrolles, éditeur. 1 brochure de 15 pages. Brochure de la collection „Où en est l'urbanisme en France et à l'Étranger publiée par la Société française des urbanistes, 5, rue Las Cases, Paris, à l'occasion de l'Exposition Pasteur à Strasbourg, 1923.]. — *Wody i ścieki* (Eaux et Egouts). — *Nauczenie* (Enseignement). Francja (France). „Kursa budowy wodociągów i ścieków" („Cours de distribution d'eau et d'égouts). [Levy, Salvador et Cauvin. Paris, École spéciale des Travaux Publics, 1923, 1 ouvrage de 463 p., 304 figures, 16 planches: 25 francs]. — *Analiza wody* (Analyses d'eau). „Interpretacja analizy wody" („L'interprétation des analyses d'eau"). [„The interpretation of water analyses". London, Municipal Engineering and the Sanitary Record, 20 décembre 1923, p. 690, 56 lignes.]. — *Przewody* (Conduites d'eau) — *Kansas. Stany Zjednoczone* (États-Unis). „Oczyszczanie przewodów wodnych w Manhattan, Kansas" („Le nettoyage des conduites d'eau à Manhattan, Kansas"). [„Cleaning water mains in Manhattan". New-York, Public Works, sept. 1923, p. 281-282, 1½ colonne, 2 diagrammes.]. — *Wody. Filtry*. (Eaux. Filtres). Doświadczalne określenie średnicy przewodów we filtrach" („Détermination expérimentale du diamètre des conduites des filtres"). [Einstein, Prof. et Muhsam, Dr. „Experimentelle Bestimmung der Kanalweite von Filtern" (in „Deutsche Med. Wochenschrift", 1923, Nr. 31, p. 1012-1013). München, Gesundheits-Ingenieur, 29 sept. 1923, Nr. 39, p. 388]. — *Oczyszczenie wody* (Amélioration de l'eau). „Zmiękczenie wody" („L'adoucissement de l'eau"). [C. R. B. Brown. „Water Softening". London, Municipal Engineering and the Sanitary Record, 3 janvier 1924, p. 6, 1¼ colonne.]. — *Zmiękczenie wody* (Amélioration de l'eau). „Nowe źródło dochodowe dla małych sieci wodociągowych" („Une nouvelle source de recettes pour les petites distributions d'eau"). [A. Howard Dill. „A new source of income for small water works", New-York, The American City, août 1923, p. 166—167.]. — *Oczyszczanie wody* (Purification de l'eau). „Rozmiary piasku dla filtrów" („Les dimensions du sable pour filtres"). [E. E. Smith, „Size of filter sands". New-York, Public Works, Septembre 1923, p. 282—283, 2 colonnes.]. — *Oczyszczanie wód* (Épuration des eaux). *Texas. Stany Zjednoczone* (États-Unis). „Druga centrala oczyszczania wód dla Dallas w Texas"). [„Se-

cond Water Purification Plant for Dallas, Texas". New-York, Engineering News-Record, 14 juin 1923, p. 1042—1044, 5 ill.].—*Liczniki* (Compteurs). — *Anglja* (Angleterre). „Wskaźnik do szpar, z których przedostaje się woda“ (Un compteur d'eau, indicateur de fuites). [„A water waste detecting meter“. London, Municipal Engineering and the Sanitary Record, 1 novembre 1923, p. 506, 53 lignes, 1 ill.].—*Liczniki* (Compteurs).—*Stany Zjednoczone* (États-Unis). „Różnica między ceną kupna i instalacji liczników oraz ceny dodatkowej sieci wodociągowej“ [Nicholas S. Hill, Consulting Engineer, New-York City. „Comparaison of cost of purchasing and installing meters and of additional water-supply“. New-York, The American City, juillet 1923, p. 8—12 août 1923, p. 158—161].—*Ścieki* (Égouts). *Nowy Brunświk, Kanada* (Nouveau Brunswick. Canada). „Nowy system ścieków“, „Un nouveau système d'égouts“. [„A novel Sewerage System“. London. Municipal Engineering and the Sanitary Record, 13 decembre 1923, p. 662, 52 lignes].—*Oczyszczanie ścieków* (Curage des égouts).—*Stany Zjednoczone* (États-Unis). „Oczyszczanie rur ściekowych“ („Nettoisement de tuyaux d'égouts“). [Cleaning sewer mains“. New-York, Public Works, août 1923, p. 254—257, 5 ill.].—*Podniesienie wód w ściekach* (Relèvement des eaux d'égout).—*Iowa. Stany Zjednoczone* (États-Unis). „Stacja pomp ściekowych w Fort Madison, Iowa“ („Une station d'éjecteur d'égouts à Fort Madison, Iowa“). [L. B. Reynolds Burns and Mc. Donnell, Engineering Company, Kansas City. Mo. A. Sewage Ejector Station at Fort Madison, Iowa“. New-York, The American City, juin 1923, p. 565—566, 1 ill.]. — *Urządzenia ściekowe* (Traitement des eaux d'égout). „Urządzenia ściekowe w małych gminach“ („Le traitement des eaux d'égout dans la petite commune“). [W. C. Hirn. „Sewage disposal in the small community“. New-York, The American City, août 1923.—p. 121—123]. — *Traktowanie wód zużytych* (Traitement des eaux usées). „Siarka w wodach zużytych“ („Le soufre dans les eaux usées“). [Bach. Dr. Ober-Chemiker. „Schwefel im Abwasser“. München, Gesundheits-Ingenieur, 22 septembre 1923. № 33, p. 370—371, 1 ill., 3 tables]. — *Oczyszczanie wód ściekowych* (Épuration des eaux d'égout). — *Szkocja. Wielka Brytania* (Ecosse. Gr. Bretagne). „Glasgow usuwa materje koloidalne z powierzchni filtrów“ („Glasgow élimine les matières colloïdales de la surface des filtres“). [„Glasgow eliminates the ponding of sewage on filters“. London, Municipal Engineering and the Sanitary Record, 15 novembre 1923, p. 546, 55 lignes]. — *Użytkowanie gazów błotnych* (Utilisation des gaz de boues).—*Niemcy* (Allemagne). „Wydobywanie i użytkowanie gazu z kamer gnilnych w miejskich zakładach oczyszczania wód zużytych“ („Extraction et utilisation du gaz des chambres septiques des usines d'épuration d'eaux usées de ville“). [Blunk et Sierp, Dr. Es-

sen. „Gewinnung und Verwertung des Gases aus Faulraeumen s'aedtischer Klaeranlage". München, Gesundheits-Ingenieur, 6 octobre 1923, № 40, p. 393—397, 5 ill., 2 tables]. — *Oczyszczanie wód ściekowych* (Épuration des eaux d'égout). — *Kansas. Stany Zjednoczone* (États-Unis). „Mechaniczne poruszanie piany w luftach tanków Imhoffa" (Agitation mécanique de l'écume dans les chambres d'évent des tanks Imhoff). [„Mechanical agitation of scum in Vent chamber of Imhoff tanks". New-York, Engineering News Record, 23 août 1923, p. 301, 1 col., 3 ill.]. — *Jak postępować z błotem. Ankieta*. Traitement des boues Enquête). *Stany Zjednoczone* (États-Unis). „Problemat postępowania z wodami ściekowymi z punktu widzenia błot" („Le problème du traitement des eaux d'égout au point de vue des boues"). [„The Sewage treatment problem from the standpoint of sludge". New-York, The American City, août 1923, p. 126—127]. — *Błota przesycone* (Boues activées). „Strata na ciśnieniu w przewodach powietrznych instalacji błot przesyconych" (Pertes de charge dans les conduites d'air des installations de boues activées). [Mc. Millan H. L. „Air-pressure losses in piping of activated sludge plants". New-York, Engineering News-Record, 2 août 1923, p. 178—180, 1 diagramme]. — *Postępowanie z odpadkami* (Traitement des immondices). Anglja (Angleterre). „Postępowanie z odpadkami w Marylebone umieńczone sukcesem" („L'usine de traitements des immondices de Marylebona couronnée de succès). [„Marylebones succesful refuse conversion scheme". London, Municipal Engineering and the Sanitary Record, 11 octobre 1923, p. 410, $\frac{3}{4}$ col.]. — *Postępowanie z odpadkami. Ankieta* (Traitement des immondices. Enquête). „Westminster i postępowanie z odpadkami" (Westminster et le traitement des immondices") [„Westminster and refuse disposal". London, Municipal Engineering and the Sanitary Record, 7 février 1924, p. 145, 39 lignes]. — *Pozemiana odpadków w nawozy* (Transformation en engrais des immondices). „Doświadczenia nad praktycznym zużyciem delikatniejszych odpadków jako nawozów" (Experiences sur l'emploi pratique des fines immondices comme engrais"). [Jakob Bodler, Stadtbaurat, Munich, „Experiments on the practical application of fine refuse for manurial purposes". London, Municipal Engineering and the Sanitary Record, 4 février 1924, p. 134, 46 lignes]. — *Domowe spopielenie odpadków* (Incinération ménagère des immondices) *Warwick. Anglja* (Angleterre). „Ogłoszenia i zawiadomienia". („Publicité et annonces"). [W. H. Andrews. Chief Clerk, Salvage Department, Birmingham. „Publicity and Advertising". Edinburgh, The Cleansing Superintendent, novembre 1923, p. 59—61, $\frac{2}{3}$ colonnes].

Z KSIĄŻEK.

Książka o Warszawie.

Alfred Lauterbach. Warszawa. Z 166 ilustracjami. W-wa 1925. Inst. Wyd. „Biblioteka Polska”. Subwencionowane przez Departament Sztuki Min. W. R. i O. P. Okładkę rysował *Lech Niemojewski*. Str. 4 nlb. i 231 i 1 nlb. i 16 tablic.

Nazwisko d-ra A Lauterbacha, radcy ministerjalnego dep. sztuki Min. W. R. i O. P., reprezentuje już określone i żywotne walory naukowe w świecie młodych historyków sztuki. Jest on autorem książek: „Renaissance in Krakau” (w jęz. niemieckim, Monachjum, 1911), „Warschau” (w jęz. niemieckim, Lipsk, 1918, tom 66 cyklu „Berühmte Kunststätten” Seeman’a), „Styl Stanisława Augusta” (Warszawa, 1918). P. Lauterbach jest specjalistą-badaczem architektury miejskiej i zwłaszcza zabytków miejskich. Jak dowiadujemy się, pisze obecnie większą pracę p. t.: „Estetyka miasta”; jej pierwszym rozdziałem będzie artykuł p. L. drukowany w styczniu ub. r. w „Przeglądzie Warszawskim” p. t. „Plan miasta jako wyraz jego kultury. Zarys historyczny” (odbitkę tego artykułu autor niedawno zaofiarował bibliotece biura Z. M. P.). Wierzymy, że zagadnienia estetyczno-urbanistyczne staną się stałym i wybitnym torem jego naukowo-artystycznej działalności.

Habent sua fata libelli... Zwłaszcza książki polskich autorów. O dziejach rozwoju artystycznego stolicy mógł się dotychczas polski czytelnik dowiedzieć... z niemieckiej książki polskiego autora. Trzeba było aż siedmiu lat, żeby „Warschau”, przerobiona i uzupełniona w polskiej edycji, ukazała się obecnie jako „Warszawa” w szacie dość wykwintnej, i, co wymaga szczególnego podkreślenia, pięknie, obficie i celowo zilustrowanej; estetyczną i oryginalną okładkę wykonał młody architekt, prof. Lech Niemojewski.

„Warszawa” jest monografią o rozwoju artystycznym stolicy, a ściślej: o rozwoju jej architektury. Podzielona jest na następujące pięć części: 1) Warszawa średniowieczna, 2) Barok I (od Zygmunta III do Jana III), 3) Barok II (rządy saskie), 4) klasycyzm w. XVIII oraz 5) wiek XIX i czasy współczesne. Wyjątkowo w części pierwszej znalazł się rozdział poświęcony malarstwu i plastyce, jak nam się wydaje, jedynie z chęci dopełnienia tej nieproporcjonalnie do innych szczupłej części, gdyż zabytków gotyckich Warszawa posiada bardzo niewiele, przeto i analiza ich mało zajęła miejsca. W tejże części pierwszej, poświęconej odtworzeniu Warszawy średniowiecznej, autor stwierdza, że istnieją w zasadzie dwie kategorie miast artystycznych: miasta—jako artystyczne zespoły i miasta jako artystyczne fragmenty, przyczem Warszawę zalicza do kategorii drugiej. Stolica nasza, aczkolwiek zeszpecona w drugiej połowie w. XIX, zachowała przecież cały szereg gmachów z epoki baroku lub klasycyzmu, które śmiało mogą współzawodniczyć z pierwszorzędnymi dziełami architektury Zachodu. Rozwój Warszawy, w przeciwieństwie do innych miast o tradycji średniowiecznej, jak Poznań, Kraków, Wiednia, Lipska, zabudowujących się koncentrycznie, wcześniej, bo już w w. XV, wykazał dążności ekscentryczne; te same racjonalne dążności spotykamy w miastach położonych nad szeroką rzeką, jak np. w Lyonie lub Florencji. Warszawa mogła tedy naogół szczęśliwie zakonserwować plan i budowlę miasta średniowiecznego. Stolica nasza, która należy do grupy tak zwanych miast „zakładanych”, nie zaś do samorodnie „wyrosłych”, powstała jako wioska książęca w pierwszym ćwierćwieczu stulecia XIII, mianowicie w roku 1224; miasto i zamek założono jednocześnie około roku 1282 za Konrada II, a rozbudowano na początku w. XIV. Rozwój istotny Warszawy przypada dopiero na koniec XIV i na początek XV stulecia, t. j. na okres panowania Janusza (1379—1428) i wprowadzenia prawa chełmińskiego (magdeburgskiego).

Tematem „Warszawy”, jak już wyżej określiłem, jest historia architektury Warszawy. Kolejno odtwarzając dzieje każdej z pięciu epok w wymienionych pięciu częściach książki, autor dokładnie, fachowo i poważnie analizuje architekturę domów, świątyń, pałaców Zamku i Łazienek; wypada specjalnie wyróżnić nader przejrzysty tok wykładu. Oparł się zarówno na literaturze przedmiotu, ujawnionej w końcu książki, w dziale bibliografii, jak również na własnych studjach i badaniach archiwalnych.

Z punktu widzenia artystycznego będzie niewątpliwie budzić szczególnie żywe zainteresowanie część książki poświęcona klasycyzmowi XVIII wieku. Samodzielne i oryginalne pojęcie autora, to styl nie Ludwika XVI, lecz jedynie wspólne z nim mający źródło, odrębny „styl Stanisława Augusta”, który autor wykazuje na przykładach części pałacu w Łazienkach,

architekturze Białego Domku, pałacyku Myślevice, teatru w Pomarańczarni, dekoracji komnat na Zamku Królewskim, architekturze biblioteki królewskiej na Zamku i wreszcie Królikarni. Pojęcie „stylu Stanisława Augusta”, w każdym razie zaszczyt przynoszące oryginalności dociekań naukowych znawcy architektury miejskiej, jest jeszcze sporne wśród historyków sztuki. — Skorośmy zatrącili o pałac w Łazienkach, to stwierdzmy, że autor „Warszawy” określa go jako „najbardziej reprezentacyjną budowlę epoki Stanisława Augusta, a poniekąd herb architektoniczny Warszawy”.

Analizując architekturę Warszawy, autor przedstawia momenty z historii miasta, z rozwoju jego samorządu, o tyle tylko oczywiście, o ile te czynniki występują jako tło niezbędne dla występujących na niem wydatnych objawów sztuki. Te momenty są jednak wysoce wymowne, charakterystyczne i o nie z chęcią zahaczy się uwaga czytelnika „Samorządu Miejskiego”. Spróbujmy więc wyłowić, a tem samem uwypuklić ważniejsze z tych momentów. Więc przedewszystkiem nasuwa się naszej uwadze w tym względzie wielce interesujący rozdział p. t. „Reformy i jurydyki”. Z wnikliwą uwagą musi go przeczytać każdy badacz samorządu warszawskiego i każdy praktyk-działacz samorządowy. Sejm roku 1676 — przypomina p. Lauterbach — potwierdził na nowo wszystkie dotychczasowe jurysdykcje Warszawy, chcąc w ten sposób podnieść znaczenie mieszczaństwa i umocnić samorząd. Daremnie próbował zaprowadzić ład w stolicy Michał Korybut, który wkrótce po wstąpieniu na tron zarządził rewizję i rejestrację stolicy, system meldunkowy, nadzór nad czystością ulic, domów i podwórz. Pomyślniejszą była dopiero działalność t. zw. Komisji Brukowej, pracującej pod zarządem marszałka i starosty warszawskiego — Stanisława Lubomirskiego. Najlepsze reformy miejskie rozbiły się jednak, niby ułudne bańki mydlane, o twardy mur rzeczywistości. Czem były w rzeczywistości jurydyki? Ich znaczenie ujemne i dodatnie bystro analizuje p. Lauterbach. Należy je oświetlać, jak dowiadujemy się, z dwóch różnych punktów widzenia. Więc, z jednej strony, jurydyki były prawdziwą tamą i wiekową bolączką stolicy pod względem gospodarczym, prawnym i rozwojowym. Miasto zamknięte w obrębie murów średniowiecznych nie powiększało swego terytorjum od czasów książąt mazowieckich, co stwierdza plan Puffendorfa; rozrost odbywał się poza murami, gdzie powstawały przedmieścia i jurydyki. Walka między miastem i jurydykami trwała z górami dwa wieki, a nawet postanowienia sejmów nic zmienić nie zdołały. Z drugiej jednak strony, należy stwierdzić bezstronnie, że jurydyki, choć ograniczały miasto i znaczenie mieszczaństwa, to jednak dla samego rozwoju architektury miejskiej były zasadniczo korzystne. Budownictwo, nieskrępowane ani przepisami ani terenem, swobodnie i bujnie rozwija się. Powstają liczne i pięk-

ne pałace, chluba stolicy. Więc widzimy, że jurydyki, sądzone dotąd tak bardzo surowo z punktu widzenia gospodarczo-społecznego, zupełnie inaczej przedstawiają się ze stanowiska architektonicznego, z punktu widzenia estetyki stolicy. Za dwuwiekowe „bezprawie” jurydyków Warszawa została hojnie wynagrodzona najpiękniejszymi ulicami i monumentalną architekturą, odziedziczoną po tychże jurydykach. Rozwój miasta szedł drogą wytkniętą przez pałace, do których przeprowadzano dojazd lub ulicę. Następująco trafnie konkluduje autor „Warszawy”: „Warszawa barokowa w niczem nie jest podobną do Warszawy średniowiecznej. Warszawa w obrębie murów — to Warszawa mieszczańska, za murami — szlachecka. O stosunku Warszawy mieszczańskiej do szlacheckiej świadczy najlepiej podział kontrybucji, nałożonej w roku 1655, mianowicie: z sumy ogólnej 240.000 złotych, jurydyki zapłaciły 120.000, Stare i Nowe Miasto razem tylko 82.500 resztę kościoły. Zatem jurydyki przedstawiały znacznie większą wartość, niż oba miasta”. Bardzo interesujący rozdział p. t. „Reformy i jurydyki” (pomieszczony w części, zatytułowanej „Barok I”), zakończy następująca teza: Niewspółmierność stosunku miasta do jurydyk z ich jednostronnym rozwojem, charakteryzuje nie tylko dawną stolicę, lecz cały społeczny układ Rzeczypospolitej.

Inny, niezmiernie charakterystyczny etap ze szlaku rozwojowego Warszawy przedstawiają czasy saskie (Barok II). Czasy to, jak wiadomo, dla Państwa pod względem politycznym i kulturalnym — smutne, a jednak, od drugiego dziesiątka w. XVIII i drugiego dziesiątka lat panowania Augusta II, dla rozwoju miasta i zwłaszcza dla architektury pałacowej, właśnie szczęśliwe. Trudno o bardziej charakterystyczną sprzeczność. Po prawdziwie fatalnych skutkach pierwszego dziesięciolecia panowania Augusta II, stolica pod auspicjami króla lekkomyślnego ale hojnie sztuce mecenasującego, poczyna się z rozmachem, bujnie i pięknie odbudowywać w stylu miękkich linii rokoko. Lekarz nadworny króla, Chrystjan Henryk Erndtel, w opisie Warszawy, wydanym w r. 1730, wylicza 21 cenniejszych pałaców i chwali piękne ogrody. W tym czasie miasto, wychodząc poza obręb murów średniowiecznych, upodabnia się do wielkich stolic zachodnich, widoczny jest wpływ Drezna; długie i szerokie ulice (avenues) przeprowadzane są na zasadach nowego planowania miast.

Za czasów Augusta III, mniej niż ojciec fantazjującego, miasto dalej zdobiły coraz to nowe, wspaniałe pałace. Franciszek Bieliński, marszałek koronny stał wówczas na czele Komisji Brukowej i wiele dobrego zdziałał dla miasta: zaprowadzał bruki, ścieki, studnie, sporządzał plany, reformował policję. Na pamiątkę ukończenia prac Komisji Brukowej wystawił przy końcu ulicy Nowy Świat istniejącą do dziś figurę św. Jana Nepo-

mucena (plac Trzech Krzyży). Dla Augusta III raczej Drezno niż Warszawa było właściwą stolicą... Ścisły był wówczas stosunek architektury warszawskiej z drezdeńską, t. j. Drezno wpływało na Warszawę. Gdy ścigany przez zwycięskie wojska Fryderyka W. przeniósł się August III do Warszawy, wówczas stało się miasto stolicą obu państw; na kamieniach milowych małych miast saskich wyryte są pod połączonymi herbami cyfry, oznaczające odległość od Warszawy.

Jurydyki oraz okres czasów saskich, to byłyby dwa bodaj najcharakterystyczniejsze, większe etapy z rozwoju stolicy, uwidocznione w monografii o architekturze, w „Warszawie“. Rozbiór Polski wpływa na upadek stolicy, której ludność zmniejsza się o połowę. Po martwocie estetyczno-architektonicznej okresu pruskiego, dopiero za czasów Królestwa Kongresowego, gdy nastąpiło reaktywowanie Warszawy jako stolicy, ożywia się świetnie działalność budowlana, stawiane są imponujące, wielkie i pożyteczne gmachy i zabudowywane całe ulice szeregiem domów o szlacheckich fasadach. Za czasów Król. Kongr. zaczęto wreszcie znacznie gorliwiej niż dotychczas zajmować się pomnikami. Po powstaniu zamiera ruch budowlany. Cytadela zwrócona przeciw miastu, gwałtownie i hamująco wpływa na dalszy rozwój miasta. Miasto stare (średniowieczne) pozostaje na uboczu i dzięki tej okoliczności, należy przyznać, stare i najstarsze dzielnice — nieźle zakonserwowały się. Ostatnie dziesiątki lat stulecia ubiegłego oraz początek bieżącego są już, niestety, okresem bezplanowości w architekturze i dość bezmyślnej mieszaniny stylów historycznych. Gorzka refleksja o niemożności nawet współzawodniczenia osobliwego z dzisiejszą brzydota Warszawy nasuwa się p. Lauterbachowi na ostatniej stronie jego dzieła: „Niema w Europie tak wielkiego i ludnego miasta, któreby z Warszawą rywalizować mogło pod względem zaniedbania planu regulacyjnego, niewyzyskania sytuacji, braku perspektyw, zaprzepaszczenia lub zabrzydzenia placów, ulic, zakątków, ogrodów, braku pomników, wodotrysków, basenów, figur, ław, monumentalnych schodów, łuków, masztów, świeczników i t. p. rzeczowych upiększeń, których tradycja sięga jeszcze miast antycznych, a które poprzez renesans, barok i klasycyzm przekazane współczesności, dalej rozwijane być muszą“.

A jednak — „teoretycznie rzecz biorąc, Warszawa ma warunki doskonałe, aby stać się miastem nie tylko wielkiem, lecz imponującą stolicą“. Przeto silnym głosem wiary brzmią ostatnie słowa p. Lauterbacha: „Wierzyć trzeba, iż sił twórczych do przekształcenia, zreformowania i pchnięcia na drogę istotnej współczesności ze wszelkimi technicznymi udoskonaleniami, od miast—ogrodów do kolei podziemnych i stacyj lotniczych — nie zbraknie, że Warszawa będzie stolicą pod każdym względem, t. j. rów-

nież pod względem swego artystycznego wyrazu". Tak jest, wierzyć należy. Dodajmy tylko, że wślad za wiarą tradycyjną koniecznie pośpieszać musi, w europejski rytm życia i doświadczeń wpleciona, mniej może, niestety, tradycyjna, polska uparta i systematyczna praca, która jedynie może sprawić, iż wiara corychlej i najdoskonalej przyoblecze się w upragnione kształty rzeczywistości. Osławione „warunki”, na które zawsze skłonna jest powoływać się wielko i mało-miejska gnuśna inercja, zawsze w końcu, dzięki inicjatywie i pracy, mogą być przewyciężone. Byleby zechciano wiele i wydajnie pracować Odpowiednich, swojskich talentów i zdolności miastom polski z pewnością nie zabraknie.

Habemus patriam. A nie posiadaliśmy dotychczas monografji o artystycznym rozwoju stolicy. Dzięki arcy-użytecznemu, jasnym stylem napisanemu dziełu p. Lauterbacha nareszcie zapełniona zostaje zawstydzająca nas wydatna luka kulturalna; przestaniemy żenować się wobec wybitnych cudzoziemców, którzy zwiedzając stolicę, daremnie dopytywali się o podobnego rodzaju monografję. Oby „Warszawa” dr. Alfreda Lauterbacha była tą jaskółką, która sprowokuje wiosnę—w postaci jednolicie opracowanego cyklu monografji miast polskich. Nasze ubóstwo w tej dziedzinie literatury jest dotkliwie. Przewodniki warszawskie najlepsze są (dawno wyczerpane: Gomulickiego, Sobieszczańskiego, Wejnerta. Poznań ma monografję Nikodema Pajzderskiego. Przewodnik po Wilnie, wzorowy i poważny, napisał prof. Kłos. Monografja o Krakowie zamieszczona jest w jednym z przedwojennych tomów „Rocznika Krakowskiego”. Poważny przewodnik po Lwowie napisany jest w języku niemieckim, przez polskiego autora, dr. Józefa Piotrowskiego. Oto bodaj że wyczerpaliśmy całą monograficzną literaturę miast polskich. Powołanie odpowiedniego komitetu redakcyjnego, opracowanie, jak już rzekłem, jednolitego cyklu monografij miast polskich, wszystkich miast i miasteczek z piętnem kultury artystycznej, staje się palącą i aktualną narodową potrzebą, staje się sprawą honoru miast polskich.

A ta sprawa posiada również solidną podstawę praktyczną: wydane książki z pewnością cieszyłyby się specjalnie dużym popytem. Należy tylko przestać z bezpłodną zazdrością spoglądać na analogiczne, wyczerpujące, świetne wydawnictwa zagraniczne (np. niemieckie i włoskie!) i samemu wziąć się do realnej inicjatywy. Czy wobec dziwnie ospałego wyczuwania tętna potrzeb kulturalnych rynku czytelniczego, a tem samem potrzeb swego interesu, nie uważałyby za wskazane ująć inicjatywę w swe niezawodne dłonie Związek Miast Polskich? Odnośnie inicjatywy jeszcze słówko praktyczne: na doskonałych autorów monografji o miastach i miasteczkach polskich nadają się, jak widzimy, w pierwszej linji pp. konserwatorzy przy województwach.

M. Poz.

KOMUNIKATY.

VIII ogólne zebranie Związku Miast Polskich

w dniach 5 i 6 kwietnia 1925 roku

w WARSZAWIE.

Porządek obrad:

Dzień pierwszy Zjazdu (niedziela — 5 kwietnia 1925 roku).

Nabożeństwo w Katedrze św. Jana (9 rano).

I. Posiedzenie plenarne — godz. 10 przedpołudniem (Sala Obrad Rady Miejskiej).

- 1) Otwarcie Zjazdu.
- 2) Przemówienie powitalne.
- 3) Wybór Prezydium Zjazdu, Komisji Budżetowej i Komisji Weryfikacyjnej.
- 4) Sprawozdanie za rok 1923 i 1924.
- 5) Zapisy do Sekcji.
- 6) Zatwierdzenie regulaminu ogólnego zebrania.

Od godziny 1-ej do 3-ej przerwa.

Godzina 3-a po południu:

Obrady Sekcji:

I. Sekcja Prawno-Administracyjna (sala obrad Rady Miejskiej).

Przewodniczący Dr. M. Chłamtacz.

a) Ustawa o gminie miejskiej:

Referent: Dr. J. Zawadzki.

1) Koreferent: R. Jaworowski.

2) „ Dr. M. Kiedacz.

b) Ustawa o ordynacji wyborczej dla gmin miejskich:

Referent: Dr. J. Zawadzki.

1) Koreferent: R. Jaworowski.

2) „ Dr. M. Kiedacz.

c) Państwowa Rada Samorządowa:

Referent: M. Reiner.

Wnioski i interpelacje.

II. Sekcja Skarbowa:

Przewodniczący: T. Całuń.

Nowelizacja Ustawy „O tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych” (23) 8. 1923 r.).

Referent: Dr. Zieliński

Wnioski i interpelacje.

III. Sekcja Rozbudowy Miast:

Przewodniczący: M. Cynarski

Ustawy a rozbudowa miast.

Referent: T. Toeplitz.

Koreferent: Dr. A. Gross.

Wnioski i interpelacje.

Drugi dzień Zjazdu (poniedziałek — 6 kwietnia 1925 roku).

Godzina 10-a przedpołudniem — dalsze obrady w Sekcjach.

Godzina 3-a popołudniu — posiedzenie Plenarne (Sala Obrad Rady Miejskiej).

- 1) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej.
- 2) Sprawozdanie Komisji Budżetowej.
- 3) Sprawozdanie z obrad Sekcji i wnioski Sekcji I, II, III.
- 4) Wnioski w sprawie uzupełnienia składu Zarządu Związku Miast Polskich.
- 5) Interpelacje i wnioski.
- 6) Zamknięcie Zjazdu.

Trzeci dzień — zwiedzanie miasta i urzędzeń miejskich.

VIII Zjazd Burmistrzów miast niewydziałonych

w dniu 4 kwietnia 1925 roku

w Warszawie w sali obrad rady miasta stołecznego Warszawy.

Porządek obrad:

Godzina 10-ta przedpołudniem.

- 1) Otwarcie zebrania.
- 2) Wybór Prezydjum.
- 3) Przemówienie powitalne.
- 4) Zatwierdzenie regulaminu obrad Zebrania.
- 5) Sprawozdanie komitetu organizacyjnego.

Referaty:

- I. Ustawa o gminie miejskiej.
Referent: M. Rajner.
- II. Ustawa o ordynacji wyborczej do miast.
Referent: T. Klepa.
- III. Rozbudowa miast.
Referent: T. Klepa.

Zamknięcie zjazdu.

Dyrektor Biura
Związku Miast Polskich

H. Grotowski.

Komisja organizacyjna zjazdu
Burmistrzów miast niewydziałonych

M. Rajner, T. Klepa.

Pierwszy Polski Zjazd Przeciwgruźliczy i czwarty Zjazd Lekarzy i Działaczy Sanitarnych Miejskich.

W dniach 16 i 17 maja b. r. odbędzie się w Krakowie pierwszy Polski Zjazd Przeciwgruźliczy, w następnych zaś dniach 18 i 19 tegoż miesiąca czwarty Zjazd Lekarzy i Działaczy Sanitarnych Miejskich.

Przez wspólny Komitet Organizacyjny obu Zjazdów ustalone zostały następujące tematy główne:

I. Dla Zjazdu Przeciwygruźliczego:

- a) Klasyfikacja gruźlicy.
- b) Leczenie gruźlicy swoiste i chirurgiczne.
- c) Zasady społecznej walki z gruźlicą w Polsce.
- d) Znaczenie społeczne przychodni w walce z gruźlicą.

II. Dla Zjazdu Lekarzy i Działaczy Sanitarnych Miejskich:

- a) Krótki zarys przebiegu ważniejszych spraw na ubiegłych zjazdach.
- b) Organizacja pomocy Lekarskiej i organizacja służby zdrowia danej dzielnicy.
- c) Sprawa organizacji sanitarnych w oświetleniu budżetów miast i sejmików w r. 1924 i 1925.
- d) Opieka nad dzieckiem i matką oraz walka ze śmiertelnością niemowląt i dzieci z uwzględnieniem potrzeb higieny szkolnej.

Podając o powyższem do wiadomości Zarządom Miast — Biuro Związku Miast Polskich wzywa, ze względu na społeczną doniosłość spraw, które mają być poruszone — do wzięcia w obu zjazdach jaknajliczniejszego udziału oraz do zgłaszania referatów ściśle dostosowanych co do treści do powyżej podanych tematów głównych. Wszelkie informacje o powyższych Zjazdach udziela Sekretarjat Komitetu: Kraków — Magistrat, Miejski Urząd Zdrowia. Pod powyższym adresem należy również zgłaszać najpóźniej do dn. 1 kwietnia b. r. referaty wraz ze streszczeniem tychże. Zgłoszenia o zapewnienie mieszkań do dn. 15/IV b. r. oraz wkładki w wysokości 10 zł. od uczestnika dla każdego zjazdu — przyjmuje pod tymże adresem Skarbnik Komitetu Dr. Józef Owiński. Na czas Zjazdów zamierzone jest przewiezienie do Krakowa eksponatów, dotyczących zdrowotności publicznej, które będą stanowiły część wystawy Związku Miast Polskich urządzonej w dn. 3—10 maja podczas tegorocznych targów poznańskich.

Firma egzystuje od roku 1900.

**BRUKI MIEJSKIE z kamieni polnych, drobnokostkowe i z kostek rzędowych (dażych).
Drogi bite. - - - Roboty ziemne.**

Studja. Projekty. Całkowite wykonywanie robót.
Dostawa kostek brukowych drobnych i rzędowych.

A. PRZYBYLSKI

Biuro Techniczne

WARSZAWA — Marszałkowska 22, telefon 55-15 i 68-30.

TOWARZYSTWO BUDOWY I EKSPLOATACJI URZĄDZEŃ SANITARNYCH

SP. Z O. O.

WARSZAWA, ul. KOSZYKOWA № 33 m. 7A.

TEL. 259-08.

Budowa urządzeń dla biologicznego i chemicznego oczyszczania wód ściekowych i użytkowych w miasteczkach, gminach, fabrykach, zakładach przemysłowych, uzdrowiskach, szpitalach, koszarach, szkołach, łaźniach i t. p.

Opracowanie projektów, budowa nowych, naprawa i konserwacja istniejących urządzeń.

PORADY FACHOWE, EKSPERTYZY I ANALIZY.

THE INTERNATIONAL SHIPBUILDING AND ENGINEERING CO. LTD. GDAŃSK

Międzynarodowe Towarzystwo Budowy Okrętów i Maszyn S. A.

(Stocznia Gdańska)

dostarcza kompletnych urządzeń dla elektrowni w krótkich terminach i w najlepszym wykonaniu nieustępującem w niczem wykonaniom zagranicznych firm, a mianowicie:

Kotły parowe wodnorurkowe wysokiej wydajności dla ciśnień od 20 do 60 atm.

Silniki Diesla ze sprężarką lub bez sprężarki od 25 do 1000 K. M.

Maszyny parowe dla przegrzanej pary z precyzyjnym stawidłem wentylowem Lenza

Prądnice i silniki elektryczne systemu firmy Bergmann

Tablice rozdzielcze.

Biuro Warszawskie: The International Shipbuilding and Engineering Co. Ltd. Warszawa ulica Jasna № 11 m. 5.

Zastępstwo na h. Kongresówkę: Warszawskie Towarzystwo Przemysłowo-Handlowe, Warszawa, Nowy Świat № 35.

Zastępstwo na Zachodnią Małopolskę Śląsk i Wielkopolskę: St. Grabianowski & S-ka, Katowice, Pocztowa 16.
" Poznań, Plac Wolności 14a.
" Bydgoszcz Dworcowa 66.

Zastępstwo na Wschodnią Małopolskę: Związek Polskich Przemysłowców Naftowych Lwów, ulica Sapiechy № 3.

MIERNICZY PRZYSIĘGŁY

INŻYNIER

ALEKSANDER PAWLIKOWSKI

Czerniakowska 26.

W A R S Z A W A

Telefon 97-47

WYKONYWA:

TRJANGULACJE, POMIARY MIAST, KOMASACJE, PARCELACJE, REGULACJE SERWITUTÓW.

POMIARY POSIADŁOŚCI ZIEMSKICH, POMIARY PRZESTRZENI LEŚNYCH (URZĄDZENIA LASÓW).

SPORZĄDZA DOWODY POMIAROWE, PRZEPROWADZA STUDJA KOLEJOWE i HYDROTECHNICZNE.

UDZIELA EKSPERTYZ i KONSULTACJI.

* * * * *

W Y T W Ó R N I A**TERMOMETRÓW i MANOMETRÓW****STANISŁAW STRAUS**

Warszawa, Al. Jerozolimska 22. Telefon 153-52.

POSIADA NA SKŁADZIE:

PIORUNOCHRONY. TELEFONY. DZWONKI ELEKTRYCZNE. ELEMENTY. MATERJAŁY INSTALACYJNE, AEROMETRY, ALKOHOLOMETRY, PRÓBY DO MLEKA, KWASÓW i t. p. OKULARY DLA ROBOTNIKÓW, BINOKLE, LUPY, KOMPASY.

Rok założenia 1886.

Konto czekowe P.K.O. № 2606.

* * * * *

Warszawskie Biuro Techniczne
„VAPOR”

WARSZAWA, ŻÓRAWIA № 6, TEL 223-00.

Hurtownia Artykułów Techniczno-Sanitarnych.

Zawsze na składzie, w wielkim wyborze, pierwszorzędnych wytwórni krajowych i zagranicznych:

Fajansowe: umywalki, klozety, pisuary i bidety;

Żeliwne emaljowane: wanny, umywalki, zlewy i pisuary;

Miedziane i żelazne ocynkowane piece kąpielowe do węgla i gazu;

Zwykłą i wykwinną armaturę: baterje kąpielowe, krany umywalkowe, czerpalne, wentyle i t. p.

Rury: kamionkowe; żeliwne: kanalizacyjne i wodociągowe, gazowe: czarne i ocynkowane; kotłowe.

Hurtownie i detalicznie — dla szpitalów Powiatowych, Kas Chorych, Sanatorjów i dla osób prywatnych dostarcza rozmaitych i najnowszych systemów bandaże przepuklinowe czyli rupturowe, opaski przeciw obwisłości brzusznej, pasy przeciw obniżeniu żołądka, bandaże przeciw latającej nerce, pończochy gumowe przeciw puchnięciom i przeciw żylakom nóg. Prostotrzymacze przeciw tworzącym się garbom oraz dla amputowanych sztuczne ręce i nogi.

M. L. POLACZEK w SAMBORZE № 99.

ILUSTROWANE CENNIKI DARMO